

รายงานการวิจัย

เรื่อง

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม
ของตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
Participatory creative space development policies and strategies
of Nam Cham Subdistrict Mueang Phrae District, Phrae Province

โดย

ดร.ดำเนิน หมายดี
พระมหาจิติพงษ์ วรทสสี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
พ.ศ.2565

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 800765062

รายงานการวิจัย

เรื่อง

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม
ของตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

Participatory creative space development policies and strategies
of Nam Cham Subdistrict Mueang Phrae District, Phrae Province

โดย

ดร.ดำเนิน หมายดี

พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ.2565

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800765062

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่)

Research Report

Participatory creative space development policies and strategies
of Nam Cham Subdistrict Mueang Phrae District, Phrae Province

BY

Dr.Dumnern Maidee
Phramaha Titipong varatusee
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus
B.E. 2565

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 800765062
(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของ ตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับคำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และประชาชนตำบลน้ำขำให้การต้อนรับเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยครั้งนี้

ดร.ดำเนิน หมายดี

พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี (ผาสุข)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ.....	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	๔
บทที่ ๒ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานโยบาย.....	๕
๒.๑.๑ ความหมายของนโยบาย.....	๕
๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา.....	๑๐
๒.๑.๓ นโยบายด้านพัฒนาเศรษฐกิจ.....	๑๕
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์.....	๑๖
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	๒๓
๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลน้ำขำ.....	๓๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๘
๒.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	๔๔
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๔๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๕
๓.๒ ขอบเขตพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๔๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๔๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๔๗
๓.๖ การนำเสนอผลการวิจัย.....	๔๘
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ วิเคราะห์สภาพบริบทการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์ ของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๕๐
๔.๒ พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้านเศรษฐกิจ แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๖๕
๔.๓ การเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนองนโยบายพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๘๑
๔.๔ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๘๖
บทที่ ๕ สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๘๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๙๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๐๐
บรรณานุกรม.....	๑๐๒
ภาคผนวก.....	๑๐๖
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	๑๐๗
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญเป็นผู้นให้ข้อมูลสำคัญ.....	๑๑๐
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการลงพื้นที่.....	๑๑๒
ภาคผนวก ง หนังสือรับรองการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๑๓
ภาคผนวก จ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากการวิจัย.....	๑๑๔
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๑๖

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๑.๑ แผนที่ตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๑
๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๘๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ ผลการ SWOT Analysis การพัฒนาด้านเศรษฐกิจตำบลน้ำขำ.....	๖๔
๔.๒ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๑.....	๖๘
๔.๓ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๒.....	๖๙
๔.๔ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓.....	๗๐
๔.๕ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๔.....	๗๑
๔.๖ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๕.....	๗๒
๔.๗ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๖.....	๗๓
๔.๘ แผนพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.....	๘๔

ชื่อรายงานการวิจัย: นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของ
ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ชื่อผู้วิจัย: ดร.ดำเนิน หมายดี
พระมหาธิดิพงษ์ วรทสสี (ผาสุข)

หน่วยงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๕

ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ และพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำ และนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทั่วไป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การตีความตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลน้ำชำให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลรื่องฟอง อาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ และยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ ให้ประชาชนชุมชนรู้ถึงสิทธิ์หน้าที่ของตน ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน กำหนดแผนการปฏิบัติงานของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจมีหลายปัจจัยที่ใช้ชีวิตสถานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัววัดที่ไม่ได้สะท้อนถึงความอยู่ดีกินดี และคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคนในสังคมชนบท คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การพัฒนามุ่งไปที่การเพิ่มรายได้ การมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนที่ชุมชนมีความต้องการสร้างคุณค่า มูลค่าควบคู่กับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร โดยการมีต้นแบบในการศึกษาที่ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการรักษาสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างเครือข่ายในรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้และได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางมากขึ้น

เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเสนอต่อชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อปรับปรุงยุทธศาสตร์การ

พัฒนา พบว่า นโยบายการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ ๑) ประกันราคาสินค้าที่กำหนดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง ให้ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในผลิตภัณฑ์สินค้าหรือประเภทเดียวกัน ๒) พัฒนาฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับมาตรฐานสากล และสามารถส่งออกขายได้ทั้งในและนอกประเทศ ๓) ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านการขายและการตลาดให้แก่ พ่อค้าและประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการขยายและการตลาดและมีความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ ๔) ส่งเสริมและพัฒนการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มศักยภาพในการระดมเงินทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต ๕) พัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปสู่อุตสาหกรรมแบบเต็มตัว ๖) สามารถระดมเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้าของแต่ละกลุ่มอาชีพ ๗) สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มอาชีพ

ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ ๑) มีการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรับระบบการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสมดุล เพื่อคงความเป็นรากฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์การเกษตร ๒) มีการยกระดับการค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ๓) มีการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญเพื่อรองรับการเชื่อมโยงในระดับที่สูงขึ้นไป ๔) มีการพัฒนาบุคลากรทางสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงมีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา แรงงาน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภายภาคหน้า ๕) มีการพัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง ๖) ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการบริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุล และเตรียมการป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

Research title:	Participatory creative space development policies and strategies of Nam Cham Subdistrict Mueang Phrae District, Phrae Province
Researchers:	Dr. Dumnern Maidee Phramaha Titipong Varatusee (Phasook)
Department:	MCU University Phrae campus
Budget year:	2022
Research budget:	MCU University

Abstract

This research The objectives of this study were to study the context of the implementation of policies and strategies with participation in the Nam Cham community. and develop policies and strategies in creative areas with participation in the economy of Nam Cham sub-district communities. and presenting policies and strategies for developing creative areas with participation to the community of Nam Cham sub-district communities Muang Phrae District, Phrae Province was a qualitative research. Data were collected through in-depth interviews, including: The President of the Sub-district Administrative Organization, the village headman and the general public and a dedicated group chat by using participative action research methods Qualitative data analysis uses objective interpretations.

The results showed that Nam Cham sub-district community attaches importance to the implementation of policies and strategies of the Rong Fong Subdistrict Administrative Organization. based on national policies and strategies and provincial strategy in order to develop the community in a process Let the community people know their rights and duties in coexistence in the community Establish a community action plan. To lead to development that emphasizes participation of all sectors in Phrae province and knowledge management to develop community potential To lead to the development of a participatory policy of the community in Nam Cham Sub-District, Mueang District, Phrae Province

In the development of economic policies and strategies, many factors are used to measure the state of an economy. which is a measure that does not reflect well-being and the real quality of life of people in rural societies Taking into account the quality of the products and not destroying the natural resources of the community Development is often aimed at increasing revenue. Having cultural resources and community way of life that the community needs to create value,

value, along with true cultural preservation. The community decides to vote to act in accordance with the guidelines the community deems appropriate. by having a model in education that drives concrete development by driving the foundational economy As well as maintaining a balance between economic growth, building a network in the form of developing a self-reliant community economy is important. It shows that the community has the strength to be self-reliant and receives more extensive knowledge and information.

To propose policies and strategies for developing creative areas with participation to Nam Cham community. Mueang Phrae District, Phrae Province, through a group discussion process to improve development strategies, found that the creative area development policy in Nam Cham Sub-district 1) Price insurance for products sold in the Rong Fong Subdistrict Administrative Organization area provide the same standard price in the same product or type 2) Develop labor skills in the production of industrial products in the household to be able to produce quality products international standard level and can be exported for sale both in and outside the country. 3) Promote the development of sales and marketing knowledge for Merchants and people in the area of Rong Fong Subdistrict Administrative Organization This will lead to the success of expansion and marketing and the stability of business operations. 4) Promote and develop the production of products to meet the needs of consumers and increase the potential for raising funds for working capital in production. 5) Develop from a household industry to a full-fledged industry 6) Able to raise working capital for the production of products of each occupation group 7) Support funding for professional groups

The strategy for developing creative areas in Nam Cham Subdistrict 1) The production structure has been restructured to become self-reliant according to the Sufficiency Economy Philosophy. and adjust the production system that creates added value in balance in order to maintain a sustainable economic foundation, such as improving production efficiency and creating added value for agricultural products; 2) upgrading trade and services to meet standards 3) Development of prosperous center cities to support higher levels of linkage 4) Development of social workforces to be ready for change, to have stability and co-existence, such as health in terms of education, labor, to be ready for social changes in the future; 5) the potential of family and community institutions to be strengthened in development leading to self-sufficiency; 6) Strategies for developing creative areas of the sub-district economic groceries There should be sustainable management of natural resources and the environment. Emphasis on conservation, restoration and balanced

use. and prepare protection and receive their natural forgiveness to achieve sustainable economic development

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ถึงการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ เสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้ และสามารถนำมาปรับใช้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงและจัดการปัญหาในชุมชนแบบมีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ ๑.๑ แผนที่ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ชุมชนเป็นถิ่นอาศัยที่ประชาชนต้องให้ความสำคัญในพื้นที่ดังกล่าว และชุมชนย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์และฟื้นฟู จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงานของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ต้องอาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ จังหวัด และชุมชน มาเป็นกระบวนการสะท้อนการเข้าถึงสิทธิ บทบาทหน้าที่ ประชาธิปไตย ของชุมชน สังคมและท้องถิ่น ที่มีได้มองรัฐเป็นศูนย์กลางแบบเก่าแต่มองชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง

ซึ่งแต่ละชุมชนมีต้นทุนทางทรัพยากร องค์ความรู้ภูมิปัญญาประวัติศาสตร์ วิถีวัฒนธรรม ความเชื่อ ฯลฯ ที่มากมายและมีความแตกต่างหลากหลาย กระบวนการลุกขึ้นมาสร้างกติกา ข้อตกลง ในการจัดความสัมพันธ์อยู่ร่วมกันของคนในชุมชนกับการร่วมในพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนกำหนดกรอบที่จะนำไปสู่การสร้างระบบที่ตีร่วมกัน ที่ได้ขับเคลื่อนเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่สภาองค์กรชุมชนขยายผลมีการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและการนำไปสู่การจัดทำการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลน้ำคำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการร่วมกันการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจากลักษณะเดิมให้เป็นลักษณะใหม่เข้ามาแทนที่ดีกว่าลักษณะเดิม ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่เป็นการทำให้เจริญในด้านวัตถุ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัดขึ้นชีวิตทางเศรษฐกิจ เป็นต้น การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดีซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิตโดยไม่เบียดเบียนทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม^๑ นโยบายเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ และ ปทานุกรม Oxford English Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของนโยบายไว้ว่า นโยบายหมายถึง ความฉลาดและการใช้ดุลยพินิจที่หลักแหลมในทางการเมือง ศิลปะแห่งการดำเนินกิจการของบ้านเมือง การดำเนินการที่ฉลาดรอบคอบ แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลพรรคการเมือง เป็นต้น^๒ การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาท ยังผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชุมนุมเรียกร้อง โดยสงบ ทางการเมืองของประชาชน การตัดสินใจเชิงนโยบายของรัฐบาลอันมีผลทางใดทางหนึ่งต่อประชาชน การทำประชาพิจารณ์ ผลแห่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจะเป็นการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลักในการจัดการในด้านของการลงทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งบางอย่างทางหน่วยงานของภาครัฐยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เช่น ทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนที่มีการสะสม ทุนความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ความเป็นญาติพี่น้องของผู้คนในชุมชน การจัดการทุนเหล่านี้ จะต้องมีการจัดการโดยชุมชน ในการจัดการสิ่งเหล่านี้ต้องมีการจัดการอย่างสร้างสรรค์ ในการจัดการนั้น เพื่อให้ชุมชนได้พึ่งพาตนเอง ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นเอง

^๑ ปิยะวัฒนา, การพัฒนาคืออะไร (ออนไลน์) , แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/485293> (๑๖ มกราคม ๒๕๖๕)

^๒ จุมพล หนิมพานิช, “การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์ การเมือง และรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหาร และกรณีศึกษาของไทย”, ๒๕๔๙. หน้า ๕.

การมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างประสบการณ์ สร้างโอกาส ในการพัฒนารอบด้าน และตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนและสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพบริบทพื้นที่ตำบลในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาในการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มจักสานตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยมีเนื้อที่ที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ๑. สภาพบริบทพื้นที่ตำบลในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒. การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓. นำเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

ประชากร: ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลน้ำชำในจังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่าง: ในการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบไปด้วย ประชาชนตำบลน้ำชำ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลน้ำชำ จำนวน ๔ คน และประชาชนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลน้ำชำ จำนวน ๑๐ คน

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ในการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบไปด้วย ประชาชนตำบลน้ำชำ จำนวน ๑ ตำบล

๔. ขอบเขตด้านพื้นที่และเวลา

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย คณะผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๕ – กันยายน ๒๕๖๖

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๕.๑ การพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมเรียนรู้และจัดทำข้อเสนอปัญหาในสังคมเพื่อสร้างสรรค์สังคม ในรูปแบบการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วม

๑.๕.๒ การพัฒนายุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมเรียนรู้และจัดทำข้อเสนอปัญหาในสังคมเพื่อสร้างสรรค์สังคม ในรูปแบบการพัฒนายุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วม เป็นเทคนิคที่ใช้อยู่ในกิจการต่างๆ ของชุมชน ปัจจุบันนักธุรกิจภาคเอกชน ได้ประยุกต์แนวคิดและวิธีการของแผนยุทธศาสตร์มาใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจโดยคำนึงถึงการแข่งขันให้อยู่รอด การมุ่งหวังผลกำไรเป็นหลัก

๑.๕.๓ พื้นที่สร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นพื้นที่ที่สร้างประสบการณ์ สร้างโอกาส ในการพัฒนารอบด้าน และตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการอย่างอิสระ และมีความสุข จนมีผลให้เกิดการเรียนรู้

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบถึงสภาพบริบทพื้นที่ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์

๑.๖.๒ ได้ทราบถึงวิธีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๑.๖.๓ ได้นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แผนการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขำ และแผนพัฒนาหมู่บ้านน้ำขำ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา รวมถึงกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลน้ำขำ
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย

๒.๑.๑ ความหมายของนโยบาย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดความหมายของนโยบายไว้ว่า นโยบาย หมายถึง หลักการและวิธีปฏิบัติซึ่งเป็นแนวดำเนินการ และ ปทานุกรม Oxford English Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของนโยบายไว้ว่า นโยบาย หมายถึง ความฉลาดและการใช้ดุลยพินิจที่หลักแหลมในทางการเมือง ศิลปะแห่งการดำเนินกิจการของบ้านเมือง การดำเนินการที่ฉลาดรอบคอบ แนวทางการดำเนินการของรัฐบาลพรรคการเมือง เป็นต้น (อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, ๒๕๔๙: ๕)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่านโยบายไว้เพิ่มเติม ดังนี้

Helco (อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, ๒๕๔๙: ๕) ได้กล่าวถึงความหมายของนโยบายไว้ว่า นโยบาย เป็น มากกว่าแนวทางการดำเนินการที่จริงจังหรือตั้งใจ

Brain W. Hogwood and Lewis A.Gunn (อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, ๒๕๔๙: ๖) ได้ให้คำนิยามของคำว่านโยบายในฐานะต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ นโยบาย ในฐานะป้ายประกาศกิจกรรมของรัฐบาล ในฐานะเป้าหมายทั่วไปของกิจกรรมของรัฐที่พึงปรารถนา ในฐานะข้อเสนอที่เฉพาะเจาะจง ในฐานะการตัดสินใจของรัฐบาล ในฐานะการให้อำนาจอย่างเป็นทางการ ในฐานะแผนงาน ในฐานะผลผลิต ในฐานะผลลัพธ์ ในฐานะทฤษฎีและตัวแบบ และสุดท้ายในฐานะกระบวนการ

Friedrich (1963: 70) กล่าวว่า วันโยบาย คือ ข้อเสนอสำหรับแนวทางการดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาล ภายในสภาพแวดล้อมแบบหนึ่งซึ่งมีทั้งอุปสรรค และโอกาสบางประการด้วย อุปสรรคและโอกาสที่มีนั่นเอง ที่ผลักดันให้มีการเสนอนโยบายขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์และเอาชนะสภาพการณ์เช่น นั้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใดนั่นเอง

Knezevich (1969: 217) ได้ระบุไว้ว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความทั่วไปที่อธิบายถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึงค่าแถลงนโยบาย (policy statement) เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

McNichols (1977: 3) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง การตัดสินใจที่มีความฉลาดและหลักแหลม กล่าวคือเป็นการกระทำที่ไตร่ตรองและลึกซึ้งของผู้บริหารระดับสูง

Chang and Campo – Folres (1980: 7) ระบุว่า นโยบาย หมายถึง กรอบพื้นฐาน (A Basic Framework) ที่เป็นตัวกำหนดปัญหาหลักของบริษัท จุดมุ่งหมาย ปณิธาน วัตถุประสงค์ทั่วไป และแนวทางชุดหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานทางธุรกิจภายใต้กรอบแนวคิดรวมของบริษัท

Stecklein (1989: 8) อธิบายว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความที่ให้แนวทาง (Guideline) สำหรับการพัฒนาและการดำเนินงานของหน่วยงานหรือแผนงาน (Program) ซึ่งสะท้อนให้เห็นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ถึงหลักการพื้นฐานหรือความเชื่อถือของผู้รับผิดชอบสำหรับหน่วยงานหรือแผนงาน นั้น ๆ

อมร รักษาสัตย์ (๒๕๒๒ : ๑) ได้ให้ความหมายของนโยบายไว้ว่า นโยบาย หมายถึง อุบายหรือกลเม็ดที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นทางที่จะนำไปสู่ เป้าหมายส่วนรวมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเหมาะสมที่สุด

ประชุม รอดประเสริฐ (๒๕๔๔ : ๑๓) กล่าวว่านโยบายเป็นข้อความหรือความเข้าใจร่วมกันอย่างกว้าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจเพื่อการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ของผู้บริหารและของหน่วยงาน

วิจิตร ศรีสะอ้าน (๒๕๔๙ : ๘) ได้เปรียบเทียบว่านโยบายเปรียบเสมือนเข็มทิศและหางเสือในการเดินเรือ ที่จะพาเรือไปในทิศทางที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนา ประเทศและการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน เพื่อจะพาประเทศให้พัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ

สรุปได้ว่า นโยบาย หมายถึง แนวทางหรือกรอบที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานหรือปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

นโยบาย มีความ ๒ ลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน คือลักษณะกิจกรรมและลักษณะในฐานะที่เป็นศาสตร์ ซึ่ง ๒ ลักษณะจะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นศาสตร์ จะทำการศึกษาจากนโยบายสาธารณะที่เป็นกิจกรรมแล้วนำมาสะสมกันเป็นความรู้หรือเป็นวิชา (subject) เพื่อประโยชน์ในการศึกษาที่จะได้ทำให้การกำหนดนโยบายในฐานะที่เป็นกิจกรรมบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป^๑

^๑ กวี รัชชน, การสัมมนาการบริหารรัฐกิจ: การประเมินนโยบายสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

สร้อยตระกูล ติวยานนท์ (๒๕๔๓: ๑๔๔) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะของภาครัฐบาล และนโยบายสาธารณะของหน่วยงานเอกชนที่มีได้แสวงหากำไรและมีได้สังกัดในภาครัฐบาล โดยนำมาผสมผสานกันอันมีรัฐบาลเป็นแกนนำในการกำหนดนโยบายสาธารณะอันครอบคลุม ซึ่งมีการบ่งถึงแนวทางในการปฏิบัติงานหรือโครงการ โดยมีการกำหนดเป้าหมาย (และ/หรือปัญหาในสังคม) และวิธีการเพื่อให้บรรลุผล ทั้งนี้เพื่อรัฐจะได้จัดสรรคุณค่าต่างๆให้แก่สังคมโดยรวม ในขณะที่เดียวกันองค์การที่มีได้แสวงหากำไรและมีได้สังกัดกับรัฐบาลก็จะได้ช่วยรัฐบาลปฏิบัติงานเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วยดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางปฏิบัติของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์แน่นอน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคตหรือเพื่อก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนาตลอดจนรัฐบาลมีความจริงใจที่จะให้นำไปปฏิบัติและผลจากการนำไปปฏิบัติแล้วอาจจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้^๒

นโยบายสาธารณะ คือ สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจึงครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐบาลทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส ในส่วนของการเลือกที่จะไม่กระทำนั้น ถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะเช่นเดียวกัน เช่น การที่รัฐบาลบางประเทศยกเลิกนโยบายการเกณฑ์ทหาร นั่นคือรัฐบาลเลือกที่จะไม่บังคับให้ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหารรับใช้ชาติแต่เปลี่ยนเป็นการรับตามความสมัครใจ นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางการปฏิบัติของรัฐที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างและติดตามด้วยผู้กระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะปฏิบัติโดยคน ๆ เดียวหรือคณะบุคคลก็ได้ ในการที่จะแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องนโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้รัฐบาลบริหารและนำพาประเทศชาติไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสำคัญผล การที่จะไปสู่ความสำเร็จได้ต้องเป็นนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ๆ เช่น

๑. เป็นการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ทันที โดยไม่ต้องจัดทำแผนหรือการวางแผนรองรับ เช่น การประกาศนโยบายภาษีสรรพสามิต
๒. เป็นการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องทำการวางแผนรองรับ (วงจรรนโยบาย) ซึ่งอาจเป็นแผนระยะยาว^๓ หากนโยบายไม่ชัดเจนผลกระทบที่ตามมาคือ ความล้มเหลวในการบริหารจัดการของภาครัฐ ดังนั้นนโยบายจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารองค์กรหรือประเทศชาติ

นโยบายสาธารณะเติบโตมาจากแนวทางที่เรียกว่า “นโยบายศาสตร์” (the policy sciences) เมื่อกล่าวถึงเรื่องนี้มักยกย่องเพื่อเป็นเกียรติแก่ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ในฐานะผู้ริเริ่มการศึกษานโยบายศาสตร์ ผลงานของเขา เช่น “The policy orientation” เขาต้องการสร้างสังคมศาสตร์ประยุกต์ (applied social science) เป็นสื่อกลางของการนำความรู้ไปใช้ทำความเข้าใจปัญหาที่ถกเถียงกันของสังคม เพื่อให้คน ๓ กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ ผู้มีอำนาจตัดสินใจ และประชาชนทั่วไป เห็นตรงกัน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับหลักการและ

^๒ สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถนิพนธ์, *สาธิตบริหารศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓ หน้า ๑๔๔.

^๓ สมบัติ อารังธัญวงศ์, *การบริหารโครงการ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๔๒-๔๕.

กระบวนการประชาธิปไตย ดังที่ท่านใช้คำว่า “นโยบายศาสตร์ของประชาธิปไตย” (policy sciences of democracy) ซึ่งหมายถึง การใช้ความรู้เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติในระบบประชาธิปไตย เช่น กรณีการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เพื่อต่อต้านระบบเผด็จการที่เกิดขึ้นช่วงสงครามโลก^๔

หลังจากที่วิชานโยบายสาธารณะเติบโตเป็นสาขาวิชาอย่างเต็มตัวในทศวรรษที่ ๑๙๖๐-๑๙๗๐ นับแต่นั้นมา การศึกษานโยบายสาธารณะกลับไปเน้นที่เทคนิคและเครื่องมือ โดยเฉพาะการศึกษาในแนวการวิเคราะห์นโยบาย (policy analysis) ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของนโยบายศาสตร์ เพราะเป็นการประยุกต์ใช้เครื่องมือและระเบียบวิธีของนโยบายศาสตร์ ปัญหาที่ตามมาจึงได้แก่นโยบายศาสตร์ถูกครอบงำด้วยอคติของผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งกลายเป็นนโยบายศาสตร์ของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมเพราะอาจตกเป็นเครื่องมือของผู้นำเผด็จการ จนถูก จอห์น เอส ดรายเซ็ก (John S. Dryzek) ขนานนามว่าเป็น “นโยบายศาสตร์ของทรราช” (policy science of tyranny)^๕ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของ ประเวศ วะสี ที่ได้มองกระบวนการนโยบายสาธารณะของประเทศไทยว่า นโยบายบางครั้งมองดูว่าอาจจะดูดีแต่บางทีก็ใช้ไม่ได้ เพราะในอุดมคติ กระบวนการนโยบายสาธารณะควรประกอบด้วยบุคคล ๓ ประการ คือ

๑. เป็นกระบวนการทางปัญญาใช้หลักฐานข้อเท็จจริงที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์มาอย่างดี จนเป็น “ความรู้” ที่เรียกว่า เป็นการสร้างนโยบายที่อยู่บนฐานของความรู้ (Knowledge – based policy formulation)

๒. เป็นกระบวนการทางสังคม นโยบายกระทบสังคมทั้งหมดอย่างรุนแรง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือสังคมควรเข้ามามีบทบาทพร้อมเรียนรู้ ร่วมกำหนดนโยบาย เป็นกระบวนการเปิดเผยโปร่งใสและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

๓. กระบวนการทางศีลธรรม กระบวนการนโยบายสาธารณะควรมีอุดมคติเพื่อความถูกต้องดีงามและประโยชน์สุขของคนทั้งหมดไม่แบ่งเรือนเพื่อประโยชน์เฉพาะตนเฉพาะกลุ่ม

ความเป็นจริง นโยบายสาธารณะมักประกอบไปด้วยบุคคล ๓ ประการ คือ

๑. ขาดฐานความรู้ เกิดจากการคิดเอาเอง การมีผลประโยชน์แบ่งเรือนจากความคิดชั่วแล่นที่ขาดข้อมูลหลักฐานและผ่านวิจรณ์ญาณมาอย่างดี

๒. ขาดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง บางทีคนไม่กี่คนหรือคนเดียวกำหนดนโยบายโดยปราศจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างกว้างขวาง แต่คนทั้งประเทศได้รับผลเสีย

๓. ขาดศีลธรรม คือขาดอุดมคติเพื่อความถูกต้องดีงามและประโยชน์ของคนทั้งหมด แต่เพื่อประโยชน์แบ่งเรือนของคนบางคนหรือบางกลุ่ม

^๔Deleon, Peter. The historical roots of the field. In Moran, Michael, Rein, Marin, and Goodin, Robert E., eds., **The Oxford Handbook of Public Policy**, (Oxford: Oxford University Press, 2006), pp. 39-40.

^๕อ้างใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, นโยบายศาสตร์เชิงวิพากษ์, **บทความวิชาการ**, วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๑ , ๒๕๕๒, หน้า ๔๓.

สรุป นโยบายอันประกอบด้วยอภุศล ๓ ประการนี้ บางที่เรียกกันว่า “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” การคอร์รัปชันเชิงนโยบายมีผลเสียหายร้ายแรงต่อประเทศชาติ^๖ จึงมีนักวิชาการรุ่นใหม่เริ่มเรียกร้องและถามหานโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเฉพาะการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) เช่น เดอเลออง (DeLeon) กล่าวว่า “ประการแรก นโยบายศาสตร์ควรสอดคล้องกับความเป็นจริงและรู้ลึกยิ่งกว่าเดิม แม้ว่าอาจต้องแลกกับการใช้เหตุผลน้อยลง แนวทางใหม่นี้ คือ การสะท้อนความเป็นจริงและเอาใจใส่ต่อโลกทางการเมืองทั้งระดับจุลภาคและมหภาค ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สุดของการศึกษานโยบายในปัจจุบัน ประการที่สองที่สำคัญพอๆกัน คือ ต้องเปลี่ยนนโยบายศาสตร์ให้มีความหมายเชิงบวกและมีความหมายตรงตามคำว่า “นโยบายศาสตร์ของประชาธิปไตย” (policy sciences of democracy) การทำตามแนวทางทั้งสองนี้ต้องย้อนไปดูสิ่งใหม่ที่มีอยู่ในกระบวนทัศน์นโยบายศาสตร์ดั้งเดิม และจะพบขบวนการที่เกิดขึ้นในสังคมศาสตร์ ๒ อย่าง คือ ขบวนการหลังปฏิฐานนิยม และการคิดเชิงวิพากษ์ ขบวนการทั้งสองมีเนื้อหาซ้อนกัน กล่าวคือ ขบวนการหลังปฏิฐานนิยมเป็นปรัชญาของการหาความรู้ประเภทหนึ่งซึ่งมีทฤษฎีวิพากษ์อยู่ในนั้น แต่ความโดดเด่นของขบวนการทั้งสองจะปรากฏได้นั้น ต้องมีรากฐานและได้รับการสนับสนุนจาก “การวิเคราะห์นโยบายแบบมีส่วนร่วม” และควรมีผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยขยายตัวมากขึ้น^๗ สอดคล้องกับนโยบายสาธารณะของ ประเทศ วัตส์ที่ว่า นโยบายสาธารณะที่ดีนโยบายสาธารณะที่ดี (healthy public policies) คือนโยบายสาธารณะที่นำไปสู่ความถูกต้องเป็นธรรม และประโยชน์สุขของมหาชนในพระบรมมหาราชวังของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” อาจเรียกว่าเป็นทิศทางของประเทศที่ใหญ่ที่สุด ที่ควรจะต้องมาเป็นนโยบายสาธารณะที่ดี และมีกระบวนการที่จะทำให้เกิดขึ้นโดยที่พระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ของชาติ คนในชาติทั้งหมด ควรจะต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะให้แผ่นดินนี้มีธรรมหรือความถูกต้อง เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนทั้งหมด เราไม่สามารถเบี่ยงเบนไปจากนี้ได้เลย เช่นว่า แผ่นดินจะครองด้วยอธรรม เพื่อประโยชน์สุขเฉพาะตัวหรือเฉพาะกลุ่ม ไม่ใช่ประโยชน์สุขของมหาชนทั้งหมด เพื่อให้เป็นไปตามพระบรมมหาราชวัง คนไทยทั้งชาติจะต้องช่วยกันดูแลไม่ให้แผ่นดินถูกครองด้วยอธรรม เพื่อประโยชน์สุขของคนบางกลุ่มบางเหล่าแต่ในสังคมปัจจุบันที่ซับซ้อน “ความถูกต้องเป็นธรรม” และ “ประโยชน์สุข” ก็ซับซ้อนและตีความต่างๆ กัน ไม่ตรงไปตรงมาเหมือนเมื่อครั้งพระนเรศวรหรือพระเจ้าตากสิน การใช้ “ความเห็น” เถียงกัน หรือการลงมติด้วยเสียงข้างมาก ไม่ได้เป็นประกันว่าจะมี “ความถูกต้องเป็นธรรม” หรือ “เป็นประโยชน์สุขของมหาชน”

จำเป็นต้องมีการวิจัยสร้างความรู้ว่ามี “ความถูกต้องเป็นธรรม” และเป็น “ประโยชน์สุขของมหาชน” หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ความรู้ที่ได้จากการวิจัย อันประกอบด้วยข้อมูลหลักฐานและวิธีการวิเคราะห์สังเคราะห์ที่เชื่อถือได้ โปร่งใส เป็นสาธารณะที่ให้ใครๆ เข้ามาดูและพิสูจน์ได้ สามารถ

^๖ประเทศ วัตส์, กระบวนการนโยบายสาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑-๒.

^๗DeLeon, Peter, *Democracy and the Policy Sciences*, (New York: State University of New York Press, 1997), pp. 70.

นำมาสู่การเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดความเห็นพ้องได้ “การวิจัยนโยบาย” หรือ “การสังเคราะห์นโยบาย” อย่างมีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องทำกันให้มาก เพื่อเป็นเครื่องมือเคลื่อนสังคมไปให้ “แผ่นดินมีธรรมครอง” และเป็นไป “เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” เนื่องจากนักวิจัยเก่งๆ มีน้อย และนักวิจัยนโยบายยังมีน้อย จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการสร้างนักวิจัยนโยบายให้มากโดยเร่งด่วนกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม (Participatory Public Policy Process = PPPP = P๔) นี้ ถ้าทำให้ดีและกว้างขวาง จะเป็นกระบวนการทางปัญญา กระบวนการทางสังคม และกระบวนการทางศีลธรรมเพื่อตอบสนองพระปฐมบรมราชโองการ ให้แผ่นดินนี้มีธรรมครอง และเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม^๘

๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา

คำว่าพัฒนาไปใช้ในหลายรูปแบบ กว้างขวางและแพร่หลาย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนา สังคม การพัฒนาการเมืองและการพัฒนาด้านอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นการนำคำว่าพัฒนาไปใช้ ก็จะมี ความหมายแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ โดยเนื้อหาในบทนี้เป็น การกล่าวถึงพื้นฐาน ของแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วย ความเป็นมาของการพัฒนา ความหมายของการพัฒนา ลักษณะของการพัฒนา แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา พัฒนาการของการพัฒนาในสังคมไทย การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความสำคัญของการพัฒนา และยุทธศาสตร์การพัฒนา

นนท์ กมลศิริพิชัยพร ได้กล่าวว่า “เราจะต้องเริ่มลงมือทำงานอันหาญกล้าชิ้นใหม่ของเรา คือการนำความก้าวหน้า ทางศาสตร์ต่าง ๆ และทางอุตสาหกรรมของเรามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและสร้างความ เติบโตในแถบถิ่นด้อยพัฒนา คติจักรวรรดินิยมแบบเก่า ซึ่งได้แก่ การเอารัดเอาเปรียบเพื่อ ประโยชน์จากต่างชาตินั้นไม่มีอยู่ในแผนงานของเรา งานที่เราได้วางไว้ คือการพัฒนา โดยมี มโนทัศน์ว่าจะใช้ความยุติธรรมแบบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน”^๙

คำว่า พัฒนา ที่ปรากฏในภาษาไทย มาจากคำว่า “วฑฒน” ในภาษาบาลี และ “วรณ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า “ความเจริญ”^{๑๐} หรือจำเริญ ได้แก่ การเติบโต งอกงาม หรือสมบูรณ์มากขึ้น^{๑๑} ทางพระพุทธศาสนาได้จำแนกความหมายไว้ ๒ ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ การพัฒนาคนไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายหรือจิตใจ เรียกว่า “ภาวนา” ส่วนการพัฒนาอย่างอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น วัตถุ

^๘ ประเวศ วะสี, กระบวนการนโยบายสาธารณะ, หน้า ๑๑-๑๒.

^๙ นนนท์ กมลศิริพิชัยพร. การพัฒนาที่ยั่งยืน. จันทบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๙. หน้า ๒

^{๑๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๘๒๗.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

สภาพแวดล้อม เรียกว่า “พัฒนา หรือ วัฒนา”^{๑๒} จากรูปศัพท์ของคำว่า “พัฒนา” ที่หมายถึงการพัฒนาด้านและไม่ใช่คนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญเติบโตสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่าการที่เป็นอยู่ จากความหมายดังกล่าว มีนักวิชาการได้นำไปตีความและอธิบายในหลากหลายมิติ ดังนี้

คำว่า “พัฒนา” ในความหมายด้านเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ปรากฏในเชิงปริมาณ คือ การเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่วนมิติทางพัฒนาบริหารศาสตร์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในด้านคุณภาพ และปริมาณ ให้มีความเหมาะสมคู่กันกับธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นการให้ความสำคัญหรือพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งจนเกินไป มิติด้านการบริหาร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะของแผนและโครงการ แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนความหมายทางสังคมวิทยา ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม หมายถึง มนุษย์ กลุ่มทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายทางพุทธศาสนา คือ การเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มีความสุข และความหมายทางพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและการดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง^{๑๓} โดยผ่านกลไกของภาครัฐ ซึ่งรัฐจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาจากปัญหาและความต้องการของประชาชน^{๑๔} เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้การพัฒนาสังคมประเทศชาติให้มีประสิทธิภาพและเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) โดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาการให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ ทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาการทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม^{๑๕}

จากข้อมูลเบื้องต้นพอสรุปใจความได้ว่า การพัฒนา เป็นกระบวนการเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีหรือที่ทำอยู่ให้เดินหน้าไปสู่ความเจริญที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนามนุษย์ การ

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต,) การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๑๓} สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒-๕.

^{๑๔} จินตวิทย์ เกษมสุข, หลักการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๔.

^{๑๕} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙, หน้า ๔.

พัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาองค์กร แม้กระทั่งการพัฒนาการปกครอง ที่เกิดจากมนุษย์ ทำเพื่อมนุษย์ และเพื่อพัฒนามนุษย์ โดยอาศัยแผนงานที่รัดกุมประกอบกับโครงการที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์กรที่กำหนดไว้ เพื่อความผาสุกแก่ประชาชนและสังคม โดยมีองค์ประกอบในการพัฒนา ดังนี้

องค์ประกอบและลักษณะการพัฒนา การพัฒนาเป็นหัวใจสำคัญและหลักประกันต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติแล้ว จำต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงประเด็นที่ต้องการพัฒนา เพื่อให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สามารถจะนำพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติให้เจริญเต็มโตก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องศึกษาจากองค์ประกอบของการพัฒนา ดังนี้

การพัฒนาเป็นหน้าที่ของการวางแผนและการจัดการ ซึ่งอธิบายไว้ดังนี้

$$D = F (P=M)$$

เมื่อ D = Development คือ การพัฒนา

F = Function คือ หน้าที่

P = Planning คือ การวางแผน

M = Management คือ การบริหารงานหรือการจัดการ

ดังนั้น การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จะต้องประกอบไปด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารงาน และการจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ^{๑๖} การพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ต้องอาศัยและได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม ประกอบกับการที่มนุษย์พยายามเอาชนะธรรมชาติ และมนุษย์เอาชนะธรรมชาติได้และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งคุณภาพชีวิตและคุณค่าทางธรรมชาติให้เจริญขึ้น (Better Change) เป็นการช่วยเพิ่มอัตราเร่งการดำเนินการให้เกิดผลเร็วขึ้น (Better Speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น (Better Life) กว่าที่เป็นอยู่ทั้งในด้านคุณภาพและด้านปริมาณ^{๑๗}

ปัจจัยที่ทำให้ต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เนื่องด้วยสถานการณ์ที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม นำมาซึ่งภาวะแห่งความทุกข์ยากลำบาก ความเดือดร้อน ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแต่ละจึงเป็นในทางแก้ไขปัญหาและความทุกข์ร้อนของประชาชนที่เกิดขึ้น ทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซากและปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนาในแต่ละครั้งต้องมองไปที่ความจำเป็น และมององค์ประกอบดังนี้

1. การระบุและวิเคราะห์ปัญหาทุกข์ร้อน
2. การกำหนดและวิเคราะห์ปัญหา
3. การกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์

^{๑๖} อัจฉรา โพธิยานนท์, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เทคนิคปริ้นติ้ง, ๒๕๓๔), หน้า ๑๑.

^{๑๗} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๓-๔.

4. การสร้างหน่วยระบบทำงาน

5. การจัดการทรัพยากร^{๑๘}

แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแต่ละประเภทโดยการเลือกสรรความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาเพื่อให้การพัฒนานั้นเกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลให้มากที่สุด ทรัพยากรที่จะทำหน้าที่ในการพัฒนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น ก็คือ มนุษย์นั่นเอง เพราะมนุษย์ย่อมมองเห็นถึงทิศทางและความจำเป็นในการที่ต้องการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา โดยมีทางเลือกที่หลากหลายเพื่อประเมินถึงความเป็นไปได้ของความสำเร็จ และตัดสินใจลงทำทำ พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นปัญหา อุปสรรค และผลสำเร็จ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ประเมินและนำไปพัฒนาให้ดีกว่าเดิมในอนาคต โดยมีกระบวนการและดำเนินไปตามกระบวนการ ดังนี้

๑. การระบุปัญหา (Identify the Problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรระมัดระวังมิให้เกิดความผิดพลาดในการระบุปัญหาขององค์กร ทั้งนี้ ผู้บริหารควรแยกแยะความแตกต่างระหว่างอาการแสดง (Symptom) ที่เกิดขึ้นกับตัวปัญหาที่แท้จริงเสียก่อน และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการค้นหาสาเหตุของอาการแสดงเหล่านั้น ซึ่งจะนำไปสู่การระบุปัญหาที่แท้จริงได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

๒. การค้นหาทางเลือก (Generate Alternatives) ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาทางเลือกผู้บริหารอาจขอความคิดเห็นจากนักบริหารอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งภายในและภายนอกขององค์กร ซึ่งอาจใช้วิธีการปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล หรือจัดการประชุมกลุ่มย่อยขึ้น ข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลเหล่านั้นเมื่อผนวกเข้ากับสติปัญญา ความรู้ ความสามารถความคิดวิเคราะห์ และประสบการณ์ของตนเองจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาทางเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การประเมินทางเลือก (Evaluate Alternatives) โดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบ และควรวิเคราะห์ทางเลือกในสองแนวทาง คือ ทางเลือกนั้นสามารถนำมาใช้จะเกิดผลต่อเรื่องอะไรตามมา เพราะทางเลือกบางทางเลือกที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดขององค์กรก็อาจทำให้เกิดผลต่อเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ตามมา

๔. การทำการตัดสินใจ (Make the Decision) เมื่อผู้บริหารได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่างๆ แล้ว ผู้บริหารควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเรื่องในภายหลังน้อยที่สุดและให้ผลประโยชน์มากที่สุด แต่บางครั้งผู้บริหารอาจตัดสินใจเลือกทางเลือกแบบประนีประนอม โดยพิจารณาองค์ประกอบที่ดีที่สุดของแต่ละทางเลือกนำมาผสมผสานกัน

๕. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (Implement the Decision) เมื่อผู้บริหารได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารควรกำหนดโปรแกรมของการตัดสินใจ โดยระบุถึงตารางเวลาการดำเนินงาน

^{๑๘} เอลิยา บุรีภักดี และคณะ, ชุดการศึกษาค้นคว้าวิชา ทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้ในการพัฒนา, (เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

งบประมาณและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ควรมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน และจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบวิธี กฎ และ นโยบาย ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. การประเมินผลและการป้อนกลับ (Evaluate the Results and Provide Feedback) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจใหม่ได้โดยได้ผลลัพธ์การปฏิบัติที่ดีที่สุด^{๑๙} นอกจากนี้องค์ประกอบที่ได้นำเสนอแล้วในใจความเบื้องต้น ยังต้องมองลักษณะของการพัฒนาแต่ละประเด็นด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนา ลักษณะของการพัฒนาที่ว่านี้ ประกอบไปด้วย

๑. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่า ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

๓. มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้าๆ ปริมาณหรือน้อยก็ได้

๔. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใครด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕. เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖. เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผน โครงการ และคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

^{๑๙} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๐-๑๐๓.

๙. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่เกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่ และระดับใด

๑๐. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ สังคม และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันแล้ว รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นเสมอ^{๒๐} การพัฒนาเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่งที่มีมักจะได้ยินบ่อยครั้งในสังคมปัจจุบันจาก นักวิชาการ หรือนักการเมืองต่างๆ โดยการนำข้อมูลที่ประจักษ์แล้วในอดีตมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ออกมาให้เห็นถึงแต่ละประเด็นทั้งประเด็นที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อนำประเด็นเหล่านั้นมาพัฒนาต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาทุกอย่างจะดำเนินไปให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ต้องดูที่ องค์ประกอบและลักษณะเป็นสำคัญ เห็นภาพรวมให้ออกเพื่อจะได้ระบุสภาพปัญหา ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหา ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการปฏิบัติการให้เป็นระบบ และจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับ ภาระงานที่กำหนดไว้ให้มีโอกาสในการพัฒนาทั้งในด้านของชีวิต สังคม ชุมชน ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมหนึ่ง การพัฒนาจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องมีแผนที่ชัดเจนและวางแผนให้รอบคอบ โดยผู้บริหารต้องบริหารงานและจัดการอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นจากการกำหนดสภาพปัญหา การ กำหนดทิศทางตามนโยบายเพื่อการพัฒนาให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น

๒.๑.๓ นโยบายด้านพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลน้ำคำ

แผนการพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕^{๒๑} ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจของชุมชนในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) การประกันราคาสินค้าที่จำหน่ายในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ให้มี ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในผลิตภัณฑ์สินค้าชนิดหรือประเภทเดียวกัน

๒) พัฒนาฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือน ให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับมาตรฐานสากล และสามารถส่งออกขายได้ทั้งในและนอกประเทศ

๓) ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านการขายและการตลาดให้แก่ พ่อค้าและประชาชนในเขต พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการขายและการตลาดและความ มั่นคงในการประกอบธุรกิจ

^{๒๐} สุธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๔-๗.

^{๒๑} องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่, แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕, หน้า ๓๙.

- ๔) ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มศักยภาพในการระดมเงินทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต
- ๕) พัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ไปสู่อุตสาหกรรมแบบเต็มตัว
- ๖) สามารถระดมเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้าของแต่ละกลุ่มอาชีพ
- ๗) สนับสนุนเงินแก่กลุ่มอาชีพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

แผนการพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕ ขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม ได้กำหนด

พันธกิจในการพัฒนาว่า สนับสนุนอาชีพอุตสาหกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพเกษตร ป่าไม้ บำบัด ฟื้นฟูและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน เป้าประสงค์ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพการผลิตผลทางอุตสาหกรรมและการเกษตร

กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา

๑. การใช้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้ ผู้ด้อยโอกาส และเยาวชน
๒. ส่งเสริมการมีรายได้และพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงและยั่งยืน
๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย^{๒๒}

ยุทธศาสตร์ เป็นการวางแผนเพื่อนำพองค์กรมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์กร เช่นเดียวกับยุทธศาสตร์ของภาครัฐที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญทั้งแผนงานและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นแนวทาง ยุทธศาสตร์จะบรรลุความสำเร็จต้องสอดคล้องกับแผนและสภาพแวดล้อม ตลอดจนบุคลากรในองค์กรที่จะช่วยกันขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดในการศึกษาการก่อตัวของยุทธศาสตร์ อาจแบ่งเป็น ๒ กลุ่มสำคัญใหญ่ ๆ ได้แก่ แนวคิดที่เป็นเชิงข้อเสนอ (Prescriptive) และแนวคิดเชิงพรรณนา (Descriptive) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มุ่งนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการก่อตัวของยุทธศาสตร์ มินซ์เบอร์ก และคณะ ได้เสนอแนวคิดของกลุ่มที่เสนอยุทธศาสตร์ไว้ ๓ สำนักด้วยกัน ประกอบไปด้วย

๑. กลุ่มที่มีแนวความคิดเชิงข้อเสนอ (Prescriptive)

กลุ่มแนวความคิดเชิงข้อเสนอ เป็นกลุ่มที่ต้องการนำเสนอให้เห็นถึงประเด็น เพื่อเพิ่มโอกาสในการของการสร้างยุทธศาสตร์ ซึ่งได้แบ่งจัดกลุ่มสำนักนี้ไว้ ๓ สำนักด้วยกัน ประกอบไปด้วย

๑. สำนักออกแบบ (Design school) ในสำนักคิดนี้จะเน้นความสำคัญของผู้ดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยเห็นว่าผู้นำเป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้ แล้วนำไปสู่กระบวนการคิดที่จะต้อง

^{๒๒} องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง, แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕, หน้า ๔๓.

วิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือ SWOT เพื่อวิเคราะห์และสร้างกรอบความคิด (Conceptual) เพื่อหาความเหมาะสม (Fit) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจนโดยพิจารณาจากขีดความสามารถขององค์กรกับความเป็นไปได้จากภายนอกในการดำเนินงานในองค์กร ในกระบวนการคิดจะเน้นความไม่เป็นทางการ

๒. สำนักการวางแผน (Planning school) เป็นสำนักคิดที่ยอมรับเอาแนวความคิดของสำนักออกแบบ โดยมีรากฐานแนวคิดจากทฤษฎีระบบ (System Theory) และระบบเครือข่าย (Cybernetics) แต่ยุทธศาสตร์ที่เป็นผลผลิตจากกระบวนการ จะมีลักษณะที่เป็นทางการที่มีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน และนักวางแผนจะมีบทบาทสูงในการกำหนดยุทธศาสตร์โดยที่สำนักคิดนี้จะให้ความหมายของภาวะแวดล้อมในลักษณะที่เป็นสิ่งที่คงที่และสามารถควบคุมได้

๓. สำนักคิดการวางตำแหน่ง (Positioning School) เป็นสำนักคิดที่มีพื้นฐานแนวคิดจากเศรษฐศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการวางตำแหน่งที่ดีที่สุดขององค์กร ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้สำนักคิดนี้ให้ความสำคัญของเนื้อหาของยุทธศาสตร์มากกว่ากระบวนการและจะทำการวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ (Generic Strategy) ที่มีความชัดเจน และผู้มีบทบาทหลักในการกำหนดยุทธศาสตร์ได้แก่นักวิเคราะห์ สำนักคิดวัฒนธรรม (Cultural School) เป็นสำนักคิดที่มีรากฐานความคิดจากมานุษยวิทยา (Anthropology) จะเน้นการก่อตัวของยุทธศาสตร์ที่เกิดจากกระบวนการของความร่วมมือที่จะสร้างมุมมองร่วมขององค์กร (Collective Perspective) เพื่อให้เกิดอุดมการณ์และค่านิยมร่วมกัน โดยมีความเชื่อว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรจะประสบผลสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อยุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินงานที่ได้กำหนดขึ้นได้กลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

๒. กลุ่มแนวคิดเชิงพรรณนา (Descriptive)

กลุ่มนี้มีลักษณะนำเสนอเชิงพรรณนาอธิบายเพื่อขยายความสำคัญของยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มโอกาสในความสำเร็จ ซึ่งมีสำนักที่สำคัญอยู่ ๖ สำนักด้วยกัน ประกอบไปด้วย

๑. สำนักคิดผู้ประกอบการ (Entrepreneurial School) ซึ่งเน้นกระบวนการของยุทธศาสตร์จากผู้นำที่เข้มแข็ง และมีวิสัยทัศน์ตลอดทั้งนวัตกรรม โดยเห็นว่าสถานะแวดล้อมของการบริหารสามารถจัดการได้ และยุทธศาสตร์จะมีลักษณะที่จะต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิสัยทัศน์

๒. สำนักคิดที่มีรากฐานความคิดมาจากสาขาจิตวิทยาที่เชื่อว่ามนุษย์ใช้เหตุผลที่มีความหลากหลาย (Bounded rationality) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ จึงให้ความสำคัญทางจิตใจมนุษย์เป็นหลัก และเห็นว่าทำให้เหตุผลเป็นระบบการทำงานของสมองที่จะต้องทำการวางกรอบความคิดจากข้อมูลที่มามากมายของสถานะแวดล้อม

๓. สำนักคิดการเรียนรู้ (Learning School) มีรากฐานความคิดมาจากสาขาจิตวิทยา โดยเน้นการก่อตัวของยุทธศาสตร์ที่เกิดจากสิ่งที่ไม่คาดฝันและมีการเรียนรู้ร่วมกันตลอดทั้งการสั่งสมประสบการณ์ของคนในองค์กรที่มีความต่อเนื่อง มิใช่การเรียนรู้ที่เป็นลักษณะเส้นตรงแต่มาโดยไร้ทิศทางที่แน่นอน ดังนั้น สถานะแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่ยากแก่การทำความเข้าใจ แนวความคิดของสำนักคิดนี้จึงเห็นว่าการกำหนดยุทธศาสตร์มิได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนซึ่งเน้นความแน่นอนมากนัก และยุทธศาสตร์จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้

๔. สำนักคิดการเมือง (Political School) เป็นแนวความคิดที่ก่อตัวจากความขัดแย้งและการใช้อำนาจ ซึ่งได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากสาขารัฐศาสตร์ โดยการก่อตัวของยุทธศาสตร์จะ

เป็นการเจรจาต่อรองหรือความร่วมมือในการยึดตำแหน่งที่สำคัญที่สามารถเป็นผู้กำหนดกติกาภายในองค์การจะถูกมองรวมเป็นหน่วยเดียวภายใต้อำนาจที่รวมศูนย์ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนดยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งความเป็นผู้กำหนดกติกา

๕. สำนักคิดวัฒนธรรม (Cultural School) เป็นสำนักคิดที่มีรากฐานความคิดจากมานุษยวิทยา (Anthropology) จะเน้นการก่อตัวของยุทธศาสตร์ที่เกิดจากกระบวนการของความร่วมมือที่จะสร้างมุมมองร่วมขององค์การ (Collective Perspective) เพื่อให้เกิดอุดมการณ์และค่านิยมร่วมกัน โดยมีความเชื่อว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์การจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อยุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินงานที่ได้กำหนดขึ้นได้กลายเป็นวัฒนธรรมขององค์การ

๖. สำนักคิดสถานะแวดล้อม (Environmental School) เห็นว่าการก่อตัวของยุทธศาสตร์มีลักษณะเป็นเชิงรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อม สถานะแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ ส่วนความเป็นผู้นำขององค์การไม่มีบทบาทที่สำคัญ ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์จึงไม่มีความแน่นอนและไม่มีทางเดียวที่ดีที่สุด (One best way)^{๒๓} การวางแผนยุทธศาสตร์ และการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ ควรทำความเข้าใจในโครงสร้างขององค์การ และวิเคราะห์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ เพราะฉะนั้นการที่จะกำหนดยุทธศาสตร์หรือนำยุทธศาสตร์ตามแนวคิดของสำนักทั้ง ๒ สำนัก ไม่ว่าจะเป็แนวคิดเชิงการนำเสนอหรือแนวคิดแบบเชิงพรรณนามาใช้ในการบริหารจัดการองค์การ ควรมีขั้นตอนของการจัดทำแผนให้สัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอขั้นตอนของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

๑. การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นขั้นตอนของการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ยาวไกลที่สุดขององค์การ โดยทั่วไปนิยมใช้เป็นจุดมุ่งหมายหลักขององค์การไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก ความจริงวิสัยทัศน์เป็นจุดมุ่งหมายที่มีอยู่แล้วในแผนแม่บทขององค์การมาใช้หรือนำมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ กล่าวอีกนัยหนึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “ความต้องการจะเป็นอะไร” (What do we want to be)

๒. การกำหนดพันธกิจ เป็นขั้นตอนของการกำหนดวิธีการดำเนินงานเบื้องต้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า สิ่งที่ต้องการจะเป็นนั้นมีโอกาสที่จะบรรลุถึงได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง พันธกิจ คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “ทำไมเราจึงต้องตั้งองค์กรของเราขึ้นมา” (What do we exist) คำตอบคือ เราตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อต้องการจะเป็นอย่างที่เราคาดหวังไว้

๓. การกำหนดค่านิยมร่วม เป็นขั้นตอนของการกำหนดค่านิยมหลักขององค์กรที่จะสามารถทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมพฤติกรรมและความเชื่อของบุคคลขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การกำหนดค่านิยม ก็คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “อะไรคือสิ่งที่เราเชื่อ” (What do we believe in)

๔. การกำหนดความสามารถหลัก เป็นขั้นตอนของการกำหนดความสามารถหลักขององค์กรที่จะสามารถทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรขององค์กรให้มีทักษะ

^{๒๓}H. Mintzberg, B. Ahlstrand and J. Lampel, *Strategy Safari: A Guided Tour Through Wild of Strategic Management*, (New York: The Free Press, 1998), pp. 149-173.

และความสามารถพิเศษในทิศทางที่องค์กรต้องการ กล่าวอีกนัยหนึ่งการกำหนดความสามารถหลักก็คือ การหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “อะไรคือความสามารถหลักที่บุคลากรของเราควรมี” (What kind of core competency should we have)

๕. การกำหนดวัตถุประสงค์หลัก เป็นขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาวขององค์กร หรือวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ หรือวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิในการจัดตั้งบริษัทสำหรับภาคเอกชน

๖. การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ ขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายระดับกลยุทธ์ในรอบ ๓ ปี หรือ ๕ ปี ขององค์กรตามปกติองค์กรต้องกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในรอบ ๓ ปี หรือ ๕ ปี ขององค์กรแต่ละด้านมีอะไรบ้าง

๗. การกำหนดดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล ขั้นตอนนี้ คือขั้นตอนการพิจารณาว่าจากจุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้นั้น สามารถนำมากำหนดเป็นดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุลได้กี่ด้าน หรือกี่มิติ ตามทฤษฎีของเคปแลน และนอร์ตัน (Kaplan and Norton) ได้กำหนดมิติของ BSC ไว้ ๔ ด้าน คือ ๑) มิติด้านการเงิน ๒) มิติด้านกระบวนการภายใน ๓) มิติด้านการเรียนรู้และการเติบโต และ ๔) มิติด้านลูกค้า

๘. การกำหนดกลุ่มผลสัมฤทธิ์หลัก เป็นขั้นตอนของการกำหนดกลุ่มผลสัมฤทธิ์หลักขององค์กร ซึ่งจะต้องกำหนดให้ได้ว่าอะไรคือผลสัมฤทธิ์หลักที่ต้องการ

๙. การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วยการกำหนดรายชื่อแผนงานและโครงการ ขั้นตอนนี้ คือ ขั้นตอนที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างแผนกลยุทธ์และการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการกำหนดคำตอบให้กับคำถามที่ว่า “เราต้องการจะทำอะไรบ้าง” ในทางปฏิบัติ กิจกรรมในขั้นตอนนี้จะมีอยู่ ๒ ขั้นตอนหลักคือ

๙.๑ ขั้นกำหนดรายชื่อแผนงาน วิธีการกำหนดรายชื่อแผนงานนิยม กำหนดโดยการระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหาหลักขององค์กรว่าในรอบ ๓ ปี หรือในรอบ ๕ ปี องค์กรนี้น่าจะมีปัญหาหลักอะไรบ้าง คำตอบที่ได้คือรายชื่อแผนงาน

๙.๒ ขั้นตอนกำหนดรายชื่อโครงการ โดยวิธีกำหนดรายชื่อโครงการนิยม กำหนดโดยการค้นหาสาเหตุของปัญหาหลักภายใต้แต่ละแผนงานว่ามีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง สาเหตุแต่ละสาเหตุก็คือ รายชื่อโครงการแต่ละโครงการนั่นเอง^{๒๔}

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ คือ กลยุทธ์การดำเนินงานตามแผนการ พัฒนาอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่ชัดเจน ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง การกำหนดกิจกรรมการดำเนินงาน ประกอบกับการมีวิสัยทัศน์ และมาตรการอื่นที่กำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการมุ่งพัฒนาและยกระดับความรู้ ทักษะ ขององค์กรนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดของนักวิชาการนำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พร้อมคณะ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม

^{๒๔} วัฒนา พัฒนพงษ์, ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: บรรณสาส์นการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๓๐-๓๒.

ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศไทยหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบไปด้วย

- ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
  - ๒) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
  - ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
  - ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
  - ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ^{๒๕}

ยุทธศาสตร์การพัฒนาส่วนใหญ่จะเน้นที่การพัฒนากำลังคนเพื่อสนองต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น เพื่อเพิ่มผลิตภาพ หรือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คำว่า ยุทธศาสตร์ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ยุทธศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา และกำลังรบทางทหารตามความจำเป็นทั้งในยามสงบและยามสงคราม^{๒๖} เป็นการมุ่งเน้นหรือทุ่มเททรัพยากรไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วสามารถนำพาหมู่คณะหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการเชื่อมโยงความชัดเจนของนโยบาย จุดมุ่งหมาย แนวทางปฏิบัติ และทรัพยากรเพื่อดำเนินงานให้บรรลุผลงาน โดยแนวทางดำเนินงานมีความเหมาะสมกับภาวะแวดล้อมและทรัพยากรตลอดทั้งมีการเตรียมการเพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น^{๒๗} และเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการที่จะต้องดำเนินการในระยะยาวที่ต้องมีพร้อมทั้ง เป้าหมาย วิธีการ และทรัพยากร แต่ยุทธวิธีที่มุ่งเน้นแค่วิธีการบรรลุเป้าหมายจากที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น หากจะรวมความหมายของยุทธศาสตร์ที่กระชับและครอบคลุมในทุกมิตินั้น สามารถกำหนดได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์เป็นศาสตร์และศิลปะในการนำพาองค์กรไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มี^{๒๘}

นอกจากนี้ยังหมายถึง วิธีการดำเนินงาน เพื่อบรรลุภารกิจหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร นอกจากความหมายในเชิงแนวทางแล้ว การบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์ยังมีความหมายในเชิงของการควบคุมการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลงานตามที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนั้น เพื่อควบคุมการ

^{๒๕} สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ. ๒๕๖๑), หน้า ๗.

^{๒๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นามมีบุคส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๔๗๐.

^{๒๗} บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ, การจัดการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับ CEO, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขุมและบุตร, ๒๕๔๗), หน้า ๑.

^{๒๘} ธีรนนท์ นันทขว้าว, กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย, “วิชาวิทยาการพัฒนาคความมั่นคงแห่งชาติ”, (กรุงเทพมหานคร: กองทัพบก, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙๕.

ดำเนินงานโดยแบบและให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นมนุษย์ที่จะดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามเวลาตามขีดกำลังความสามารถทั้งมนุษย์และทรัพยากร ดังนั้น การบริหารเชิงยุทธศาสตร์จึงมีความหมายรวมระหว่างแผนการจัดการเชิงยุทธศาสตร์กับการดำเนินกาตามแผนด้วย^{๒๙} เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนการขององค์กรที่กำหนดไว้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ของบุคลากรในองค์กรก็เป็นส่วนสำคัญที่จะนำพาแผนยุทธศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้นองค์กรต้องคำนึงถึงหลักการดังนี้คือ

๑. องค์กรจำเป็นต้องมีการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ มีความต้องการความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง
๒. องค์กรมีผลงานตกต่ำ ไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความล้มเหลวในการดำเนิน เช่น ความพอใจของลูกค้า ต้นทุนการดำเนินการ คุณภาพของสินค้าหรือบริการ และผู้บริหารเห็นสมควรให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๓. องค์กรจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญ ของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามข้อจำกัดของทรัพยากรขององค์กร

๔. องค์กรจำเป็นต้องจัดทำวัตถุประสงค์ ระยะเวลาและระยะยาวสำหรับงานด้านสำคัญขององค์กร จะเห็นได้ว่าองค์กรส่วนใหญ่ มีความจำเป็นต้องจัดทำวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ บางองค์กรมีความพยายามที่จะกำหนด ให้มีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์^{๓๐} แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาต้องเริ่มต้นจากแนวคิดใหม่ ๆ พร้อมกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร โดยจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและวางเป้าหมายการดำเนินงานไว้เป็นระยะตามความสำคัญของแผนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อให้องค์กรพัฒนาไปด้วยความเรียบร้อย

จากแนวคิดและความหมายดังกล่าว นำไปสู่การยื่นเสนอยุทธศาสตร์ของคณะรัฐมนตรีของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ได้เสนอยุทธศาสตร์ชาติเอาไว้ถึง ๒๐ ปี เพื่อจะดำเนินการพัฒนาสังคมประเทศชาติไปสู่เป้าหมาย โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี มีใจความสำคัญอยู่ ๖ ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แต่ละยุทธศาสตร์มีใจความสำคัญ คือ

๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข ปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิต ทั้งในระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นพัฒนานคน ให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้กลไกการแก้ปัญหาแบบบูรณาการร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปได้ตามทิศทางที่กำหนดไว้

^{๒๙} สมยศ นาวิการ, แนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

^{๓๐} ดำรง วัฒนา, “ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐.

๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ต่อยอดอดีต โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (๒) ปรับปัจจุบัน เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคอร์ปใหม่ ปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศ

๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุมและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิดผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

๖) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มี

สมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาลปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่ง และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากลมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม^{๓๑}

๒.๓ แนวคิดการมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์

๒.๓.๑ ความหมายการมีส่วนร่วม

การสร้างแรงจูงใจ และความพึงพอใจให้กับบุคคลจะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ กลุ่มในการทำงานมีศักยภาพและสามารถพัฒนาได้แล้วนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มประชาชน หรือองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการและร่วมกันบริหารจัดการ ก็จะทำให้กิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อชี้ให้เห็นถึงวิธีการและแนวทางหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนากลุ่มอาชีพเช่นกัน ดังนี้

สมัยศ นาวิการ ได้ระบุแนวคิดในการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การใช้การมีส่วนร่วมทำให้ความไม่พอใจของกลุ่มเปิดเผยออกมา ความไม่พอใจเหล่านี้สามารถยุติได้โดยการอภิปรายอย่างตรงไปตรงมา ความไม่พอใจที่ไม่ได้รับการแก้ไขหรือซ่อนเร้นอยู่อาจจะทำให้เกิดการนัดหยุดงาน การทำงานช้า ๆ ความสูญเสีย และการขาดงานได้ การมีส่วนร่วมช่วยให้อัตราการร้องทุกข์มีน้อยลงด้วย เนื่องจากว่าปกติแล้ว การร้องทุกข์เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายกับองค์กรส่วนใหญ่ การมีส่วนร่วมช่วยประหยัดเงินให้กับฝ่ายบริหารได้ องค์กรธุรกิจจะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารสหภาพแรงงานมีความราบรื่นมากขึ้น เมื่อสหภาพแรงงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางด้านการบริหาร เมื่อพนักงานมีส่วนร่วมในกระบวนการองค์กรที่สำคัญ เช่น การตัดสินใจ พวกเขาจะรู้สึกผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น พวกเขาจะรู้สึกว่าคำแนะนำของพวกเขาถูกให้คุณค่าโดยองค์กร ดังนั้นพวกเขาสามารถตอบสนองความต้องการความเชื่อถือตนเองและความสมหวังของชีวิตได้ พนักงานมีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กรพวกเขาจะรู้แรงจูงใจ และความต้องการของฝ่ายบริหาร การรู้สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาไว้วางใจความตั้งใจของฝ่าย

^{๓๑} สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *ยุทธศาสตร์ชาติ*, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ. ๒๕๖๑), หน้า ๗-๙.

บริหาร ความรู้สึกไว้วางใจเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นอย่างหนึ่งของการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจทางด้านการบริหารให้ดีขึ้นได้ ภาชิต โบราณที่ว่า “สองหัวดีกว่าหัวเดียว” ยังคงเป็นความจริงอยู่ การรวมความรู้และความสามารถของบุคคลหลายคนเข้าด้วยกัน ในการแก้ไขปัญหาจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีกว่า การตัดสินใจของผู้บริหารที่ซิงตัวเองอยู่ในสำนักงานเพียงคนเดียว ประโยชน์สุดท้ายของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมคือการมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงทีมงานให้ดีขึ้น ทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญ โดยองค์การส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ องค์การจะขาดประสิทธิภาพถ้าหากว่าพนักงานมีเป้าหมายที่ขัดแย้งระหว่างกัน การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมช่วยสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพและประสานงานระหว่างกันได้^{๒๖}

เสนห์ จามริก ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนว่าไม่ได้หมายความว่าประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมตามที่นักวิชาการหรือองค์กรพัฒนาตั้งขึ้นแต่จริงแล้วต้องให้ชุมชนมีวิธีดำเนินการของเขาเองในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อให้ความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมก็คงอยู่อย่างยั่งยืน^{๒๗}

John Hawkins นักวิชาการด้านความคิดสร้างสรรค์ชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ว่า “ความ” สร้างสรรค์ต้องสะท้อนได้ถึงความแตกต่าง ความไม่แน่นอน การเรียนรู้ใหม่ๆ ความเป็นเครือข่าย การเข้าถึงได้ ความซับซ้อน ความร่วมมือ กระทั่งทัศนคติและจิตใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับความมีเอกลักษณ์ตายตัว ความแน่นอน การศึกษาอย่างเป็นแบบแผน ความมีลำดับขั้น การควบคุม ความเรียบง่าย การแข่งขัน กระทั่งความเป็น เปลือกนอกสร้างความ ดังนั้นคนที่สร้างสรรค์ คือ คนที่คิดสิ่งใหม่ๆ “เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเก่าอย่างไม่ ยึดติด สะท้อนความเป็นตัวตนของตัวเองได้ และยอมรับสิ่งที่แตกต่างจากผู้อื่น จากหลายคนเป็นกลุ่ม หลายกลุ่ม เป็นชุมชน และหลายชุมชนเป็นพื้นที่ จนเราอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่สร้างสรรค์นั้น แท้จริงแล้วต้องเริ่มจากการมีคน สร้างสรรค์ก่อน ถึงจะพูดได้อย่างเต็มปากกว่าพื้นที่แห่งนี้มีความสร้างสรรค์ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ), ๒๕๖๐)^{๒๘}

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิดมีความรู้ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาของชุมชนควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้น เช่น

^{๒๖} สมยศ นาวิการ, **ทฤษฎีองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖.

^{๒๗} เสนห์ จามริก, **นโยบายกลวิธีมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^{๒๘} ลภัสรดา สหสพาศนและคณะ, **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี** ตามบริบทสังคมประเทศไทย ๔.๐ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ๒๕๖๑. หน้า ๑๐๕๘

๑. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

๒. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

๓. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไรใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใดจะจัดทางงบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

๔. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

๕. ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรค และร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

๖. ร่วมรับผลประโยชน์ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบาย ความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้^{๓๕}

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐได้เข้ามารับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้มีโอกาสมาแสดงความคิดเห็น แสดงความห่วงกังวลต่อแนวทางการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการตัดสินใจของผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งรวมไปถึงการมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล ร่วมตัดสินใจ รับผลจากการตัดสินใจ ให้การปรึกษาหารือ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งในที่นี้คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในวิถีทางประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมยังรวมไปถึงการมาร่วมกันคิดถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชน มาร่วมกันออกแบบอนาคตของชุมชนโดยคนในชุมชนเองผู้ที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือเข้ามามีส่วนร่วม คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงกลุ่มคนที่รวมตัวกันเป็นองค์กรทางสังคมของพลเมืองที่เรียกว่าภาคประชาสังคม (Civil Society) เช่น กลุ่มชมรม องค์กรสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ฯลฯ ควรพิจารณาว่าผู้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นได้ครอบคลุมประชาชนทุกภาคส่วน รวมเพศหญิง เพศชาย เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มต่างๆ มากน้อยเพียงใด^{๓๖}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้า

^{๓๕} อรรถัย ก๊กผล, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: จริยสนิทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๓๖} สถาบันพระปกเกล้า, การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖). หน้า ๑๐.

ร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย^{๓๗}

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันกับประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^{๓๘}

การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเองและการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วจำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่มขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้ทางที่ถูกต้อง^{๓๙}

๒.๓.๒ หลักพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญและเป็นปัจจัยหลักในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ นอกจากนี้วิชาการจะอธิบายถึงการมีส่วนร่วมแล้ว ยังได้อธิบายถึงหลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะได้นำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมประการไป

๑. เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
๒. เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วตั้งแต่เกิดโดยเหตุที่เขาอาจจนอยู่นั้นมิใช่จากกรรม
๓. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมกันรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองหรือสิ่งแวดล้อมได้
๔. เชื่อว่าชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่งบางเรื่องที่ชุมชนยึดถือจึงต้องค่อยๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก
๕. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ได้ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิดร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมการที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่

^{๓๗} พัชรีย์ สีโรรส และคณะ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๓๘} ปรีดา เจษฎารางกุล, การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี, การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), ๒๔.

^{๓๙} เมธี จันทจักรุภรณ์ และคณะ, วิทยาการชุมชน : การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชน, (นครสวรรค์: สุขุมและบุตร, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจและยอมปรับให้เหมาะสมกับตนอย่างเหมาะสม

๖. การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้

๖.๑ ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นบุคคลอื่นที่ “เขาไม่รู้จัก” หรือที่ “เขาไม่ไว้ใจ” ที่บอกวามาช่วยเขาแต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยจริงจัง

๖.๒ ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามีส่วนร่วมดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดอย่างเต็มที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้นๆไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วมและที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมทุกคน

๖.๓ ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมได้กิจกรรมหลายเรื่อง ประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่ที่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น การแพทย์ การก่อสร้างอาคารสูง การทหารฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วย อาจไม่ได้ผล หรืออาจเกิดความเสียหาย

๖.๔ มีการสื่อสาร ๒ ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้-เสียได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอก็จะไม่เข้าใจจะทำให้เกิดผลดี-ผลเสีย อย่างไรเพียงใดอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการได้

๖.๕ ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ-ร่วมคิดร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากขึ้น

๖.๖ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้นๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย

๖.๗ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

๖.๘ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง

๖.๙ มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการและผู้มีส่วนได้เสีย

๗. เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อยและชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้างดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

๘. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น (๑) รูปแบบโดยตรง คือมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน หรือ (๒) ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม หรือ (๓) ให้มีตัวแทนมามีส่วนร่วม โดยอ้อม ขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่

๙. ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ต้องเกิดจากการแลกเปลี่ยน

๑๐. การมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงใจของผู้อื่นให้มากมิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว^{๑๐}

การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาโดยสรุปว่า ควรจะมี ๔ ขั้นตอน

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของ

^{๑๐} นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔-๑๕.

ตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนแต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่า งานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก^{๔๑}

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์กรชุมชนและเครือข่ายนั้น มี ๖ ขั้นตอน ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่องค์กรภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในท้องถิ่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชนด้วย

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่องค์กรประชาชนและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรมการพัฒนารวมทั้งกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมการพัฒนา เช่น องค์กรชุมชนและเครือข่ายเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนแม่บทชุมชนและแผนพัฒนาตำบล

๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่องค์กรชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการเพื่อให้กิจการเพื่อให้กิจกรรมลุล่วง เช่น องค์กรชุมชนเข้าไปดำเนินพัฒนาระบบสหกรณ์ของชุมชน และการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

๔. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ภาคประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ใครได้รับประโยชน์มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นหรือไม่ ซึ่งในการประเมินผลนั้นอาจเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของการดำเนินการ

^{๔๑}โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (ม.ป.ท., ๒๕๔๔), หน้า ๘.

๖. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ประสพการณ์ทำงานและการสรุปบทเรียน เพื่อให้คนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ทบทวนการทำงานของตนเอง และหาแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในระยะยาว^{๕๖} เมื่อองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐและประชาชนหันหน้าเข้าหากันแบบมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิด และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ย่อมได้รับประโยชน์ทั้งสองทาง เช่น

๑. ได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๒. มีบทบาทในการตัดสินใจในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

๓. มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การไปเลือกตั้งผู้บริหารสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น และการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น^{๕๗}

การมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์และการไว้วางใจระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐและประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมมีอำนาจในการศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมทั้งมีอำนาจในการกำหนดแผนและพิจารณาเห็นชอบในการตัดสินใจในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การเริ่มต้นติดตามตรวจสอบ และประเมินผลสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ร่วมกัน การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมเพื่อรังสรรค์ผลงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นให้ดีขึ้นและสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อป้องกันความเหลื่อมล้ำ หรือการใช้อำนาจโดยมิชอบของภาครัฐ ไม่ควรรวบรัดกำหนดประเด็นนโยบายสาธารณะโดย “ผู้รู้” ไม่กี่คนเท่านั้น แต่ควรให้เกิดการมีส่วนร่วมเสนอประเด็นนโยบายจากฝ่ายต่างๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อให้เป็นกระบวนการสาธารณะ เพราะเมื่อเป็นกระบวนการสาธารณะแล้ว จะเกิดความกระตือรือร้นจากฝ่ายต่างๆ และกระบวนการสาธารณะจะทำให้งานวิชาการลงตัว และถูกนำไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น ฝ่ายต่างๆ ควรจะมีอย่างน้อย ๘ ฝ่าย คือ

๑. ประชาชน/ องค์กรพัฒนาเอกชน
๒. สื่อมวลชน
๓. นักวิชาการ / มหาวิทยาลัย
๔. องค์กรสนับสนุนการวิจัยนโยบาย เช่น สภาวิจัย สกว. สวรส. สสส.สปสช. มสช.
๕. ภาคธุรกิจเอกชน
๖. องค์กรทำงานนโยบาย เช่น กระทรวงต่างๆ
๗. ฝ่ายการเมือง เช่น รัฐบาล รัฐสภา

^{๕๖}พระมหาสุทิตย์ อาภากร, “การสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน”, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๕๗}สถาบันพระปกเกล้า, การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น, หน้า ๑๒.

๘. ผู้แทนองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติอาจจะมีฝ่ายอื่นๆ อีก

ประชาชน เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะมากที่สุด จึงเปรียบประดุจระบบประสาทของสังคมที่รับรู้รู้สึกเจ็บปวด เย็นร้อนอ่อนแอแข็งจึงควรเป็นผู้บอกปัญหาและความต้องการได้ดีที่สุด ประชาชนอาจจะใช้ภาษานโยบายหรือภาษาวิชาการไม่เป็น เป็นหน้าที่ของนักวิชาการที่จะต้องนำประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นประเด็นทางนโยบาย ประชาชนอาจเป็นประชาชนในพื้นที่หรือกลุ่มเฉพาะ เช่น คนพิการคนในสลัม ฯลฯ ขณะนี้มีเครือข่ายและเวทีภาคประชาชนมากพอสมควรที่จะประสานงานให้มีการทำข้อเสนอสมัชชาสุขภาพจังหวัดในทุกจังหวัดที่เคยประชุมกัน และมีตัวแทนเข้าไปประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เป็นตัวอย่างของการมีส่วนร่วมในเวทีนโยบายสาธารณะของประชาชน

สื่อมวลชน เป็นสถานีกลางที่เชื่อมความรู้สึกนึกคิดของสังคม เป็นเสมือนระบบประสาทรับรู้ทางสังคม สื่อมวลชนจึงต้องเป็นภาคีที่สำคัญของกระบวนการนโยบายสาธารณะ สื่อมวลชนอาจมีข้อเสนอประเด็นนโยบายสาธารณะของตัวเอง และรวบรวมข้อคิดเห็นจากประชาชน เช่น หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ อาจเปิดรับข้อเสนอจากประชาชน โดยองค์กรควรถือสภากาหนดหนังสือพิมพ์แห่งชาติและสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเป็นภาคีที่สำคัญ องค์กรสนับสนุนการวิจัยนโยบาย อาจมีโครงการวิจัยนโยบายที่ทำเสร็จแล้ว หรือกำลังจะทำหรือมีผลการวิจัยที่สามารถเอามาสังเคราะห์เป็นนโยบายสาธารณะได้ หรือมีประเด็นทางนโยบายที่อยากให้อภิปราย การวิจัยและการวิจัยนโยบายที่มีอยู่แล้ว ควรสำรวจว่ามีกรณีวิจัยอะไรที่มีอยู่แล้ว ซึ่งอาจนำมาสังเคราะห์เป็นนโยบายหรือมีการวิจัยนโยบายอะไรที่มีผู้ทำไว้แล้วบ้างเหล่านี้จะทำให้ลดการต้องทำงานซ้ำซ้อนและย่นระยะเวลาการวิจัยนโยบายสาธารณะ ประเด็นนโยบายจากรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มีเรื่องเกี่ยวกับทิศทางนโยบายการพัฒนาประเทศอยู่มากควรจะศึกษาและกลั่นเอาประเด็นนโยบายที่จะต้องเอามาวิจัยเพิ่มเติม พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ มีเรื่องดีๆ ที่เป็นทิศทางนโยบายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ควรศึกษาและนำมาเข้าสู่กระบวนการนโยบายสาธารณะ ถ้าขอความสนับสนุนจากราชเลขาธิการได้ก็จะเป็นคุณอย่างยิ่ง ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างของทางที่จะได้มาซึ่งประเด็นทางนโยบายสาธารณะ คงจะมีทางอื่นๆ อีก การเสนอประเด็นอาจทำผ่านสื่อหรือโดยการจัดประชุม

จากประเด็นทางนโยบายที่มีการเสนอและรวบรวม ควรมีผู้ชำนาญเชิงนโยบายมาสังเคราะห์ ให้ได้เป็นประเด็นเชิงนโยบายที่คมชัด มีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจ แล้วตีพิมพ์รายการประเด็นนโยบายสาธารณะเผยแพร่อย่างกว้างขวางรายการประเด็นนโยบายสาธารณะจะไปกระตุ้นความสนใจให้มีการพูดคุยขบคิดกันอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการวิจัยโดยอิสระ การสนับสนุนการวิจัยนโยบายและสู่เวทีนโยบายสาธารณะ^{๔๔}

^{๔๔} อ่างแล้ว, ๑๖-๑๘.

๒.๓.๓ เวทีนโยบายสาธารณะแบบการมีส่วนร่วม

เวทีนโยบายสาธารณะแบบการมีส่วนร่วม ถ้าจัดให้ดีจะเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมทุกๆ จุดของกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่การตั้งประเด็นการวิจัยนโยบาย การนำผลการวิจัยมาสู่การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการปฏิบัติลักษณะของเวทีนโยบายสาธารณะที่ดีอาจมีดังนี้

๑. เป็นเวทีที่ใช้ความรู้ มากกว่าการใช้ความเห็น หรือใช้วาทะโจมตีกันเวทีที่ใช้ความเห็นมีมากอยู่แล้วในรูปต่างๆ เวทีนี้ควรใช้ความรู้ที่ประมวลมาอย่างดี นำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันโดยฝ่ายต่างๆ

๒. มีองค์ประกอบของผู้ร่วมประชุมที่ดี ประกอบด้วยฝ่ายต่างๆ อย่างน้อย ๘ ฝ่าย ดังกล่าวในข้อ ๖ มีบุคคลสาธารณะซึ่งคนอื่นอยากประชุมด้วย มีความพิถีพิถันในการเชิญเข้าร่วมประชุมเป็นพิเศษ ให้มีสีสันและสาระ

๓. ควรให้ความสนใจแก่สื่อมวลชนเป็นพิเศษ ให้มีสื่อมวลชนที่เหมาะสมจำนวนมากพอสมควรได้มีโอกาสร่วมประชุม โอกาสที่จะเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายสาธารณะมีไม่มาก เวทีนโยบายสาธารณะเป็นโอกาสอันดีของสื่อมวลชนที่จะได้เรียนรู้จากเรื่องนโยบายจากความเป็นจริง ดีกว่าการไปเข้าเรียนวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ซึ่งมักได้เรียนแต่ “วิชา” แต่ไม่ได้เรียนจากความเป็นจริง ถ้าสื่อมวลชนเข้าใจประเด็นนโยบายก็สามารถไปขยายประโยชน์ได้มาก จากการสัมภาษณ์ฝ่ายต่างๆ และจากการเขียนรายงาน

๔. ถ้าจัดให้มีการกระจายเสียงสดทางวิทยุด้วยจะดีมาก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายไปอย่างกว้างขวาง ควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นได้ด้วย เรื่องนี้ควรมีเครือข่ายวิทยุบางเครือข่ายเป็นภาคีจะลดภาระของผู้จัดเวทีลงได้มาก ควรอวดวีดีโอการประชุมเก็บไว้ใช้งานต่อไป

๕. มีการจัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุมอย่างดี จะทำให้คุณภาพของการมีส่วนร่วมดีขึ้น การเผยแพร่ง่ายขึ้น โดยเฉพาะถ้าทำประเด็นให้คมและมีเสน่ห์ มีการทำเอกสารสรุปผลการประชุมเผยแพร่แจกจ่ายทั่วไป ทำให้กระบวนการเป็นสาธารณะยิ่งขึ้น ส่งเรื่องที่ชัดเจนพร้อมปฏิบัติได้ให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปฏิบัติ และให้สาธารณะรับรู้ถึงการส่งมอบนโยบายนั้นๆ

๖. มีผู้จัดประชุมที่มีความสามารถในการจัดประชุมสูง พิถีพิถัน ลงรายละเอียด มีศิลปะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้คนอยากมีส่วนร่วม สื่อสารเก่งควรมีองค์การภาคีเป็นเจ้าภาพร่วมกันในการจัดประชุมเวทีนโยบายสาธารณะ^{๔๕}

๑. กระบวนการนโยบายแบบขั้นตอน (Stages Model of Policy Process) เป็นการดำเนินขั้นตอนเป็นลำดับกระบวนการนโยบายตั้งแต่การกำหนดวาระของนโยบายที่จะยกประเด็นและรูปแบบในการนำเสนอ นโยบาย และนำเสนอแนวทางการวางยุทธศาสตร์สำหรับรองรับนโยบาย แล้วให้ผู้มีอำนาจบริหารจัดการจัดบุคลากรและวางเป้าหมายของพื้นที่ปฏิบัติการ ตลอดจนลงไปสู่การดำเนินตามนโยบายโดยฝ่ายปฏิบัติการ แล้วประเมินผลเพื่อให้ได้รับผลสัมฤทธิ์ของนโยบายที่กำหนดเอาไว้ สอดคล้องกับวิวัฒนาการของการบริหารจัดการรัฐสมัยใหม่ที่ต้องตัดสินใจและจัดการกิจการสาธารณะภายใต้กรอบกติกาแห่งรัฐ โดยเฉพาะการวางแผนเชิงระบบ การจัดการงบประมาณ การวิเคราะห์

^{๔๕} อ่างแล้ว, หน้า ๒๑-๒๒.

ความคุ้มค่าของโครงการ การประเมินผลการดำเนินการ และการประเมินผลกระทบ ส่งผลให้กระบวนการนโยบายแบบเส้นตรงกลางเป็นกระแสหลักของกระบวนการนโยบายในปัจจุบัน

๒. กระบวนการนโยบายแบบเจรจาต่อรอง (Negotiation Model of Policy Process) เกิดขึ้นจากความต้องการให้กระบวนการนโยบายเป็นฝ่ายของความสัมพันธ์ของการตัดสินใจของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง จึงไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดที่แน่นอน มีการค้นพบปัญหาแล้วค่อย ๆ แก้ไข มากกว่าที่จะเชื่อว่าเป็นการตัดสินใจที่ใช้เหตุผลได้อย่างสมบูรณ์แบบได้ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม กรอบแนวคิดนโยบายแบบเจรจาต่อรองเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากพบว่า การตัดสินใจทางนโยบายมักตกอยู่ภายใต้ภาวะที่มีความคลุมเครือมีความจำกัดของการใช้เหตุผลในการคิดคำนวณ

๓. กระบวนการนโยบายแบบถกแถลง (Deliberative Model of Policy Process) เป็นวิวัฒนาการของกระบวนการนโยบายที่มุ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ การให้ความหมาย และการให้เหตุผลที่แตกต่างกันในกระบวนการนโยบาย เพื่อให้สามารถรวบรวมแนวคิดที่แตกต่างกัน หรือเป็นข้อขัดแย้งกันเข้ามาประมวลผลสำหรับศึกษาและวิเคราะห์ร่วมกัน รวมทั้งพยายามที่จะจัดการสื่อสารเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการถกแถลงถึงความหมายที่แตกต่างกันมุ่งหวังที่จะให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการนโยบายมากขึ้น และลดการแบ่งขั้วแยกค่ายทางนโยบายลง ดังนั้นการทำความเข้าใจกับวิธีการให้เหตุผลและแนวคิดที่แตกต่างกันจึงได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับ

๔. กรอบการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายแบบผสมผสาน เป็นการผสมผสานกระบวนการนโยบายแบบเส้นตรง แบบเจรจาต่อรอง และแบบถกแถลง ในกระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ค่อย ๆ ปรับแนวคิดทั้งสามเข้าไว้ โดยมุ่งเน้นไปที่หารูปแบบ ทักษะ และประสบการณ์ในการเรียนรู้กระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องปรับใช้แนวการวิเคราะห์แบบเส้นตรงซึ่งถูกปรับจากแนวการวิเคราะห์นโยบายแบบเจรจาต่อรอง และการวิเคราะห์นโยบายแบบถกแถลงกลางเป็นวงจรแห่งการเรียนรู้ จึงมิได้ชี้ขาดลงไปว่านโยบายใดผิดหรือถูก หากแต่เป็นกรอบการให้ความหมายและช่วงชิงการให้ความหมายในส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการนโยบายจนเกิดวงจรแห่งการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่ส่งอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบาย และการสร้างความชอบธรรม ความรู้ และเหตุผลที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการประชาธิปไตยแบบถกแถลง^{๕๖}

นโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์

๑. การแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน โดยลดข้อจำกัดในการประกอบอาชีพของคนไทย การจัดการระบบการขนส่งสาธารณะผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ทบทวนรูปแบบและมาตรฐานหาบเร่แผงลอยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อยังคงเอกลักษณ์ของเมืองหลวงแห่งร้านอาหารริมถนน ทำให้บ้านเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม แก้ไขปัญหาหนี้สินและลดภาระหนี้สินของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาหนี้สินนอกระบบ การฉ้อโกงหลอกลวงประชาชนโดยครอบคลุมไปถึงการฉ้อโกงหลอกลวงผ่านระบบออนไลน์ปรับปรุงระบบภาษี

^{๕๖}ชาคริต โภชะเรือง, การพัฒนากระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ กรณีศึกษา พื้นที่เทศบาลตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ, (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖), หน้า ๕๑-๕๔.

และการให้สินเชื่อที่เอื้อให้ประชาชนสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองได้ตามความพร้อม ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้จัดทำแนวทางการกำหนดสิทธิและการจัดการสิทธิในที่ดินของเกษตรกรที่เหมาะสม ลดอุปสรรคในธุรกิจประมงพาณิชย์และประมงชายฝั่ง รวมทั้งช่วยเหลือดูแลประมงพื้นบ้านโดยยังต้องสอดคล้องกับมาตรฐานด้านการประมงขององค์การระหว่างประเทศ

๒. การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยปรับปรุงระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและเบี้ยยังชีพของประชาชน อาทิผู้สูงอายุและคนพิการที่มีรายได้น้อย ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และพิจารณาขยายความครอบคลุมไปยังกลุ่มมารดาตั้งครรภ์แรกเกิด และเด็กวัยเรียนที่ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ และเร่งรัดการพัฒนาาระบบบริการสุขภาพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการบริการในแต่ละระบบ ลดภาระการเดินทางไปสถานพยาบาลของประชาชน และลดความแออัดในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ พัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ระบบการแพทย์ทางไกลและภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถเข้าถึงหน่วยบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และได้รับการบริการอย่างมีคุณภาพ

๓. มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลกโดยเร่งกระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้มีเม็ดเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโดยเร็ว จัดเตรียมมาตรการรองรับการกีดกันทางการค้าและมาตรการสนับสนุนเพื่อเพิ่มช่องทางการส่งออกให้ผู้ส่งออกที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้า ปรับปรุงทิศทางการส่งออกไปยังตลาดอื่นโดยเร็ว ขยายความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจกับประเทศที่มีศักยภาพ และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งในส่วนของเมืองหลัก เมืองรอง และการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อกระจายรายได้ในรูปแบบเศรษฐกิจแบ่งปัน เพื่อสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศในช่วงที่มีข้อจำกัดด้านการส่งออก และส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

๔. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม โดยจัดพื้นที่การเกษตรให้สอดคล้องกับระบบบริหารจัดการน้ำและคุณภาพของดินตาม Agri-Map กำหนดเป้าหมายรายได้เกษตรกรให้สามารถมีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพในสินค้าเกษตรสำคัญ อาทิข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์ม อ้อย และข้าวโพด ด้วยการชดเชย การประกันรายได้ส่งเสริมระบบประกันภัยสินค้าเกษตร หรือเครื่องมือทางการเงินสมัยใหม่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางวินัยการเงินการคลังของภาครัฐในระยะยาว ส่งเสริมเกษตรกรพันธสัญญา และศึกษารูปแบบระบบแบ่งปันผลกำไรสินค้าเกษตรที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร แก้ไขปัญหาข้าวครบวงจรส่งเสริมการใช้ยางพาราในภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ส่งเสริมการใช้ผลผลิตทางการเกษตรในอุตสาหกรรมพลังงาน สร้างนวัตกรรมและเครื่องมือทางการเกษตรในราคาที่เข้าถึงได้เพื่อลดต้นทุนการผลิต ควบคุมมาตรฐานการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในการเกษตรเพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิกการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีโดยจัดหาสิ่งทดแทนที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร ต่อยอดภูมิปัญญาและความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป รวมทั้งเร่งศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการใช้กัญชา กัญชง และพืชสมุนไพรในทางการแพทย์อุตสาหกรรม

ทางการแพทย์และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ของประชาชน โดยกำหนดกลไกการดำเนินงานที่รัดกุม เพื่อมิให้เกิดผลกระทบทางสังคมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

๕. การยกระดับศักยภาพของแรงงาน โดยยกระดับรายได้ค่าแรงแรกเข้าและกลไกการปรับอัตราค่าจ้างที่สอดคล้องกับสมรรถนะแรงงานควบคู่กับการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานผ่านกลไกคณะกรรมการไตรภาคีเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน ควบคู่ไปกับการกำกับดูแลราคาสินค้าไม่ให้กระทบกับค่าครองชีพของประชาชน และสามารถจูงใจให้แรงงานพัฒนาตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนทักษะ และเปลี่ยนสายอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรมเป้าหมาย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

๖. การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต โดยต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายและวางรากฐานการพัฒนาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ดึงดูดการลงทุนของภาคเอกชนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองอัจฉริยะ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัย รวมทั้งวางรากฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ ๕G ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และชุมชน ในการเข้าถึงตลาดในประเทศและตลาดโลกผ่านแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ในการให้บริการสาธารณสุขและการศึกษาทางไกล การสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะทั้งในส่วนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เกษตรกร รวมถึงผู้ประกอบการยุคใหม่ พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเป็นฐานในการขับเคลื่อนประเทศด้วยปัญญาประดิษฐ์ในอนาคต

๗. การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑ โดยสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ในระบบดิจิทัล ปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้มุ่งสู่ระบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีด้านวิศวกรรมคณิตศาสตร์ โปรแกรมเมอร์และภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมการเรียนภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในทุกตำบลส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาสู่สาธารณะ เชื่อมโยงระบบการศึกษากับภาคปฏิบัติจริงในภาคธุรกิจสร้างนักวิจัยใหม่และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศสร้างความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อออนไลน์และโครงข่ายสังคมออนไลน์ของคนไทยเพื่อป้องกันและลดผลกระทบในเชิงสังคม ความปลอดภัยอาชญากรรมทางไซเบอร์และสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีในสังคม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

๘. การแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ โดยเร่งรัดการดำเนินมาตรการทางการเมืองควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายเมื่อพบผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเฝ้าระวังการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและเข้มงวด และเร่งรัดดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเมื่อพบผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ภาครัฐปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยเร็วที่สุดพร้อมทั้งให้ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังการทุจริตประพฤติมิชอบ

๙. การแก้ไขปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้โดยเร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศทุกภูมิภาค ปราบปรามแหล่งผลิตและเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด ทั้งบริเวณชายแดนและพื้นที่ภายในพื้นที่ฟูดูแลร์กษาผู้เสพผ่านกระบวนการทางสาธารณสุข สร้างโอกาส สร้างอาชีพ รายได้และการยอมรับของสังคมสำหรับผู้ที่ผ่านการฟื้นฟูและเร่งสร้างความสงบสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักในการดำเนินการ ยกย่องคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เร่งรัดการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ รวมทั้งจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ โดยให้เป็นการแก้ไขปัญหายาภายในของประเทศด้วยกฎหมายไทยและหลักการสากล

๑๐. การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน โดยมุ่งสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่โปร่งใส ตรวจสอบได้พัฒนาระบบจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ ปรับปรุงระบบการอนุมัติและอนุญาตของทางราชการที่สำคัญให้เป็นระบบดิจิทัลทั้งบุคคลและนิติบุคคลเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน ลดขั้นตอนที่ยุ่งยากเกินความจำเป็นลดข้อจำกัดด้านกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการทำธุรกิจและการดำรงชีวิตของประชาชนแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ผ่านการทดลองใช้มาตรการด้านกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และขับเคลื่อนการให้บริการในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจ

๑๑. การจัดเตรียมมาตรการรองรับภัยแล้งและอุทกภัยตั้งแต่การป้องกันก่อนเกิดภัยการให้ความช่วยเหลือระหว่างเกิดภัย และการแก้ไขปัญหายาในระยะยาว โดยจัดระบบติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องและกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนให้ได้มากที่สุดและทันท่วงทีรวมทั้งพัฒนาการปฏิบัติการฝนหลวงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑๒. การสนับสนุนให้มีการศึกษา การรับฟังความเห็นของประชาชน และการดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ^{๔๗}

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำ

๒.๔.๑ บริบทพื้นที่ตำบลน้ำชำ

บ้านน้ำชำ หมู่ที่ ๑ - ๔ ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ คำขวัญตำบลน้ำชำ “แพะเมืองผีลือเลื่อง เฟื่องฟูภูมิปัญญา พัฒนาเกษตรอินทรีย์ วิถีชีวิตพอเพียง หลีกเลี้ยงยาเสพติด พิชิตความยากจน ชุมชนพึ่งตนเอง” “แพะเมืองผีลือเลื่อง” หมายความว่า ตำบลน้ำชำมีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นตามธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลน้ำชำและจังหวัดแพร่ “เฟื่องฟูภูมิ

^{๔๗} นิภา ตรงเที่ยง, คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๒), หน้า ๓-๓๓.

ปัญญา” หมายความว่า ตำบลน้ำขำมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนจากพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ ขยายผลจากชุมชนสู่ชุมชนสร้างความเชื่อมโยงการพัฒนาที่ยืดชุมชนเป็นหลัก ก๊อบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “พัฒนาเกษตรอินทรีย์” หมายความว่า ประชากรในชุมชนตำบลน้ำขำ ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้พัฒนาการเกษตรที่เน้นความสมดุลการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เกษตรอินทรีย์ ทำปุ๋ยธรรมชาติใช้เองใช้แรงงานตนเองปลูกพืชหมุนเวียน “วิถีชีวิตพอเพียง” หมายความว่า ประชากรในชุมชนตำบลน้ำขำ สามารถดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง รู้จักประมาณตนเอง มีเหตุมีผลในการใช้จ่าย และดำรงชีวิตในทางสายกลางคือรู้จักความพอดี พอเหมาะ “หลีกเลี่ยงยาเสพติด” หมายความว่า ประชาชนและเยาวชนในตำบลน้ำขำรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่นการสร้างอาชีพเสริม รวมกลุ่มเล่นดนตรี และเล่นกีฬาเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการมั่วสุมอบายมุขต่างๆ “พิชิตความยากจน” หมายความว่า ประชาชนในชุมชนตำบลน้ำขำสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความมั่นคง ดำรงชีวิตโดยการใช้หลักความอดทน ความขยันและรู้จักประหยัดอดออม “ชุมชนพึ่งตนเอง” หมายความว่า ชุมชนตำบลน้ำขำได้จัดทำกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่นกลุ่มแปรรูปถั่วเหลือง กลุ่มกล้วยหลอด กลุ่มข้าวแต่นิโบริถน กลุ่มข้าวแคบ ฯลฯ ขึ้นเป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างอาชีพในชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ มีทุ่งเก่า ทุ่งอ้อล้อม และติดต่อกับตำบลห้วยม้า และตำบลแม่หลายทิศใต้ มีทุ่งบวกแค่ ทุ่งบวกกวาว ทุ่งป่าคา และติดต่อกับตำบลเหมืองหม้อ และตำบลบ้านถิ่น ทิศตะวันออก มีทุ่งเหนือ ทุ่งใหม่ ทุ่งป่าดำ ทุ่งห้วยน้ำขุ่น และติดต่อกับตำบลห้วยม้า และตำบลสวนเขื่อน ทิศตะวันตก เป็นป่าละเมาะและเนินเตี้ยๆ รวมทั้งวนอุทยานแพะเมืองผี และติดต่อกับตำบลร่องฟอง และตำบลแม่หลาย

ข้อมูลด้านการปกครองเจ้าอาวาสวัดคนแรกของตำบลน้ำขำชื่อ ครูบากันทา ผู้ใหญ่บ้าน) ค (พ่อแคว่น) คนแรกนายวงศ์ สกุลแอ่ กำนัน (พ่อหลักคนแรกชื่อ ขุนระบือ ครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนชื่อ นายอุทธา ศรีทัน

ประวัติและความเป็นมา บ้านน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตำบลน้ำขำหรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่าตำบลน้ำจ้ำ เมื่อประมาณ ๑๘๐ ปีที่ผ่านมาตำบลน้ำขำแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ และน้ำซึ่งพื้นดินจะมีน้ำไหลซึมบนผิวดินตลอดทั้งปีถึงแม้จะเป็นฤดูแล้งก็ตาม มีลำห้วยที่มีปริมาณน้ำไหลซึมมากที่สุดอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตำบล ที่ชาวบ้านเรียกว่า ห้วยใต้ และมีบริเวณที่มีน้ำเจิ่งนองที่ไม่ไหลอยู่ทางทิศใต้ของตำบลชาวบ้านเรียกว่า จ้ำ แต่ปัจจุบัน น้ำที่ไหลซึมบริเวณดังกล่าวไม่มีหลงเหลือให้คนรุ่นหลังได้เห็นอีกแล้วเพราะบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและสภาพเปลี่ยนไปจากเดิมผู้คนแก่งแย่งกันทำมาหากิน มีการตัดไม้ทำลายป่าจึงเหลือไว้ซึ่งความแห้งแล้งให้เห็นในปัจจุบัน สมัยก่อนเมื่อน้ำและป่าไม้อุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับเป็นที่ทำมาหากินจึงมีชาวบ้านจากบ้านโป่งศรี บ้านถิ่น บ้านเหมืองหม้อ และชาวบ้านแต ได้พากันเริ่มเข้ามาบุกเบิกหักร้างถางพง ทำไร่ทำนา ทำสวน และปลูกกระท่อมเพื่อเป็นที่พักอาศัยครอบครัวเล็กๆหลายๆครอบครัว พอนานๆเข้าหลายปี ครอบครัวเหล่านี้ได้รวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน ซึ่งครั้งแรกจะมาตั้งอยู่บริเวณบ้านหมู่ ๒ ปัจจุบันซึ่งสมัยนั้น มี ๒ หมู่บ้าน จึงตั้งหัวหน้าหมู่บ้านขึ้นมา ๒ คน คนหนึ่งเป็นหลัก หมายถึงผู้ใหญ่บ้าน อีกคนหนึ่งเป็นแคว่น หมายถึงกำนัน เพื่อปกครองหมู่บ้านและตำบล มีนายวงศ์ สกุลแอ่ เป็นหลัก และมี

ขุนระปือเป็นแคว้นต่อราว พ.ศ.๒๔๙๐ – ๒๕๐๔ ถึงวาระนายวิชัย สุขุมไชย เป็นกำนัน และนายอุดม วิรัตน์ชัยวรรณ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ในช่วงนั้นทางราชการได้ส่งยุบตำบลน้ำซำไปรวมกับตำบลห้วยม้า แต่ให้นายวิชัย สุขุมไชยเป็นกำนันปกครองตำบลห้วยม้าสืบไป แต่ต่อมานายวิชัย สุขุมไชย มีวิสัยทัศน์ที่ดีไม่ยอมรวมกับตำบลห้วยม้า จึงได้ทำหนังสือร้องเรียนขอเวนคืนตำบลน้ำซำต่อทางราชการ ทางราชการก็เห็นชอบให้กลับมาเป็นตำบลน้ำซำเหมือนเดิมตราบเท่า ทุกวันนี้ เหตุผลที่ตั้งชื่อหมู่บ้าน เรียกชื่อตามแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำจ้ำ ภายหลังเปลี่ยนเป็นน้ำซำ

เหตุการณ์สำคัญในอดีตที่ทำให้ประชาชนตำบลน้ำซำประทับใจมาจนทุกวันนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ในการแยกหมู่บ้านตำบลเป็นอิสระที่เล็กที่สุดในประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๐ -๒๕๐๔

เหตุการณ์สำคัญในอดีตที่ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านตำบลจดจำมาถึงวันนี้คือความแห้งแล้ง ตำบลน้ำซำทำอะไรทำไม่ได้ผล ช่วงปีพ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๙ และมีน้ำท่วมใหญ่ ปีพ.ศ. ๒๕๑๓

เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพที่สำคัญของประชาชนในตำบล ในอดีตไถนา คราด จอบเสียม มีดพรว้า เกวียน ครกตำ

อาหารพื้นเมืองในตำบลน้ำซำ แกงแคเนื้อสัตว์ต่างๆ น้ำพริกน้ำปูจิ้มผักลวกหรือนึ่ง แกงหน่อไม้ ตำเตา ลาบปลา ส้ามะเขือแจ้ แกงใบตุน(เผือก) หลามบอน แกงหอย

ประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญของหมู่บ้าน การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การสืบชะตาหมู่บ้าน การเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีฝ่าย ฯลฯ การแสดงศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้านทั้งอดีตและปัจจุบัน ดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนกลองอีต

การแต่งกายของประชาชนในหมู่บ้านทั้งอดีตและปัจจุบัน หญิงนุ่งส้นแห้ง เสื้อหม้อห้อมชายเตี้ยวิก เสื้อหม้อห้อม ปัจจุบัน ตามกาลสมัยนิยม

แหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ขุนเขาต้นน้ำและอ่างห้วยน้ำบึง วนอุทยานแพะเมืองผี

ลักษณะภาษาพูดของประชาชนในหมู่บ้าน พูดกำเมืองแป้ และปัจจุบันมีคนต่างถิ่นมาอาศัยอยู่มากขึ้นก็มีภาษาพูดมากขึ้น

โบราณสถานและโบราณวัตถุของหมู่บ้าน วัดน้ำซำ แพะเมืองผี

พิธีกรรมความเชื่อของหมู่บ้านตำบล การเอาขวัญคน การส่งเคราะห์ การเลี้ยงแม่ธรณี การเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีเจ้าที่ การสืบชะตา คนทรงเจ้า การใช้น้ำมันตรีภักษาโรค การใช้คาถารักษาโรค

๒.๔.๒ ผลการวิเคราะห์ SWOT ของตำบลน้ำซำ

จากแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจในยุทธศาสตร์ที่ ๒ ของแผนการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม จะเน้นในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยการส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนเป็นส่วนใหญ่

จุดแข็ง (Strength)

มีวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ ประชาชนมีความชำนาญในการผลิตผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายด้าน เช่น การตีเหล็ก การตัดเย็บเสื้อผ้า การย้อมผ้า การทอผ้า

จุดอ่อน (Weakness)

ต้นทุนการผลิตสูง สินค้าราคาต่ำ เกิดการแข่งขันการตลาด กลุ่มอาชีพไม่มีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการการผลิต การแปรรูป และการตลาดด้านการเกษตร ยังไม่ครบวงจรและขาดประสิทธิภาพ ขาดตลาดรองรับสินค้าของกลุ่มอาชีพ

โอกาส (Opportunity)

นโยบายของรัฐบาล สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพิ่มโอกาสในการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ดียิ่งขึ้น

นโยบายของรัฐบาลเอื้อต่อการพัฒนา OTOP และ SME นโยบายรัฐบาลสนับสนุนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

นโยบายเร่งรัดการปลูกพืชเศรษฐกิจและการเกษตรปลอดภัย สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารงาน ประชาชนสามารถกำหนดตัวผู้บริหารได้ด้วยตนเอง

ภัยคุกคาม (Threat)

กฎระเบียบบางประการไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพท้องถิ่นบางประเภท เช่น การผลิตสุราพื้นบ้าน การทำประติมากรรมจากไม้

ผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมืองระดับประเทศ

นักการเมืองท้องถิ่นบางคนเป็นฐานของนักการเมืองระดับชาติ การบริหารงานท้องถิ่นจึงต้องตอบสนองต่อนักการเมืองระดับชาติ ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

การควบคุมจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากเกินไป ประชาชนขาดความสนใจ ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงภาวะโลกร้อน ภัยธรรมชาติ โรคระบาด หนี้สิน (ใน-นอกระบบของประชาชน)

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลภัสรดา สหัสสพาศน ศึกษาผลการวิจัย พบว่า ๑ .จังหวัดเพชรบุรีมีศักยภาพที่โดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวและด้านเกษตรกรรมส่วนด้านสังคม แม้จังหวัดเพชรบุรีจะมีทุนทางสังคมสูง เช่น ภูมิปัญญา วัฒนธรรม แต่กลับพบปัญหาด้านความมั่นคง ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบปัญหาหมอกพิษจากอุตสาหกรรมในพื้นที่และปัญหาการบริหารจัดการน้ำ ๒ .รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย ๔.๐ ควรประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ ๑ (สร้างรูปแบบในการพัฒนาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเชิงเศรษฐกิจบนพื้นฐานอัตลักษณ์และอารยธรรมสู่การเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ กลยุทธ์ที่ ๒ (การใช้ประโยชน์จากการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และกลยุทธ์ที่ ๓ (ขับเคลื่อนการจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรีให้เป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบและกลยุทธ์ทั้งหมดได้ผ่านมติในที่ประชุมเชิงนโยบายจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กัลยาสุดา บัวแก้ว ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ”ปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถจังหวัด

ร้อยเอ็ดการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหาร พบว่า“ ส่วนตำบลหนองบัว ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การเข้ารับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว การเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมตรวจสอบการทำงาน^{๔๘}

สุวิทย์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน ๓๗๐ ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในแต่ละด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในส่วนของประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันไป^{๔๙}

ธีระยุทธ สุดเสมอใจ ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน” ผลวิจัยพบว่า รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเองโดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน ๔ ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารงานและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจร่วมโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ โดยอยู่บนพื้นฐานความสมานฉันท์ ความเสมอภาค และความเอื้ออาทรกัน^{๕๐}

พระครูปลัดเพ็ญ วิชิโร ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ” จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ อายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ไม่มีพรรษา (สามเณร) มีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมชั้นตรี ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม และมีวุฒิการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการประกอบด้วย ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัยด้านสัมมาชีพ ด้านสันติ

^{๔๘} กัลยาสุดา บัวแก้ว, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด”, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญา ศาสตราศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๔๙} สุวิทย์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”, วารสารร่มพฤษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม, ๒๕๖๐) หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

^{๕๐} ธีระยุทธ สุดเสมอใจ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๐).

สุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคีธรรมพบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๕๑}

พระมหาสาคร กุลวฑฒโน ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผนด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผลและด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีเพศอายุระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานดำเนินแตกต่างกัน๓) ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสระบุรีส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารทุกเรื่องทุกส่วนงานต่าง ๆ นั้นจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนเป็นสำคัญ และที่สำคัญคือจะต้องนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำงานให้บรรลุความสำเร็จได้เช่น อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ อคติธรรม ๔ สังคหะวัตถุ ๔ สปัจริยธรรม ๗^{๕๒}

ช่อนกลิ่น วิชายนต์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี : เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน” พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเลือกตั้งตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่บริหารเกี่ยวกับการมีสิทธิ์เลือกตั้งโดยติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับท้องถิ่น จากสื่อมวลชน วิทยู หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ในการเลือกตั้งและชักชวนผู้อื่นที่มีสิทธิ์เลือกตั้งให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านให้ความร่วมมือกับเทศบาล โดยการสนับสนุนทางการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงานเพื่อช่วยเหลือในกิจกรรมของเทศบาลด้านการศึกษาเช่น การให้ทุนการศึกษาการเลี้ยงอาหารกลางวันเด็กนักเรียน และมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตามดูแลความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนต่อเทศบาลโดยการ

^{๕๑} พระครูปลัดเพลีน วชิโร, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๕๒} พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ทนาย), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

เขียนจดหมายให้มีการชี้แจงเมื่อพบว่ามีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการที่ผิดตลอดจนถึงการร้องเรียนและเสนอแนะการแก้ปัญหาท้องถิ่น^{๕๓}

ณัฐกร ดอนแก้วภู ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษารองศ์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่งอำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๓$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๙$) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๑$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๔๘$) ตามลำดับ^{๕๔}

จากงานวิจัยพอสรุปได้ว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับกลไกของรัฐและตัวประชาชนในท้องถิ่น รัฐควรมีความตั้งใจและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกขั้นตอนของการพัฒนา แต่ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนในกิจกรรมนั้น ๆ ก่อนโดยสร้างช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ให้มีความหลากหลายช่องทาง เช่น จัดการประชุมประจำเดือน การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย การจัดทำแผนพับ วารสาร เว็บไซต์ รวมทั้งการพูดคุยพบปะแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญยั่งยืนสืบต่อไป

ประภาพรธณ คำเล็ก ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่าประชาชนโดยรวมและจำแนกตามเพศอายุระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเห็นว่ามีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อยเห็นว่ามีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อยไม่แตกต่างกันดังนั้นหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรนำไปเป็นข้อสารสนเทศในการวางแผนจัดทำแผนปรับปรุงและพัฒนา

^{๕๓}ชอนกลิ่น วิทยันต์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน”, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๕๔}ณัฐกร ดอนแก้วภู, (๒๕๕๙). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์. **บทความวิจัย**, การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๔ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๙), หน้า ๘๙๖.

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด^{๕๕}

สรุปได้ว่าแผนยุทธศาสตร์เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยผ่านกระบวนการประชาคมสามารถสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าแผนพัฒนาอำเภอรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยภาครัฐโดยประชาคมเสนอแผนโครงการของชุมชนต่อส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลทั้งยังสามารถผลักดันโครงการต่างๆ ให้ปรากฏผลเป็นรูปธรรม

พวงทอง อโยธาใหญ่ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่” พบว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนมากมีความพยายามปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนไม่ปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดทำแนวทางพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อีกทั้งขาดการนำเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อกรรมการพัฒนาขององค์กรต่างๆ ในชุมชนและในส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังอยู่ในระดับน้อยประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควรตั้งนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๕๖}

ภาณุมาศ ภู่มุ่ได้ วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมพบว่าด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์มีกระบวนการเข้าถึงการมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างชัดเจนและมีความเหมาะสมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารงานพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมคือการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนประชาชนได้รับรู้ถึงการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำผลจากการมีส่วนร่วมไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานด้านการปฏิบัติตามระเบียบ/กฎหมายที่เกี่ยวข้องพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์มีการปฏิบัติตามระเบียบ/กฎหมายที่เกี่ยวข้องคือได้ถือแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบของกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าไปมีส่วน

^{๕๕} ประภาพรณ คำเล็ก, “ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ , วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (นโยบายสาธารณะ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๕๖} พวงทอง อโยธาใหญ่, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

ร่วมและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการมีส่วนร่วมด้านความพึงพอใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์มีประชาชนได้รับทราบแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารความเสี่ยงหรือความขัดแย้งในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมเข้าไปมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดีและมีเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอด้านส่งเสริมกระบวนการการมีส่วนร่วมพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์มีการกระจายให้ทุกภาคส่วนมีความสำนึกรับผิดชอบในกระบวนการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้ดำเนินการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่องและการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งให้เกิดประโยชน์กับทุกคนด้วยความเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ^{๕๗}

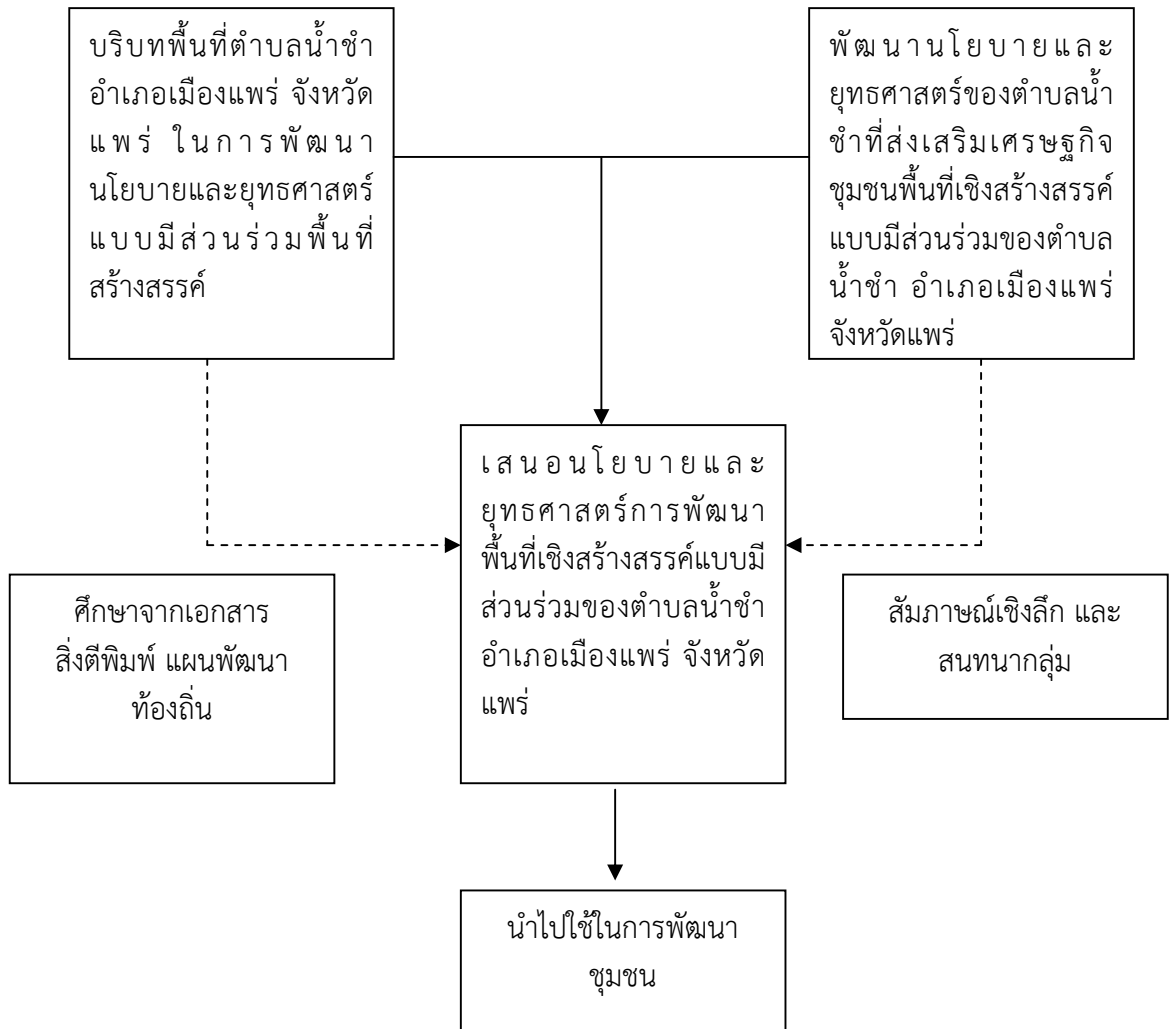
วัชรินทร์ หลวงท่าเม ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม” พบว่า ๑) ประชาชนเห็นว่าปัจจัยโดยรวมและรายด้านมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ๒) ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยโดยรวมและทุกด้านมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรส และ ตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยรายด้านมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ๓) ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ๔) ปัจจัยที่มีอำนาจในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง และ ปัจจัยด้านประชาชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .๕๔๒ มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ปรับปรุงได้ ร้อยละ ๒๙.๐๐ สามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ โดยสรุป การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง^{๕๘}

^{๕๗} ภาณุมาศ ภูพุ่ม, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๕๘} วัชรินทร์ หลวงท่าเม, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (นโยบายสาธารณะ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการศึกษาแนวคิด หลักการ รูปแบบ และการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังการแสดงกรอบแนวคิดนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ขอบเขตพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทีม ๑ ตำบล ๑ มหาลัย ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ กำหนดกิจกรรมการวิจัย แล้วดำเนินงานวิจัยตามแผนที่จัดทำไว้ โดยมีสถาบันกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เน้นการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยกับองค์กรหลักในตำบล ไปพร้อมกับการสร้างการเปลี่ยนแปลง จากกิจกรรม งานบริการ ที่ทางการประเมินประสิทธิภาพ และศักยภาพของโครงการพัฒนาตำบล โดยใช้องค์ประกอบการดำเนินการตามหลักเป้าหมายตำบลในการเอาชนะความยากจนซึ่งมีวิธีการดำเนินงานโดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม แผนการพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดังนี้

๑) การลงพื้นที่ชุมชนเป้าหมายเพื่อสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจาก ผู้นำชุมชนในพื้นที่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ องค์ประกอบ การบริหารจัดการ การดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการยกระดับของพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

๒) การสัมภาษณ์ สันทนากลุ่มกับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการสร้างเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔) การพูดคุยกับกลุ่มผู้ประกอบการด้านอาชีพต่างๆ ในตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อหาวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่สร้างสรรค์

๓.๒ ขอบเขตพื้นที่การวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาในกลุ่มของประชาชนใน ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ที่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่สร้างสรรค์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการจัดกิจกรรมโครงการเชิงปฏิบัติการ (Workshop Project) การมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้นำองค์กร และผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ คือ การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ และการปฏิบัติการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่สร้างสรรค์

แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ Focus Group Discussion โดยผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำการสนทนากลุ่มเฉพาะในเรื่องของการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนแบบมีส่วนร่วม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงานการวิจัย วารสาร แผนการพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง และจากหน่วยงานราชการส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์

เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบไปด้วย ประชาชนตำบลน้ำชำ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก นายกองคการบริหารส่วนตำบล ๑ คน กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลน้ำชำ จำนวน ๔ คน และประชาชนในตำบลน้ำชำ จำนวน ๑๐ คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างการคัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion criteria) ดังนี้

๑) ประชาชนที่ไม่มีภาวะสมองเสื่อม ไม่มีภาวะหลงผิด หรือออลาหวาด ก้าวร้าวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

๒) สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้

๓) ยินยอมให้ข้อมูลในการวิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา (Exclusion criteria) ดังนี้

๑) ผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพที่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการวิจัย

๒) ไม่ยินยอมให้ข้อมูลในการวิจัย หรือ ดำเนินการตามโครงการวิจัยไม่เสร็จสิ้น

กระบวนการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลข้อมูลบริบทพื้นที่ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ ศึกษาจากแผนการพัฒนาชุมชน เอกสารต่างๆ รวมถึงผลการ SWOT ของตำบลน้ำชำเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ทางเศรษฐกิจของชุมชน

ส่วนที่ ๒ วิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

ส่วนที่ ๓ การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง	จำนวน ๑ คน
๒. กำนัน	จำนวน ๑ คน
๓. ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน ๓ คน
๔. ประชาชนตำบลน้ำชำ	จำนวน ๕ คน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์โดยเทคนิค SWOT Analysis ตลอดถึงการสนทนากลุ่มเฉพาะ Focus Group Discussion หลังจากนั้น ผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาและบุคคลที่มีความรู้

เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการแปลข้อมูลพร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่น่าเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการนำเสนอภาพกิจกรรมและชุดองค์ความรู้ การสังเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่สาธารณะของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ให้ได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ และนำผลไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงกว้าง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมต่อการประชาคมของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สู่การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำเสนอความคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงของนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัย “นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้วยการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย โดยการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายพร้อมการบรรยาย แล้วนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้การพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เห็นการพัฒนา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบายและยุทธศาสตร์ของชุมชนองค์กร และปัจเจกบุคคล โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นตำบลที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนโดยผู้วิจัยจะใช้ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ คน ได้แก่ ๑) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ๒) กำนัน ๓) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๓ คน ๕) ประชาชนตำบลน้ำขำ จำนวน ๕ คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การสรุปองค์ความรู้ สู่ขั้นตอนการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับโบว์ชัวร์ หนังสือสรุปองค์ความรู้ และการเผยแพร่สู่สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ วารสาร และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในพื้นที่ตลอดถึงการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จากการศึกษาข้อมูลด้านเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในพื้นที่การวิจัย ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟองได้รวบรวมไว้ในด้านบริบทของพื้นที่ นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำ ดังนี้

๔.๑ ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔.๑.๑ บริบทชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นสถานอยู่ชาวอนันที่ประชาชนต้องให้ความสำคัญ และชุมชนย่อมมีสิทธิ์อนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุมชนที่ต้องอาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ และของจังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ ให้ชุมชนรู้ในสิทธิ์ บทบาทหน้าที่ของตน ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนกับการร่วมในพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนกำหนดกรอบที่จะนำไปสู่การสร้างระบบที่ดีร่วมกัน ที่ได้ขับเคลื่อนเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และพัฒนา

ระบบการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่สภาองค์กรชุมชนขยายผลมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการนำไปสู่การจัดทำการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองจังหวัดแพร่

บ้านน้ำชำ หมู่ที่ ๑ - ๔ ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ คำขวัญตำบลน้ำชำแพะเมืองผีลือเลื่อง เฟื่องฟูภูมิปัญญา พัฒนาเกษตรอินทรีย์ วิถีชีวิตพอเพียง หลีกเลี้ยงยาเสพติด พิชิตความยากจน ชุมชนพึ่งตนเอง แพะเมืองผีลือเลื่อง หมายความว่า ตำบลน้ำชำมีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นตามธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลน้ำชำและจังหวัดแพร่ เฟื่องฟูภูมิปัญญา หมายความว่า ตำบลน้ำชำมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนจากพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ ขยายผลจากชุมชนสู่ชุมชนสร้างความเชื่อมโยงการพัฒนาที่ยืดชุมชนเป็นหลัก กบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาเกษตรอินทรีย์ หมายความว่า ประชากรในชุมชนตำบลน้ำชำ ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้พัฒนาการเกษตรที่เน้นความสมดุลการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เกษตรอินทรีย์ ทำปุ๋ยธรรมชาติใช้เองใช้แรงงานตนเองปลูกพืชหมุนเวียน วิถีชีวิตพอเพียง หมายความว่า ประชากรในชุมชนตำบลน้ำชำ สามารถดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง รู้จักประมาณตนเอง มีเหตุผลผลในการใช้จ่าย และดำรงชีวิตในทางสายกลางคือรู้จักความพอดี พอเหมาะ หลีกเลี้ยงยาเสพติด หมายความว่า ประชาชนและเยาวชนในตำบลน้ำชำรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่นการสร้างอาชีพเสริม รวมกลุ่มเล่นดนตรี และเล่นกีฬาเพื่อเป็นการหลีกเลี้ยงการมั่วสุมอบายมุขต่างๆ พิชิตความยากจน หมายความว่า ประชาชนในชุมชนตำบลน้ำชำสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความมั่นคง ดำรงชีวิตโดยการใช้หลักความอดทน ความขยันและรู้จักประหยัดอดออม ชุมชนพึ่งตนเอง หมายความว่า ชุมชนตำบลน้ำชำได้จัดทำกลุ่มที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่นกลุ่มแปรรูปถั่วเหลือง กลุ่มกล้วยหลอด กลุ่มข้าวแตนโบราณ กลุ่มข้าวแคบ ฯลฯ ขึ้นเป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างอาชีพในชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ มีทุ่งเก่า ทุ่งอ้อล้อง และติดต่อกับตำบลห้วยม้า และ ตำบลแม่หล่าย ทิศใต้ มีทุ่งบวกแค้ ทุ่งบวกกว่าว ทุ่งป่าคา และติดต่อกับตำบลเหมืองหม้อ และตำบลบ้านถิ่น ทิศตะวันออก มีทุ่งเหนือ ทุ่งใหม่ ทุ่งป่าดำ ทุ่งห้วยน้ำซุ่น และติดต่อกับตำบลห้วยม้า และตำบลสวนเขื่อน ทิศตะวันตก เป็นป่าละเมาะและเนินเตี้ยๆรวมทั้งวนอุทยานแพะเมืองผี และติดต่อกับตำบลร่องฟอง และตำบลแม่หล่าย

ข้อมูลด้านการปกครองเจ้าอาวาสวัดคนแรกของตำบลน้ำชำชื่อ ครูบากันทา ผู้ใหญ่บ้าน (พ่อหลัก) คนแรกนายวงศ์ สกุลแอ้ กำนัน (พ่อแคว่น) คนแรกชื่อ ขุนระบือ ครูใหญ่คนแรกของโรงเรียนชื่อ นายอุทธา ศรีทัน

ประวัติและความเป็นมา บ้านน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตำบลน้ำชำหรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่าตำบลน้ำจ่า เมื่อประมาณ ๑๘๐ ปีที่ผ่านมาตำบลน้ำชำแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ และน้ำซึ่งพื้นดินจะมีน้ำไหลซึมบนผิวดินตลอดทั้งปีถึงแม้จะเป็นฤดูแล้งก็ตาม มีลำห้วยที่มี

ปริมาณน้ำไหลซึมมากที่สุดอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตำบล ที่ชาวบ้านเรียกว่า ห้วยใต้ และมีบริเวณที่มีน้ำเจ็มนองที่ไม่ไหลอยู่ทางทิศใต้ของตำบลชาวบ้านเรียกว่า จำ แต่ปัจจุบัน น้ำที่ไหลซึมบริเวณดังกล่าวไม่มีหลงเหลือให้คนรุ่นหลังได้เห็นอีกแล้วเพราะบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและสภาพเปลี่ยนไปจากเดิมผู้คนแก่งแย่งกันทำมาหากิน มีการตัดไม้ทำลายป่าจึงเหลือไว้ซึ่งความแห้งแล้งให้เห็นในปัจจุบัน สมัยก่อนเมื่อน้ำและป่าไม้อุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับเป็นที่ทำมาหากินจึงมีชาวบ้านจากบ้านโป่งศรี บ้านถิ่น บ้านเหมืองหม้อ และชาวบ้านแต ได้พากันเริ่มเข้ามาบุกเบิกหักล้างถางพง ทำไร่ ทำนา ทำสวน และปลูกกระท่อมเพื่อเป็นที่พักอาศัยครอบครัวเล็กๆหลายๆครอบครัว พอนานๆเข้าหลายปี ครอบครัวเหล่านี้ได้รวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน ซึ่งครั้งแรกจะมาตั้งอยู่บริเวณบ้านหมู ๒ ปัจจุบันซึ่งสมัยนั้น มี ๒ หมู่บ้าน จึงตั้งหัวหน้าหมู่บ้านขึ้นมา ๒ คน คนหนึ่งเป็นหลัก หมายถึงผู้ใหญ่บ้าน อีกคนหนึ่งเป็นแคว้น หมายถึง กำนัน เพื่อปกครองหมู่บ้านและตำบล มีนายวงศ์ สุกุลแอ เป็นหลัก และมีขุนระปือเป็นแคว้นต่อราว พ.ศ.๒๔๙๐ - ๒๕๐๔ ถึงวาระนายวิชัย สุขวุฒิไชย เป็นกำนัน และนายอุดม วิรัตน์ชัยวรรณเป็นผู้ใหญ่บ้าน ในช่วงนั้นทางราชการได้ส่งยุบตำบลน้ำซำไปรวมกับตำบลห้วยม้า แต่ให้นายวิชัย สุขวุฒิไชยเป็นกำนันปกครองตำบลห้วยม้าสืบไป แต่ต่อมานายวิชัย สุขวุฒิไชย มีวิสัยทัศน์ที่ดีไม่เอากววมกับตำบลห้วยม้า จึงได้ทำหนังสือร้องเรียนขอเวนคืนตำบลน้ำซำต่อทางราชการ ทางราชการก็เห็นชอบให้กลับมาเป็นตำบลน้ำซำเหมือนเดิมตราบเท่า ทุกวันนี้

เหตุผลที่ตั้งชื่อหมู่บ้าน เรียกชื่อตามแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำจำ ภายหลังเปลี่ยนเป็นน้ำซำ เหตุการณ์สำคัญในอดีตที่ทำให้ประชาชนตำบลน้ำซำประทับใจมาจนทุกวันนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการแยกหมู่บ้านตำบลเป็นอิสระที่เล็กที่สุดในประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๐ -๒๕๐๔

เหตุการณ์สำคัญในอดีตที่ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านตำบลจดจำมาจนถึงวันนี้คือความแห้งแล้ง ตำบลน้ำซำทำอะไรทำไม่ได้ผล ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๙และมีน้ำท่วมใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพที่สำคัญของประชาชนในตำบล ในอดีตไถนา คราดจอบเสียม มีด พร้า เกวียน ครกตำ

อาหารพื้นเมืองในตำบลน้ำซำ แกงแคเนื้อสัตว์ต่างๆ น้ำพริกน้ำปูจิ้มผักลวกหรือหนึ่ง แกงหน่อไม้ ต้มเตา ลาบปลา ส้ามะเขือแจ้ แกงใบตุน (เผือก) หลามบอน แกงหอย

ประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญของหมู่บ้าน การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การสืบทอดหมู่บ้าน การเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีฝ่าย ฯลฯ

การแสดงศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้านทั้งอดีตและปัจจุบัน ดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนกลองอืด การแต่งกายของประชาชนในหมู่บ้านทั้งอดีตและปัจจุบัน หลิงนุ่งสั้นแท้ เสื้อหม้อห้อมชายเตี้ยวกี เสื้อหม้อห้อม ปัจจุบัน ตามกาลสมัยนิยม

แหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ขุนเขาต้นน้ำและอ่างห้วยน้ำบึง วนอุทยานแพะเมืองผี

ลักษณะภาษาพูดของประชาชนในหมู่บ้าน พูดกำเมืองแป้ และปัจจุบันมีคนต่างถิ่นมาอาศัยอยู่มากขึ้นก็มีภาษาพูดมากขึ้น

โบราณสถานและโบราณวัตถุของหมู่บ้าน วัดน้ำซำ แพะเมืองผี

พิธีกรรมความเชื่อของหมู่บ้านตำบล การเอาขวัญคน การส่งเคราะห์ การเลี้ยงแม่ธรณี การเลี้ยงผีปู่ย่า การเลี้ยงผีเจ้าที่ การสืบชะตา คนทรงเจ้า การใช้น้ำมนต์รักษาโรค การใช้คาถารักษาโรค^๑

นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำซำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำซำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยอ้างอิงยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ดังนี้

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำซำจะเป็นการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟองเป็นหลักในการจัดการในด้านของการลงทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งบางอย่างทางหน่วยงานของภาครัฐยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เช่น ทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนที่มีการสะสม ทุนความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม ความเป็นญาติพี่น้องของผู้คนในชุมชน การจัดการทุนเหล่านี้ จะต้องมีการจัดการโดยชุมชน ในการจัดการสิ่งเหล่านี้ต้องมีการจัดการอย่างสร้างสรรค์ ในการจัดการนั้น เพื่อให้ชุมชนได้พึ่งพาตนเอง ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนั่นเอง ในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชุมชนตำบลน้ำซำก็ได้้นำเอายุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ดังนี้

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๑. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้า เพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและได้ประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาคเพื่อขึ้น

๒. การพัฒนาภาคการผลิตและบริการภาคเกษตร ได้แก่ เสริมสร้างฐานการผลิต การเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร พัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพในการแข่งขันและส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่รูปแบบเกษตร ยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพที่เข้มแข็ง ภาคอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพ ได้แก่ พัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกที่มีศักยภาพสูง สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการไทยและพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในอนาคต เป็นต้น และภาคบริการ พัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ และส่งเสริมธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ

๓. พัฒนาผู้ประกอบการเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทยพัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงาน เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล ยกระดับศักยภาพของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไทยให้ก้าวไกลสู่สากลและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร

^๑ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่, ลานนาแพร่ประชาสัมพันธ์, (ออนไลน์), แหล่งที่มา:

๔. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง โดยพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศ และพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมและบริการที่มาคักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศ

๕. การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านการขนส่งความมั่นคงและพลังงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและการวิจัยและพัฒนา

๖. การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาคและนานาชาติ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน อาหารสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้ประสานประโยชน์ในการเชื่อมโยงและสร้างความสมดุลของความสัมพันธ์ของประเทศไทยในองค์การระหว่างประเทศในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค สนับสนุนการเปิดการค้าเสรีและสร้างองค์ความรู้การต่างประเทศต่อส่วนต่างๆ และสาธารณชนไทย

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

๑. การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
๒. การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ
๓. การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
๔. การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม และทุนทางสังคมวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน
๕. การพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
๒. การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
๓. การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจ
๔. การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๕. การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๖. การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑. การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ
๒. การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ
๓. การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม
๔. การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ

๕. การพัฒนาระบบบริหารจัดการสังคมและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ
๖. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
๗. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัยเป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจน พัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ในปี ๒๕๕๘ จากการประชุมระดมความเห็นการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ระดับภาค การประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม จากภาคีการพัฒนาชุมชนประจำปี ๒๕๕๘ ของ สศช. และการร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิสัยทัศน์ประเทศไทยของสภาปฏิรูปแห่งชาติมาพิจารณาปรับปรุง และยกร่างเป็นทิศทางการพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ จัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้ ความเห็นชอบก่อนนำเสนอ กก.สชช. พิจารณา

ที่ประชุม กก.สชช. ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ มีมติเห็นชอบ ทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ทั้ง ๑๐ ยุทธศาสตร์ องค์กรประกอบของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์เฉพาะด้านของ แผนพัฒนาฉบับที่ ๑๒ ทั้ง ๙ คณะตามที่สำนักงาน เสนอพร้อมทั้งมอบหมายให้สำนักงาน นำทิศทาง และกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ดังกล่าวมาเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ เห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ตามที่สำนักงานเสนอ และให้สำนักงานรับความเห็นของสำนักงบประมาณไปพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ แผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางการ ปฏิรูปประเทศให้สำนักงานพิจารณาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมีการแปลงยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นแผนงาน/ โครงการในช่วง ๕ ปี โดยระบุแผนปฏิบัติการและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมรวมทั้งให้มีการประเมินผลของการดำเนินงานในรอบ ๑ ปี และ ๕ ปี

กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒

๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
พัฒนาคนทุกช่วงวัยเพื่อให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่งมีระเบียบวินัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะการพัฒนาและดูแลผู้สูงอายุที่จะมีสัดส่วนสูงขึ้นไปในสังคมสูงวัยทั้งการสร้างงานที่เหมาะสม การฟื้นฟูและดูแลสุขภาพ

๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมการสร้างโอกาส ให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากรแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเพื่อยกระดับรายได้และ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

๓. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง รวมถึงการปฏิรูปภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตรอุตสาหกรรมบริการลงทุนการพัฒนา SMEs และเกษตรกรรมรุ่นใหม่

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

๕. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ให้ความสำคัญกับความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในทุกมิติทั้งมิติเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการพัฒนาศักยภาพให้ประเทศ

๖. ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในภาครัฐ

เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมประเทศปราศจากคอร์รัปชัน มีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลางภูมิภาคและท้องถิ่น

๗. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งการเชื่อมโยงเครือข่ายโทรคมนาคมและการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่เมืองการเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

๘. ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม

ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ ทั้งการเพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนา และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์

๙. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ พัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศศักยภาพโอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่รวมทั้งความต้องการของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องก่อสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑๐. ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ/ประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ประสานและพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งในเชิงรุกและรับอย่างสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการดูแลการดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกรณี ตลอดจนมาตรฐานต่างๆ ที่ไทยมีความเกี่ยวข้องในฐานะประเทศสมาชิกทั้งในเวทีระดับโลกระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค

ในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑ หลายประเทศได้ดำเนินการปฏิรูปขนานใหญ่อย่างเป็นระบบ เพื่อรับมือกับชุดของโอกาส ความเสี่ยง และภัยคุกคามชุดใหม่ ทำการรื้อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐาน ปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ โดยการยกระดับคุณภาพในทุกภาคส่วนและปรับเปลี่ยนให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ฉะนั้นเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของประเทศไทย ก็คือ การพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่หนึ่งภายในปี ๒๕๗๕

การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งบริบทของประเทศไทยมีคุณลักษณะ ๖ ประการด้วยกัน คือ

๑. มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและวัฒนธรรมของตน
๒. พัฒนานาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
๓. มีสังคมที่มีคุณภาพ
๔. มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่
๕. มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
๖. การมีบทบาทสำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและระดับโลก

ภายใต้ “โมเดลประเทศไทย ๔.๐” จำเป็นจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ จากเดิมที่มี ความสำเร็จเปรียบเทียบกับให้มีความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน เพื่อเปลี่ยนจากโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพิ่มมูลค่า ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สร้างมูลค่า ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่มหลักๆ คือ

๑. กลุ่มอุตสาหกรรมทางชีวภาพ
๒. กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน
๓. กลุ่มอุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมและการออกแบบ
๔. กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต และ
๕. กลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการสัมภาษณ์ นายองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง พบว่า ชุมชนน้ำขำมีการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และ กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ มาปรับใช้ในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมทางด้านรายได้ของคนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลน้ำขำ มีการส่งเสริมทางด้านผลิตภัณฑ์อาหาร และการเผาถ่านส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ของชุมชนตำบลน้ำขำให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น^๒

ในอดีตประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยขาดการพัฒนาในมิติอื่นให้มีความสอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐ จึงเน้นการ พัฒนาที่สมดุล ใน ๔ มิติ คือ มีความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การรักษาสีเขียว การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการเสริมสร้างภูมิปัญญา มนุษย์ โดยการพัฒนาที่สมดุลตั้งอยู่บนฐานความคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ว่า “เมื่อพร่อง ต้องรู้จักเติม เมื่อพอ ต้องรู้จักหยุด เมื่อเกินต้องรู้จักปัน” ระดับจุลภาคการรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จะทำให้ประชาชนมีหลักประกันในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ก่อให้เกิดการสร้างเสริมพลังทางสังคม และการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมตามมา ในระดับมหภาค “การรู้จักเติมเต็ม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพลวัตโลก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการผืนีกกำลังของทุกภาค

^๒ สัมภาษณ์ นายองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

ส่วน การรู้จักเต็ม รู้จักพอ รู้จักปัน จึงเป็น ระบบคุณค่าใหม่ ที่จะสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่ความ มั่งคั่ง ความมั่นคง และความยั่งยืนในโลกที่หนึ่งได้ในที่สุด

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

๑. ปรับโครงสร้างการผลิตสู่การพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรับ ระบบการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสมดุล เพื่อคงความเป็นรากฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น การ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์การเกษตร

๒. ยกกระตือรือร้นการค้าและการบริการให้ได้มาตรฐาน ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแส ตลาด เน้นการพัฒนาบุคลากรสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการค้า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

๓. พัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญและเมืองชายแดนเพื่อรองรับการเชื่อมโยงในระดับ นานาชาติ

๔. พัฒนาคมนาคมและสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา แรงงาน ฯลฯ

๕. พัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่ นำไปสู่การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๖. บริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างสมดุล และเตรียมการป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติ

ทิศทางการพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัดให้มีความเชื่อมโยงกับแผนการบริหารราชการ แผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ และแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ รวมทั้งแผนพัฒนาด้านต่างๆ ดังนี้

๑. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และ แม่ฮ่องสอน มีทิศทางการพัฒนาด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาบริการพื้นฐานของเมืองและ สิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงข่ายคมนาคม และสร้างมูลค่าเพิ่มทางภาคการผลิตและบริการบนพื้นฐานของ ความรู้และวัฒนธรรมภูมิปัญญา

๒. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๒ ประกอบด้วย เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน มุ่ง พัฒนาเชียงรายให้เป็นประตูการค้า การลงทุน พัฒนาการเกษตรอินทรีย์ พัฒนาการท่องเที่ยว ชายแดนและการท่องเที่ยวอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมล้านนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และเร่งฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ

๓. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ ประกอบด้วย สุโขทัย ตาก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก เน้นการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้และน้ำ สร้าง มูลค่าเพิ่มการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศาสนา การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า

๔. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒ ประกอบด้วย กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และ อุทัยธานี เน้นพัฒนาข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตรอย่างครบวงจร พัฒนาอุตสาหกรรมพลังงาน ทดแทนจากผลผลิตและวัสดุทางการเกษตร พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้า พัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เสริมสร้างสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการค้า การลงทุน และโลจิสติกส์ เชื่อมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและเตรียมความพร้อมรับความร่วมมือประชาคมอาเซียน

แนวทางการพัฒนา

๑. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยการกระตุ้น การลงทุนภายในจังหวัด วิจัย พัฒนาและจัดกิจกรรมส่งเสริมการค้า การลงทุนกับกลุ่มจังหวัดอื่นภายในประเทศและเพื่อนบ้าน

๒. ส่งเสริมการค้า การลงทุน โดยพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการและพัฒนาธุรกิจ SMEs

๓. พัฒนาระบบโลจิสติกส์รองรับการเชื่อมโยง NSEC ตามกรอบความร่วมมือ GMS โดย จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการ Logistics และ Supply Chain ผลักดันด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบ ฐานข้อมูล วิจัย พัฒนา ผลิตภัณฑ์ด้าน Logistics ทุกกระดับ และจัดการความร่วมมือระหว่าง หน่วยงาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและ อุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ

แนวทางการพัฒนา

๑. เพิ่มผลิตภาพและคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร โดยเน้นความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสิ่งที่มีศักยภาพทางการตลาด ลดต้นทุนการผลิตโดยใช้หลักการผลิตปริมาณมาก ปรับปรุงคุณภาพการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า พัฒนากลุ่มธุรกิจและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตร

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การสร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร

๓. สร้างความเข้มต่อเกษตรกร องค์กรเกษตรและผู้ประกอบการอุตสาหกรรม โดย การ สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีเกษตรในพื้นที่ และ สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจและผู้ประกอบการตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. ส่งเสริมการบริหารจัดการการตลาดสินค้าเกษตร โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันทางการตลาดแก่กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตร รวมทั้งสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายเฉพาะกลุ่ม (Niche Product)

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาและสนับสนุนการยกระดับการพัฒนาสังคม การท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์วัฒนธรรม และสุขภาพ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพแก่ประชาชนทุกวัย สถาบันครอบครัวและ ชุมชนในการป้องกันปัญหาสุขภาพอนามัย พัฒนาบุคลากรและโอกาสทางการศึกษา เตรียมความ พร้อมในการปรับตัวสู่สังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทและความสัมพันธ์ที่ดีของสถาบัน ครอบครัวและชุมชน

๒. พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ โดยปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ทั้งวิจัยและพัฒนาเชื่อมโยงแหล่ง

ท่องเที่ยวต่อเนื่อง จังหวัดในกลุ่ม และส่งเสริมความร่วมมือในลักษณะโครงข่ายการท่องเที่ยวกับประเทศในกลุ่ม GMS

๓. พัฒนามาตรฐานการบริการและบุคลากรการท่องเที่ยว โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมตลอดจนพัฒนาการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว

แนวทางการพัฒนา

๑. พัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพระดับท้องถิ่น เพื่อประโยชน์การศึกษาเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมทรัพยากรชีวภาพ

๒. รักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและความสมดุลของระบบนิเวศน์ โดยการแก้ปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า ปลูกหญ้าแฝก เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำและป่าชุมชน การจัดทำ Food Bank การจัดทำฝายต้นน้ำแบบผสมผสานและฝายกึ่งถาวร การป้องกันไฟป่ารวมทั้งการส่งเสริมอาชีพในชุมชนในพื้นที่ป่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส และความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยิ่ง

๓. พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้เทคโนโลยี GIS ในการจัดทำฐานข้อมูลและนำไปใช้

๔. สร้างภาคีและส่งเสริมชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกจิตสำนึกและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับ ตลอดจนการสร้างความรู้ ความเข้าใจและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยธรรมชาติและสาธารณภัยเพื่อความปลอดภัยให้น้อยลง

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (พ.ศ.๒๕๕๗ – ๒๕๖๐) (เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน)
การปฏิบัติตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนของชุมชนตำบลน้ำข้าตามยุทธศาสตร์ต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เสริมสร้างสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการค้า การลงทุน และโลจิสติกส์ เชื่อมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและเตรียมความพร้อมรับความร่วมมือประชาคมอาเซียน

“ชุมชนตำบลน้ำข้าปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าโดยการคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับชุมชน ตามวัตถุประสงค์ของชุมชนที่มีอยู่ เพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งที่ชุมชนมีอยู่สามารถนำมาใช้ในการแข่งขันโดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้การกระตุ้นการลงทุนภายในชุมชนให้มีการพัฒนาในด้านของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชนส่งเสริมการค้า การลงทุน โดยพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการภายในตำบลและตำบลรอบข้าง”^๓

^๓ สัมภาษณ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ

ในการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตำบลน้ำชำตามวัตถุดิบของชุมชนที่มีอยู่ เช่น การผลิตข้าวแต่น การผลิตกล้วยฉาบ และการเผาถ่าน เป็นต้นเหล่านี้สามารถผลิตได้โดยลดต้นทุนการผลิต เพราะว่าวัตถุดิบดังกล่าวมีอยู่ภายในตำบลมากเพียงพอต่อการผลิตอยู่แล้ว จึงเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรผู้ผลิต ที่จะพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าได้ในอนาคต”^๔ และสามารถสร้างความเข้มต่อเกษตรกรภายในตำบลน้ำชำและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้ ตามกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ตำบลน้ำชำ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาและสนับสนุนการยกระดับการพัฒนาสังคม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม และสุขภาพ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ประชาชนทุกเพศทุกวัยในชุมชนเรียนรู้และปฏิบัติต่อสถานที่หรือถิ่นที่อยู่อาศัยของตนอย่างไม่ต้องบังคับ เนื่องจากว่าคนในชุมชนรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรต่อชุมชน ในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชน ได้มีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้น เพื่อการดำเนินงานของคนในชุมชนตำบลน้ำชำสามารถเลือกที่จะปฏิบัติตามหรือพัฒนาวิชาชีพของตนที่ตนถนัด เช่น บางคนมีความรู้ทางด้านการทำข้าวแคบ บางคนก็มีความรู้ในเรื่องของการทำกล้วยฉาบ บางคนมีความรู้ในเรื่องของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ต่ออีกยังไม่เป็นที่ดึงดูดลูกค้า หรือมีความโดดเด่นในเรื่องของแพ็คเกจสินค้ามากนัก ส่วนในเรื่องของความสะอาดถูกหลักอนามัยนั้น ทางชุมชนได้มีความตระหนักเป็นอันดับหนึ่งอยู่แล้ว และการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลน้ำชำมีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในตำบลอยู่แล้ว คือ แวะเมืองผี ที่เป็นรู้จักของคนทั่วไปทำให้ตำบลน้ำชำเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนบ้างแต่ก็ไม่มากนัก^๕

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว

“ชุมชนตำบลน้ำชำเป็นสถานที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ได้มีการส่งเสริมให้มีการรักษาสภาพแวดล้อมของตำบลอย่างต่อเนื่องในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์โดยทางตำบลน้ำชำร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น ป่าไม้ ลำธาร สภาพแวดล้อมภายในตำบล ชุมชน ให้สะอาดปราศจากถุงพลาสติก และอนุรักษ์วิถีชุมชนด้วย เช่น การทำเกษตรกร การทำนา การทำไร่ เป็นต้น”^๖

“ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติที่ล้ำค่าของชุมชนตำบลน้ำชำ เปรียบเสมือนหัวใจหลักของชุมชนที่ชุมชนคนในชุมชนให้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ การสร้างความสมดุลทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่ยาก

^๔ สัมภาษณ์ กำนันตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

^๕ สัมภาษณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๓ ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕

ก็ตาม แต่ความพยายามของคนในชุมชนที่เล็งเห็นความสำคัญของธรรมชาติ ว่ามีคุณค่าต่อชุมชน ตำบลน้ำชำ จึงมีการอนุรักษ์และตระหนักถึงคุณประโยชน์ที่ธรรมชาติได้ให้แต่ชุมชน ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง บางพื้นที่ก็มีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่สูญไป เช่น การปลูกป่าทดแทนใน ชุมชนทำให้พื้นที่ของชุมชนมีความร่มรื่นมากขึ้น มีการปลูกจิตสำนึกและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ด้วย”^๗

วิสัยทัศน์จังหวัดแพร่ “เมืองเศรษฐกิจมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์”

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ท่ามกลางขุนเขาที่มีความสงบร่มเย็น และได้รับการจัดอันดับ จากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ให้เป็นจังหวัดที่น่าอยู่อันดับที่ ๕ ของ ประเทศไทย ที่ตั้งของจังหวัดแพร่ นับเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ ที่สำคัญแห่งหนึ่ง ของภาคเหนือที่ติดต่อไปยังจังหวัดน่าน พะเยา เชียงราย ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ จึงเรียกได้ว่าจังหวัด แพร่ เป็นประตูสู่ล้านนา ปัจจุบันจังหวัดแพร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรอยู่ที่อันดับ ๑๕ ของ ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ จึงกำหนดให้มีการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อให้จังหวัดแพร่มีเศรษฐกิจ ที่ก้าวหน้า ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

๔.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค ของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จากการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของตำบลน้ำชำยังประสบปัญหาในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ปัญหาผลผลิตการเกษตรราคาตกต่ำ เนื่องจากขาดการประกันราคาสินค้าทาง การเกษตร ภาครัฐไม่ได้กำหนดโซนนิ่งการเพาะปลูกทำให้ผลผลิตล้นตลาดราคาผลผลิตจึงตกต่ำ

๒. ปัญหาแหล่งน้ำทำการเกษตรไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำสำรองที่ เพียงพอต่อการทำการเกษตรนอกฤดูการ

๓. ปัญหาประชาชนมีรายได้น้อย เนื่องจากชุมชนขาดการสนับสนุนทางด้านการสร้าง อาชีพอย่างจริงจัง

๔. ปัญหาการขาดการรวมกลุ่มด้านการผลิตของประชากรในตำบล เนื่องจากประชากรไม่ สนใจการรวมกลุ่มด้านการผลิต

๕. ปัญหาประชากรส่วนหนึ่งไม่มีวินัยด้านการใช้เงิน เนื่องจากประชาชนจำนวนหนึ่งไม่ สนใจการบริหารการใช้เงินของตน ทำให้มีหนี้สินากกระทบต่อสังคม

๖. ปัญหาแหล่งเงินทุนไม่เพียงพอ เนื่องจากขาดการร่วมกลุ่มระดมทุน

๗. ปัญหาประชาชนออกไปทำงานนอกพื้นที่ เนื่องจากขาดอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง

๘. ปัญหาการขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากขาดอุปกรณ์เกี่ยวกับ เทคโนโลยีสารสนเทศและขาดบุคลากรในการให้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

๙. ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรมและประเพณีจำนวนน้อย เนื่องจากขาดการอบรม ให้ความรู้และการขาดจิตสำนึกในด้านประเพณีวัฒนธรรม

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๔ ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม

๑๐. ปัญหาการขาดความรู้เรื่องโภชนาการ เนื่องจากประชาชนไม่ให้ความสนใจด้านโภชนาการอย่างจริงจังและหน่วยงานของภาครัฐขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

๑๑. ปัญหาเยาวชนขาดจิตสำนึกต่อสาธารณะ เนื่องจากไม่มีกิจกรรมส่งเสริมเยาวชนรุ่นใหม่

๑๒. ปัญหาประชาชนขาดการเอาใจใส่ในการออกกำลังกาย เนื่องจากการออกกำลังกายไม่ปฏิบัติอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มอายุ

๑๓. ปัญหาประชาชนผู้สูงอายุมีปัญหาทางด้านสุขภาพ เนื่องจากประชาชนสูงวัยขาดความรู้ทางด้านโภชนาการ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแล้วชุมชนตำบลน้ำซำยังประสบกับปัญหาในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนทำให้ชุมชนมีการพัฒนาทางด้านผลิตภัณฑ์เป็นไปตามอัตราภาพ เช่น การผลิตข้าวแต่นและการส่งเสริมทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดผู้บริโภคทำให้ผลิตภัณฑ์ข้าวแต่นของชุมชนตำบลน้ำซำเป็นที่รู้จักของคนในจังหวัดแพร่และต่างจังหวัดไม่มากนัก และแพ็คเกจของผลิตภัณฑ์ยังไม่โดดเด่นเท่าที่ควรไม่สามารถดึงดูดผู้บริโภคได้เท่าที่ควร และยังขาดในเรื่องของกระบวนการผลิตที่ทันสมัย เช่น ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต เนื่องจากว่า การผลิตข้าวแต่นในช่วงฤดูฝนจะมีความลำบากในเรื่องของการตากข้าวให้แห้งเพราะความชื้นในอากาศมีปริมาณมากทำให้ข้าวที่ตากเป็นเชื้อราได้ หากมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเช่น ตู้อบความร้อนทำให้ข้าวแห้งเร็วขึ้นก็สามารถผลิตข้าวแต่นได้ทุกฤดูกาล

สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการของตำบลน้ำซำในด้านของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต้องมีการปรับปรุงในเรื่องของแผนการพัฒนาชุมชนให้มีความครอบคลุมในเรื่องของการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนด้วย

๔.๑.๓ การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัจจัยเสี่ยง SWOT Analysis ชุมชนตำบลน้ำซำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ผู้วิจัยได้กำหนดงานวิจัยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ของนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำซำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนามีข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและปัจจัยเสี่ยง ในการพัฒนาชุมชนตำบลน้ำซำตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจจึงได้จัดทำ SWOT Analysis ร่วมกันกับชุมชน

ผลการจัดทำ SWOT Analysis การวิเคราะห์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชนตำบลน้ำชำพบว่า

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - ตำบลน้ำชำมีอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น ทางด้านการทำข้าวแต๋น - ภายในตำบลมีการทำข้าวแต๋นที่สามารถส่งออกเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี และยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้รู้จักชุมชนตำบลน้ำชำด้วย - กลุ่มภาคประชาชนในตำบลมีความเข้มแข็งในเรื่องของการผลิต - ตำบลน้ำชำมีปราชญ์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาการทำข้าวแต๋นที่มีคุณค่าทางโภชนาการ - การคมนาคมในตำบลน้ำชำมีความสะดวกสบาย และอยู่ในเขตการท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่ ทำให้ชุมชนตำบลน้ำชำเป็นสถานที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายแหล่งหนึ่ง - ในตำบลมีกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย สามารถพัฒนาต่อยอดได้ เช่น กลุ่มผู้ผลิตข้าวแต๋น กลุ่มผู้ผลิตข้าวแคบที่มีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าให้กับตำบลน้ำชำได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตำบลน้ำชำยังประสบปัญหาในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมทางการผลิตข้าวแต๋นและการส่งเสริมทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดผู้บริโภคทำให้ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นของชุมชนตำบลน้ำชำเป็นที่รู้จักของคนในจังหวัดแพร่และต่างจังหวัดไม่มากนัก - ผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นของชุมชนตำบลน้ำชำยังต้องได้รับการพัฒนาทางด้านของรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีหลากหลายมากขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้บริโภค - และยังขาดในเรื่องของกระบวนการผลิตที่ทันสมัย เช่น ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต เนื่องจากว่า การผลิตข้าวแต๋นในช่วงฤดูฝนจะมีความลำบากในเรื่องของการตากข้าวให้แห้ง เพราะความชื้นในอากาศมีปริมาณมากทำให้ข้าวที่ตากเป็นเชื้อราได้ หากมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเช่น ตู้อบความร้อนทำให้ข้าวแห้งเร็วขึ้นก็สามารถผลิตข้าวแต๋นได้ทุกฤดูกาล - แพ้คอกของผลิตภัณฑ์ยังไม่โดดเด่นเท่าที่ควร ไม่สามารถดึงดูดผู้บริโภคได้เท่าที่ควร
โอกาสการพัฒนา (ปัจจัยภายนอก)	อุปสรรค (ปัจจัยเสี่ยง)
<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐมีความสนใจสามารถทำให้เกิดเส้นท่องเที่ยวในตำบลน้ำชำ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชนชาวบ้านได้และสามารถส่งเสริมรายได้ภายในชุมชนและเป็นการประชาสัมพันธ์ของดีในตำบลน้ำชำได้อีกทางหนึ่ง - ชุมชนมีแผนการพัฒนาชุมชนประจำทุกหมู่บ้าน เพื่อให้มีการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาของแต่ละหมู่บ้านเพื่อความมั่นคงของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณในการสนับสนุนภายในชุมชนไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานทำให้ชุมชนไม่สามารถพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนให้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็วได้ จึงมีการเจริญเติบโตอย่างช้าๆ - ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตทำให้การผลิตในแต่ละช่วงของฤดูกาลมีการผลิตที่น้อยลง เช่น ฤดูฝน ทำให้ข้าวไม่แห้งจึงนำมาทอดเป็นข้าวแต๋นไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร

<ul style="list-style-type: none"> - มีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนโดยอาจจัดในรูปแบบของกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มข้าวแต่น กลุ่มข้าวแคบ กลุ่มกล้วยฉาบ กลุ่มเผาถ่าน เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้ชุมชน - ประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนข้าวแต่น - ชุมชนมีวัตถุดิบในการผลิตมากพอสามารถผลิตได้ตลอดปี โดยไม่ต้องจัดซื้อวัตถุดิบจากที่อื่น - สามารถจัดเวทีเสวนาหรือกิจกรรมให้ความรู้เรื่องต้นทุนมรดกภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเพื่อบ่มเพาะให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักรู้ในคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในถิ่นฐานของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมภายในชุมชนบางกลุ่มไม่มีความสนใจในกระบวนการผลิตและการตลาด - ขาดองค์ความรู้ทางด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดของชุมชน
--	---

ตารางที่ ๔.๑ ผลการ SWOT Analysis การพัฒนาด้านเศรษฐกิจตำบลน้ำชำ

สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า เศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำชำจะมีผลผลิตที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์ของชุมชนในการคิดค้นหาวิธีถนอมอาหารของชาวบ้านจนทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนตำบลน้ำชำได้ จากข้อมูลการวิเคราะห์สามารถนำมากำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำ โดยที่ชุมชนมีจุดแข็งที่มุ่งเน้นในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและอย่างยั่งยืน ในประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มีฐานข้อมูลจากแผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนของประเทศ เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของประชาชน ในจังหวัดมาจากภาคการเกษตร มีการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ จึงทำให้การพัฒนาในเรื่องของรายได้ของประชาชนในจังหวัดต่ำ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ที่ทำการเกษตรจะมีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้รายได้ของชุมชนไม่มีความหลากหลาย ควรมีการพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรแต่ละครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการนำวัตถุดิบจากการเกษตรมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ข้าวแต่น ข้าวแคบ กล้วยฉาบ การผลิตถ่านเชื้อเพลิงจากเศษไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบทางการเกษตร ตลอดถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนแหล่งน้ำและเส้นทางการคมนาคม ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ชุมชนในการขับเคลื่อนแนวทางการผลิตสินค้าจากภาคการเกษตร เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนรักษาสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลน้ำชำให้ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการ SWOT Analysis

๑. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลน้ำชำควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากขึ้น
๒. สนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไปเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถทำให้ชุมชนน่าอยู่ และสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้ เป็นการใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนอย่างยั่งยืนได้
๓. ควรมีการประกาศหรือประชาสัมพันธ์ในช่องทางออนไลน์ในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชนในการสร้างฐานเศรษฐกิจของชุมชนให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป
๔. ส่งเสริมให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันลดการขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ที่พึงจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำของประชาชนในชุมชน
๕. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง
๖. ขยายช่องทางการตลาดของชุมชนในตำบลน้ำชำในรูปแบบการตลาดออนไลน์ให้มากยิ่งขึ้น

๔.๒ ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔.๒.๑ นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔.๒.๑.๑ นโยบายการพัฒนาตำบลน้ำชำ

๑) นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

๑. ประกันราคาสินค้าที่กำหนดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง ให้ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในผลิตภัณฑ์สินค้าหรือประเภทเดียวกัน
๒. พัฒนาฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับมาตรฐานสากล และสามารถส่งออกขายได้ทั้งในและนอกประเทศ
๓. ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านการขายและการตลาดให้แก่ พ่อค้าและประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการขยายและการตลาดและมีความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ
๔. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค

และเพิ่มศักยภาพในการระดมเงินทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต

๕. พัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปสู่อุตสาหกรรมแบบเต็มตัว
๖. สามารถระดมเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้าของแต่ละกลุ่มอาชีพ
๗. สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มอาชีพ

๒) นโยบายการพัฒนาการเมืองและการบริหาร

๑. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปของประชาคม
๒. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล และการบริหารการปกครองตามแนวระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
๓. พัฒนาบุคลากรทั้งพนักงานส่วนตำบล สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน
๔. พัฒนารายได้ โดยการปรับปรุงแหล่งรายได้ วิธีการหารายได้ รวมทั้งระบบการจัดการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล
๕. จัดหาและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอ และมีประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชน โดยจัดการให้บริการทั้งในและนอกสำนักงาน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่องานต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน
๖. ให้การบริหารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง
๗. ให้ประชาชนได้ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามี การทำงานที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพเพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชน และหน่วยงานของรัฐ

๓) นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาแหล่งน้ำ

๑. ก่อสร้างถนน คสล. ภายในหมู่บ้าน
๒. ซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหายให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้
๓. ติดตั้งไฟกึ่งตามตรอก ซอย
๔. ซ่อมแซมไฟกึ่งที่ชำรุดเสียหายให้กลับมีสภาพดีใช้งานได้ติดตั้งเดิม
๕. ให้มีรางระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบมีฝาปิด
๖. ให้มีรางระบายน้ำแบบท่อคอนกรีตตามความเหมาะสม
๗. จัดให้มีการวางผังเมืองให้เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบทุกหมู่บ้าน
๘. ซ่อมแซม บำรุงรักษา ระบบชลประทานให้ใช้งานได้
๙. จัดให้มีน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอในการอุปโภคและบริโภค
๑๐. ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ฝายเก็บกักน้ำ
๑๑. ขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ
๑๒. ขุดลอกแหล่งน้ำ

๔) นโยบายด้านพัฒนาคน สังคม และการสาธารณสุข

๑. จัดหา จัดสร้างศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล

๒. จัดประชุมสัมมนา ระดมความคิดเห็นของประชาชนจากเวทีประชาคม
๓. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น
๔. ดูแลในเรื่องสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส
คนชรา คนพิการและผู้ติดเชื้อเอชไอวี ภายในตำบล
๕. ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ
๖. ส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร
๗. สนับสนุนนโยบายรัฐบาล ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ปลอดภัย
๘. สร้างจิตสำนึก รณรงค์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๕) นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. สร้างจิตสำนึกและตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. การป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. บำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์ได้
๔. เพื่อบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนา
ที่สมดุลและเอกชนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ
๕. มีถังขยะครบทุกหมู่บ้าน
๖. จัดเก็บขยะได้อย่างเพียงพอต่อจำนวนถังขยะ
๗. มีเจ้าหน้าที่เก็บขยะอย่างพอเพียง
๘. มีระบบบำบัดน้ำเสียเพียงพอต่อความต้องการ
๙. โรงเรียนมีระบบกำจัดอากาศเสียภายในโรงงาน
๑๐. โรงงานมีระบบกำจัดฝุ่น ควัน ภายในโรงงาน
๑๑. มีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงในแม่น้ำหรือแหล่งน้ำอื่นๆ

๖) นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการ

๑. พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐาน
๒. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนและบริหารจัดการ การศึกษาทั้งในระบบและ
นอกระบบ
๔. สนับสนุนและจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่สำหรับ
การศึกษา
๕. ขยายโอกาสทางการศึกษา
๖. จัดการศึกษาในระบบทางไกลด้วยระบบดาวเทียมและระบบ
๗. จัดหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบสวนสาธารณะประจำหมู่บ้าน/ตำบล
๘. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนันทนาการและกิจกรรมกีฬาในตำบล
๙. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้จัดกิจกรรมด้านศาสนา สืบสาน

อินเตอร์เน็ต

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและวันสำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น

๔.๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลน้ำชำ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม

- พันธกิจ**
- สนับสนุนอาชีพอุตสาหกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการเกษตร
  - ป้องกัน บำบัด ฟื้นฟูและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

- เป้าประสงค์**
- เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
  - เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของผลิตผลทางอุตสาหกรรมและการเกษตร

ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์

- มีการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์
- ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและพัฒนาสังคม
- มีการป้องกันยาเสพติด และแก้ไขปัญหายาเสพติด
- มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์
๑. การให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้ด้วยโอกาสและเยาวชน	จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้ด้วยโอกาส เด็ก เยาวชน สตรี และผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองได้
๒. ส่งเสริมการมีรายได้และพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงและยั่งยืน	ร้อยละของการสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพ
๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของประชาชนในชุมชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด - ร้อยละของผู้เข้ารับการบำบัดไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก - เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ได้รับการอบรม - ลดความเสียหายจากเหตุภัยพิบัติ

ตารางที่ ๔.๒ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๑

ความเชื่อมโยง

๑. ยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านระบบสาธารณสุขปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน
  - ยุทธศาสตร์ (ที่ต้องทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ จำเป็นเร่งด่วนด้านแหล่งน้ำ ถนน สะพาน
  - ยุทธศาสตร์ (ที่ต้องทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านระบบสาธารณสุขปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน

- พันธกิจ**
- จัดหาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำอุปโภค บริโภคที่สะอาด ปลอดภัย ทั่วถึง
  - จัดให้มีการบำรุงเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ
  - จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ
- เป้าประสงค์**
- เพื่อพัฒนาให้มีการคมนาคมทางบกให้สะดวกและรวดเร็ว
  - เพื่อให้ประชาชนมีน้ำใช้สำหรับการเกษตรอย่างเพียงพอ
  - เพื่อพัฒนาระบบประปา อย่งทั่วถึง
  - เพื่อพัฒนาระบบไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะให้ทั่วถึง
- ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์**
- พัฒนาจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร
  - พัฒนาระบบน้ำประปา
  - พัฒนาการคมนาคมทางบกและทางน้ำ
  - พัฒนาระบบไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะ

กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์
๑. ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงถนน สะพาน รางระบายน้ำ ไฟฟ้า ระบบประปา ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและมีมาตรฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - มีเส้นทางคมนาคมเพิ่มขึ้น - มีรางระบายน้ำและท่อระบายน้ำเพิ่มขึ้น - ร้อยละครีวเรือนมีไฟฟ้าและไฟฟ้าแสงสว่างอย่างทั่วถึง - ร้อยละของระบบประปาที่ได้รับการพัฒนา
๒. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	มีแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น
๓. ก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สาธารณะประโยชน์	

ตารางที่ ๔.๓ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๒

ความเชื่อมโยง

๑. ยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่ ยุทธศาสตร์ (ที่ต้องทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ จำเป็นเร่งด่วนด้านแหล่งน้ำ ถนน สะพาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการสาธารณสุข อนามัยและสิ่งแวดล้อม

- พันธกิจ**
- ส่งเสริมสุขภาพและการสาธารณสุขของประชากรทุกกลุ่มวัยเพื่อสร้างตำบลสุขภาวะ
  - ส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
- เป้าประสงค์**
- เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า
  - เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดมลพิษ
- ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์**
- ประชาชนมีสุขภาพที่ดีจากการออกกำลังกาย ปลอดภัยจากโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ และโรคที่เกิดจากพาหะนำโรค
  - ป้องกันไม่ให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ
  - การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์
๑. พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่	ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพ อนามัยที่ดีขึ้น
๒. พัฒนาด้านการบริการสาธารณสุข การป้องกันควบคุมโรคติดต่อและไม่ติดต่อ	ประชาชนได้รับการป้องกันและควบคุมโรคที่ดี
๓. ส่งเสริม สนับสนุนสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมให้มี การ อนุรักษ์ และ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๔.๔ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓

ความเชื่อมโยง

๑. ยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้จากป่าเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง

๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนากองคกรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่
ยุทธศาสตร์ (ที่เลือกทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- พันธกิจ** - การฟื้นฟูศาสนาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
เป้าประสงค์ - เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์และฟื้นฟูศาสนาและศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์
- ส่งเสริมรักษาวัฒนธรรม จารีต ประเพณีท้องถิ่น
- มีการบำรุงรักษาศาสนสถานและโบราณสถาน

กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์
๑. ส่งเสริม เผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น	ร้อยละของการสนับสนุนกิจกรรมด้านบำรุงศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา	ร้อยละของการสนับสนุนบำรุงรักษาศาสนสถานและโบราณสถาน

ตารางที่ ๔.๕ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๔

ความเชื่อมโยง

๑. ยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนากองคกรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่
ยุทธศาสตร์ (ที่เลือกทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การอนุรักษ์ส่งเสริมและฟื้นฟูศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการศึกษา กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

- พันธกิจ**
- สนับสนุนและส่งเสริมกีฬา
  - ส่งเสริม สนับสนุนยกระดับคุณภาพการศึกษาและเทคโนโลยีของประชากรทุกระดับ สู่ประชาคมอาเซียน
  - การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- เป้าประสงค์**
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและอุตสาหกรรม
  - เพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประชากรทุกระดับอย่างทั่วถึง
  - เพื่อส่งเสริมให้เล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์**
- มีการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา
  - มีการส่งเสริมวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เพื่อการศึกษา
  - มีการส่งเสริมและพัฒนาการกีฬา
  - มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์
๑. ส่งเสริมการศึกษาทุกระดับ	- สนับสนุนการพัฒนาด้านการศึกษา - สนับสนุนและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่สำหรับการศึกษา
๒. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านการศึกษา การนันทนาการแก่ประชาชน	ส่งเสริมการพัฒนาด้านกีฬา
๓. ส่งเสริม สนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบล	การมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชน

ตารางที่ ๔.๖ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๕

ความเชื่อมโยง

๑. ยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่
  - ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง
  - ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่
ยุทธศาสตร์ (ที่เลือกทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาด้านการศึกษา
ยุทธศาสตร์ (ที่เลือกทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาด้านการกีฬา

ยุทธศาสตร์ที่ ๖

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน

พันธกิจ - จัดให้มีการบริการประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เป้าประสงค์ - เพื่อบริหารจัดการและให้บริการประชาชนแบบบูรณาการ และเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์

- มีการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ
- จัดหาวัสดุให้บริการแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ
- พัฒนาอาคารสถานที่ให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง
- มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ

กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์
๑. พัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและองค์กร	ร้อยละของการพัฒนาอาคาร สถานที่ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานและเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอและทันสมัย
๒. พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการและการบริการประชาชน	- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่มีประชาชนมีส่วนร่วม - ร้อยละของพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร
๓. พัฒนาศักยภาพบุคลากร	ร้อยละของการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร

ตารางที่ ๔.๗ กลยุทธ์และตัวชี้วัดระดับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๖

ความเชื่อมโยง

๑. ยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง
๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่
ยุทธศาสตร์ (ที่เลือกทำ) ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาอาคารสถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอและทันสมัยเพื่อการบริหารประชาชน

๔.๒.๒ แนวทางการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยอ้างอิง จากนโยบายและยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

นโยบายด้านพัฒนาคน สังคม และการสาธารณสุข

๑. จัดทำ จัดสร้างศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล
๒. จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นของประชาชนจากเวทีประชาคม
๓. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น
๔. ดูแลในเรื่องสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส คนชรา คนพิการ และผู้ติดเชื้อเอชไอวี ภายในตำบล
๕. ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ
๖. ส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร
๗. สนับสนุนนโยบายรัฐบาล ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ปลอดภัย
๘. สร้างจิตสำนึก อนุรักษ์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

- พันธกิจ**
- สนับสนุนอาชีพอุตสาหกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการเกษตร
  - ป้องกัน บำบัด ฟื้นฟูและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

- เป้าประสงค์**
- เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
  - เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของผลิตผลทางอุตสาหกรรมและการเกษตร

ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์

- มีการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอชไอวี
- ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและพัฒนาสังคม
- มีการป้องกันยาเสพติด และแก้ไขปัญหายาเสพติด
- มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. การให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้ด้อยโอกาส และเยาวชน
๒. ส่งเสริมการมีรายได้และพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงและยั่งยืน
๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาแหล่งน้ำ

๑. ก่อสร้างถนน คสล. ภายในหมู่บ้าน
๒. ซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหายให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้
๓. ติดตั้งไฟกึ่งตามตรอก ซอย
๔. ซ่อมแซมไฟกึ่งที่ชำรุดเสียหายให้กลับมีสภาพดีใช้งานได้ติดตั้งเดิม
๕. ให้มีวางระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบมีฝาปิด
๖. ให้มีวางระบายน้ำแบบท่อคอนกรีตตามความเหมาะสม
๗. จัดให้มีการวางผังเมืองให้เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบทุกหมู่บ้าน
๘. ซ่อมแซม บำรุงรักษา ระบบชลประทานให้ใช้งานได้
๙. จัดให้มีน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอในการอุปโภคและบริโภค
๑๐. ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ฝายเก็บกักน้ำ
๑๑. ขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ
๑๒. ขุดลอกแหล่งน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน

- พันธกิจ**
- จัดหาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำอุปโภค บริโภคที่สะอาด ปลอดภัย ทัวถึง
  - จัดให้มีการบำรุงเสร้านทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ
  - จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ
- เป้าประสงค์**
- เพื่อพัฒนาให้มีการคมนาคมทางบกให้สะดวกและรวดเร็ว
  - เพื่อให้ประชาชนมีน้ำใช้สำหรับการเกษตรอย่างเพียงพอ
  - เพื่อพัฒนาระบบประปา อย่างทั่วถึง
  - เพื่อพัฒนาระบบไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะให้ทั่วถึง
- ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์**
- พัฒนาจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร
  - พัฒนาระบบน้ำประปา
  - พัฒนาการคมนาคมทางบกและทางน้ำ
  - พัฒนาระบบไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะ

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงถนน สะพาน วางระบายน้ำ ไฟฟ้า ระบบประปา ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและมีมาตรฐาน เพื่อให้มีทางการคมนาคม วางระบายน้ำเพิ่มขึ้น
๒. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
๓. ก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สาธารณะประโยชน์

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. สร้างจิตสำนึกและตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. การป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. บำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์ได้
๔. เพื่อบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและ
เอกชนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ
๕. มีถังขยะครบทุกหมู่บ้าน
๖. จัดเก็บขยะได้อย่างเพียงพอต่อจำนวนถังขยะ
๗. มีเจ้าหน้าที่เก็บขยะอย่างพอเพียง
๘. มีระบบบำบัดน้ำเสียเพียงพอต่อความต้องการ
๙. โรงเรียนมีระบบกำจัดอากาศเสียภายในโรงงาน
๑๐. โรงงานมีระบบกำจัดฝุ่น ควัน ภายในโรงงาน
๑๑. มีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงในแม่น้ำหรือแหล่งน้ำอื่นๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาด้านการสาธารณสุข อานามัยและสิ่งแวดล้อม

- พันธกิจ**
- ส่งเสริมสุขภาพและการสาธารณสุขของประชากรทุกกลุ่มวัยเพื่อสร้าง
ตำบลสุขภาวะ
  - ส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

- เป้าประสงค์** - เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า
- เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดมลพิษ

ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์

- ประชาชนมีสุขภาพที่ดีจากการออกกำลังกาย ปลอดภัยจากโรคติดต่อ
โรคไม่ติดต่อ และโรคที่เกิดจากพาหะนำโรค
- ป้องกันไม่ให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ
- การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อ
ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น
๒. พัฒนาด้านการบริการสาธารณสุข การป้องกันควบคุมโรคติดต่อและไม่ติดต่อ เพื่อให้
ประชาชนได้รับการป้องกันและควบคุมโรคที่ดี
๓. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้มาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการ

๑. พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐาน
๒. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนและบริหารจัดการ การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
๔. สนับสนุนและจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่สำหรับการศึกษา
๕. ขยายโอกาสทางการศึกษา
๖. จัดการศึกษาในระบบทางไกลด้วยระบบดาวเทียมและระบบอินเทอร์เน็ตตำบล
๗. จัดหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในรูปสวนสาธารณะประจำหมู่บ้าน/ตำบล
๘. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนันทนาการและกิจกรรมกีฬาของประชาชนในตำบล
๙. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้จัดกิจกรรมด้านศาสนา สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวันสำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- พันธกิจ** - การฟื้นฟูศาสนาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
- เป้าประสงค์** - เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์และฟื้นฟูศาสนาและศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
- ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์**
- ส่งเสริมรักษาวัฒนธรรม จารีต ประเพณีท้องถิ่น
  - มีการบำรุงรักษาศาสนสถานและโบราณสถาน

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. ส่งเสริม เผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการบำรุงศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. ส่งเสริม สนับสนุนกิจการทางศาสนา เพื่อสนับสนุนการบำรุงรักษาศาสนสถานและโบราณสถาน

นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

๑. ประกันราคาสินค้าที่จำหน่ายในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง ให้ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในผลิตภัณฑ์สินค้าหรือประเภทเดียวกัน
๒. พัฒนาฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับมาตรฐานสากล และสามารถส่งออกขายได้ทั้งในและนอกประเทศ
๓. ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านการขายและการตลาดให้แก่ พ่อค้าและประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการขยายและการตลาดและมีความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ

๔. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มศักยภาพในการระดมเงินทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต
๕. พัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปสู่อุตสาหกรรมแบบเต็มตัว
๖. สามารถระดมเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้าของแต่ละกลุ่มอาชีพ
๗. สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มอาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาด้านการศึกษา กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

- พันธกิจ**
- สนับสนุนและส่งเสริมกีฬา
  - ส่งเสริม สนับสนุนยกระดับคุณภาพการศึกษาและเทคโนโลยีของประชากรทุกระดับ สู่ประชาคมอาเซียน
  - การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- เป้าประสงค์**
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและอุตสาหกรรม
  - เพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประชากรทุกระดับอย่างทั่วถึง
  - เพื่อส่งเสริมให้เล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์

- มีการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา
- มีการส่งเสริมวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เพื่อการศึกษา
- มีการส่งเสริมและพัฒนาการกีฬา
- มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. ส่งเสริมการศึกษาทุกระดับของประชาชน เพื่อพัฒนาการศึกษาของประชาชนให้มีความรู้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน
๒. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านการศึกษา การนันทนาการแก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้มีความก้าวหน้าต่อไป
๓. ส่งเสริม สนับสนุนผลิตภัณฑ์ของตำบล เพื่อให้ประชาชนมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนของตนเองให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

นโยบายการพัฒนาการเมืองและการบริหาร

๑. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปของประชาคม
๒. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลและการบริหารการปกครองตามแนวระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
๓. พัฒนาคูคลองทั้งพนักงานส่วนตำบล สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

๔. พัฒนารายได้ โดยการปรับปรุงแหล่งรายได้ วิธีการหารายได้ รวมทั้งระบบการจัดการ จัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล

๕. จัดหาและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอและมี ประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชน โดยจัดการให้บริการทั้งในและนอกสำนักงาน รวมทั้งการ อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่องานต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับ ประชาชน

๖. ให้การบริหารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

๗. ให้ประชาชนได้ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีการทำงานที่ โปร่งใสและมีประสิทธิภาพเพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชน และหน่วยงานของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน

พันธกิจ - จัดให้มีการบริการประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เป้าประสงค์ - เพื่อบริหารจัดการและให้บริการประชาชนแบบ บูรณาการ และเป็นไป ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตัวชี้วัดระดับเป้าประสงค์

- มีการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ
- จัดหาวัสดุให้บริการแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ
- พัฒนาอาคารสถานที่ให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง
- มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. พัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและองค์กร พัฒนาทางด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ในองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและมีความทันสมัย

๒. พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการและการบริการประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร

๓. พัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีประสิทธิในการทำงานมากยิ่งขึ้น

การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของ ชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้าน เศรษฐกิจมีหลายปัจจัยที่ใช้ชีวิตสถานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัววัดที่ไม่ได้สะท้อนถึงความอยู่ดีกินดี และคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคนในสังคมชนบท โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าหรือการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ ของประชาชนในยุคที่ความเหลื่อมล้ำสูงได้ ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา การ พัฒนาที่ทุ่มเทให้กับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเพียงมิติเดียว การละเลยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชน และทวีความรุนแรงด้านความเหลื่อมล้ำ ซึ่งผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน มักจะเป็นชุมชนเล็กๆ คนจนที่มีช่องทางหารายได้จำกัดและมีจำนวนมาก การพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบสุดโต่ง ยังเป็นเหตุให้ หลายชุมชนล่มสลายและเกิดปัญหาสังคมตามมาอีกด้วยพบว่าแต่เดิมการพัฒนามุ่งไปที่การเพิ่มรายได้

และไม่มีการลงทุนที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้นชุมชนมีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการตนเองอย่างเหมาะสม เช่น การมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนที่ชุมชนมีความต้องการสร้างคุณค่า มูลค่า ควบคู่กับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร โดยการมีต้นแบบในการศึกษาที่ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการรักษาสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แบบตรงไปตรงมา ว่า “การสร้างเครือข่ายในรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้และได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางมากขึ้น”^{๘๖}

องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพองมีการปรับโครงสร้างการผลิตของชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีการปรับปรุงระบบการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสมดุล เพื่อคงความเป็นรากฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ในส่วนของการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มข้าวแต่น กลุ่มข้าวแคบ กลุ่มแปรรูปถั่วเหลืองอิมทิพย์ กลุ่มกล้วยฉาบ และกลุ่มเผาถ่าน เป็นต้น “ทางองค์การบริหารส่วนตำบลร่องพองได้ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจส่งเสริมและสนับสนุนผลักดันให้เป็นวิสาหกิจชุมชน ในบางกลุ่ม เช่น กลุ่มข้าวแต่น กลุ่มข้าวแคบ เป็นต้น ที่ได้ยกวิทยฐานะเป็นวิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมด้านการตลาดให้กับผู้ผลิตในกลุ่มต่างๆ ในชุมชนตำบลน้ำซำเพื่อให้เป็นชุมชนสร้างสรรค์ที่พร้อมด้วยแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมให้มีการพัฒนาต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดแพร่”^{๘๗}

การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง รวมถึงการปฏิรูปภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตรอุตสาหกรรม ”มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเองให้ชุมชน การจัดกิจกรรมสานความสัมพันธ์ ความสามัคคี ประเพณี และวัฒนธรรม และการวางแผนร่วมกันระหว่าง หน่วยงานรัฐและชุมชนในการกำหนดเศรษฐกิจชุมชนตำบลน้ำซำ ทำให้ชุมชนประสบผลสำเร็จทางด้านการผลิตสินค้า OTOP ของตำบลน้ำซำ”^{๘๘} และ “ควรส่งเสริมให้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาศักยภาพร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการสร้างเครือข่ายในการดำเนินการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนยังคงขาดความร่วมมือเป็นอย่างมาก”^{๘๙} “ส่งเสริมหรือจัดกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อ

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลน้ำซำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕

^{๘๙} สัมภาษณ์ กลุ่มประชาชนทั่วไป ตำบลน้ำซำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

การพัฒนาคุณภาพสินค้า เช่น ความรู้การตลาด ความรู้ด้านบัญชี ความรู้ทางด้านกระบวนการ ผลิต และการบรรจุภัณฑ์”^{๑๒}

จากคำสัมภาษณ์นี้สะท้อนได้ว่า ควรมีการสนับสนุนให้เกิดตลาดในการจำหน่ายสินค้า จัดหากลุ่มลูกค้าถาวรให้แก่ชุมชนให้สามารถขายสินค้าได้ตลอดทั้งปีพัฒนาการตลาดต่างประเทศ เพื่อช่วยจำหน่ายสินค้าของชุมชนรวมถึงการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน ให้เป็นที่ต้องการของตลาดด้วยอีกทางหนึ่งควบคู่กันไปและร่วมกันสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างโอกาสชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ยั่งยืน

๔.๓ ขั้นตอนที่ ๓ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

จากการที่คณะวิจัยลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ต่อชุมชนตำบลน้ำชำเป็นนโยบายสาธารณะ มีองค์ภาครัฐ และผู้นำชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังการนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และได้ร่วมทำแผนพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำ และนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ต่อผู้นำชุมชนและประชาชนตำบลน้ำชำตามแผนพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยสรุปประเด็นสาระสำคัญของแผนพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ ได้ดังต่อไปนี้

^{๑๒} สัมภาษณ์ กลุ่มประชาชนทั่วไป ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม

แผนพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงาน
๑. โครงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลน้ำชำ	๑. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในตำบลน้ำชำ ๒. เพื่อส่งเสริมการมีรายได้ของประชาชนในตำบลน้ำชำ	ผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน ๕ ผลิตภัณฑ์ - ข้าวแต่น - ข้าวแคบ - กล้วยฉาบ - นมถั่วเหลือง - การเผ่าถ่าน	๑. จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ๒. คุณภาพผลิตภัณฑ์ / ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ๓. ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๐	๑. ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และส่งเสริมให้เกิดการรับรองคุณภาพ/มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ๒. ประชาชนในตำบลน้ำชำมีรายได้เพิ่มขึ้น	๑. สนง.พัฒนาชุมชน ๒. สนง.อุตสาหกรรมจังหวัด ๓. องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ๔. วิทยาลัยชุมชนแพร่ ๕. กศน.อำเภอเมืองแพร่ ๖. สนง.พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดแพร่
๒. โครงการส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลน้ำชำ	๑. เพื่อจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลน้ำชำ ๒. เพื่อจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวในชุมชนตำบลน้ำชำ	๑. จัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวตำบลน้ำชำ ๒. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์	๑. เส้นทางการท่องเที่ยว ๒. จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์	๑. ตำบลน้ำชำเกิดเส้นทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน ๒. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวในตำบลน้ำชำ	๑. ททท.สำนักงานแพร่ ๒. ท่องเที่ยวและการกีฬา ๓. องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ๔. สนง.พัฒนาชุมชน
๓. โครงการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ตำบลน้ำชำ (โครงการผู้สูงอายุสุขภาพดีมีอาชีพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้)	๑. เพื่อส่งเสริมรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ๒. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลน้ำชำ	ผู้สูงอายุมีรายได้เสริม	ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ	๑. ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ๒. ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น	๑. สนง.พัฒนาชุมชน ๒. สนง.อุตสาหกรรมจังหวัด ๓. องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง ๔. วิทยาลัยชุมชนแพร่

โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงาน
					๕. กศน.อำเภอเมืองแพร่ ๖. สนง.พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดแพร่
๔. โครงการไหว้สา ปาแอ่ววัด สัมผัสวัฒนธรรมตำบลน้ำชำ	๑. เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยววัดต่างๆ ใน ตำบลน้ำชำ	จัดกิจกรรมไหว้พระวัด ต่างๆ ในตำบลน้ำชำ	จำนวนผู้มาเข้าร่วม กิจกรรม	วัดต่างๆ ในตำบลน้ำชำ เป็นที่รู้จักของ นักท่องเที่ยวประชาชน ในจังหวัดแพร่มากขึ้น	๑. ททท.สำนักงานแพร่ ๒. ท่องเที่ยวและการกีฬา ๓. องค์การบริหารส่วนตำบล ร่องฟอง ๔. สนง.พัฒนาชุมชน ๕. สนง.วัฒนธรรมจังหวัด แพร่
๖. โครงการจัดทำหลักสูตร และถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น	๑. เพื่อจัดทำหลักสูตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ ตำบลน้ำชำ ๒. เพื่อถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของ ตำบลน้ำชำ	๑. หลักสูตรภูมิปัญญา ท้องถิ่น -การทำข้าวแต๋น -การทำข้าวแคบ -การทำกล้วยฉาบ -การทำนมถั่วเหลือง -การเผ่าถ่าน	๑. จำนวนหลักสูตร ๒. ร้อยละของผู้ที่ได้รับ การถ่ายทอดด้านภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน ตำบลน้ำชำได้ถูกนำมา จัดทำเป็นหลักสูตรตาม หลักวิชาการ ๒. เกิดการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นตำบลน้ำ ชำ	๑. องค์การบริหารส่วนตำบล ร่องฟอง ๒. ศูนย์ กศน.ตำบลน้ำชำ ๓. วิทยาลัยชุมชนแพร่ ๔. สนง.วัฒนธรรมจังหวัด แพร่
๗. โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลน้ำชำ	๑. เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบล น้ำชำ	จัดกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่น	จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรม	ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน ตำบลน้ำชำได้รับการ อนุรักษ์และฟื้นฟูให้เกิด	๑. องค์การบริหารส่วนตำบล ร่องฟอง ๒. ศูนย์ กศน. ตำบลน้ำชำ

โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยงาน
				ความยั่งยืน	๓. วิทยาลัยชุมชนแพร่ ๔. สนง.วัฒนธรรมจังหวัดแพร่ ๕. สนง. เกษตรอำเภอมืองแพร่
๘. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลน้ำชำ	เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ตำบลน้ำชำ	จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลน้ำชำ เป็นพื้นที่สีเขียว	จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ตำบลน้ำชำ ได้รับการอนุรักษ์	๑. องค์การบริหารส่วนตำบลร้องฟอง ๒. สนง. เกษตรอำเภอมืองแพร่
๙. โครงการอบรมให้ความรู้ทางด้านการแปรรูปวัตถุดิบจากการเกษตร	๑. เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนเพิ่มมูลค่าให้กับพืชผลทางการเกษตร ในตำบลน้ำชำ ๒. เพื่อใช้ประชาชนเห็นคุณค่าในสิ่งที่เขาเป็นว่าไร้ค่า	นวัตกรรมจากการเกษตร	๑. จำนวนเครื่องมือที่ทันสมัยเพิ่มขึ้นในชุมชน ๒. จำนวนผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ๓. รายได้ของประชาชนเพิ่มมากขึ้น	๑. เพิ่มมูลค่าวัตถุดิบจากการเกษตร ๒. การนำสิ่งที่เหลือใช้จากการเกษตรให้เป็นของที่มีคุณค่ามากขึ้น ๓. ประชาชนมีความสุขมีรายได้เพิ่มขึ้น	๑. องค์การบริหารส่วนตำบลร้องฟอง ๒. สนง. เกษตรอำเภอมืองแพร่

ตารางที่ ๔.๘ แผนพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ตำบลน้ำชำ อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ ได้องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย ดังนี้

บริบทของการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ตำบลน้ำคำแบบมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนได้มีแนวทางจากแผนยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปี เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของชุมชน และการปฏิบัติตามแผนของชุมชนด้านเศรษฐกิจก็มีปัญหาในเรื่องของการจัดกิจกรรม โครงการต่างๆ ของชุมชนที่มีปัญหาอุปสรรค คือ เรื่องงบประมาณในการจัดทำ ถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการปฏิบัติ ส่วนความร่วมมือของประชาชนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำโดยลำพังของผู้ที่ประกอบการอยู่เดิมแล้วทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมากกว่าเป็นผู้ผลิตสินค้าแปรรูป เช่น ข้าวแต่น ข้าวแค้น ก๋วยฉาบ ผลิตภัณฑ์ส่วนนี้ก็ไม่มีการกระทำที่กว้างขวางมากนักเพราะว่าชุมชนยังขาดในเรื่องของทุนทรัพย์ และความรู้เรื่องของการตลาดแหล่งซื้อขายสินค้า

ข้อควรพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ตำบลน้ำคำ

๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำคำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรับระบบการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสมดุล เพื่อคงความเป็นรากฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์การเกษตร

๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำคำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการยกระดับการค้าและการบริการให้ได้มาตรฐาน ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสตลาด เน้นการพัฒนาบุคลากรทางสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สนับสนุนการค้า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตำบลน้ำคำ

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำคำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญเพื่อรองรับการเชื่อมโยงในระดับชาติ

๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำคำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาบุคลากรทางสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา แรงงาน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภายภาคหน้า

๕. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำคำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๖. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำคำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการบริการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุล และเตรียมการป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนได้

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

**นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิง
สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม**
(แผนพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำ)

**พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่เชิง
สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของ
ชุมชนตำบลน้ำชำ**
(ปรับปรุงแผนพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ)

**บริบทการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์
แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ**
(ประชาชนอยู่บนรากฐานการเกษตร เน้นในเรื่อง
ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่การผลิตผล
เกษตรอินทรีย์ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองด้วย
วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณค่า)

บทที่ ๕

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อนำเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในพื้นที่ตลอดถึงการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลด้านเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในพื้นที่การวิจัย ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลร่องพองได้รวบรวมไว้ในด้านบริบทของพื้นที่ นโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำ ดังนี้

๕.๑.๑ ขั้นตอนที่ ๑ ผลการศึกษาสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ชุมชนตำบลน้ำชำเป็นสถานอยู่ช้าวอน้ำที่ประชาชนต้องให้ความสำคัญ ควรมีการฟื้นฟูพื้นที่ชุมชนที่ต้องอาศัยนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ และยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ ให้ชุมชนรู้ในสิทธิ์หน้าที่ของตน ในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนกับการร่วมในพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนกำหนดกรอบที่จะนำไปสู่การสร้างระบบที่ดีร่วมกัน ที่ได้ขับเคลื่อนเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดแพร่และมีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้แก่สภาองค์กรชุมชนขยายผลมีการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและการนำไปสู่การจัดทำการพัฒนานโยบายแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ดังนี้

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๑. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้า เพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและได้ประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาคเพื่อขึ้น

๒. การพัฒนาภาคการผลิตและบริการภาคเกษตร ได้แก่ เสริมสร้างฐานการผลิต การเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร พัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพในการแข่งขันและส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่รูปแบบเกษตร ยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพที่เข้มแข็ง ภาคอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพ ได้แก่ พัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกที่มีศักยภาพสูง สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการไทยและพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในอนาคต เป็นต้น และภาคบริการ พัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ และส่งเสริมธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ

๓. พัฒนาผู้ประกอบการเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทยพัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงาน เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล ยกระดับศักยภาพของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไทยให้ก้าวไกลสู่สากลและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร

๔. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง โดยพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศ และพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศ

๕. การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านการขนส่งความมั่นคงและพลังงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและการวิจัยและพัฒนา

๖. การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาคและนานาชาติ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน อาหารสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้ประสานประโยชน์ในการเชื่อมโยงและสร้างความสมดุลของความสัมพันธ์ของประเทศไทยในองค์การระหว่างประเทศในการผลักดันการพัฒนาใน อนุภูมิภาคและภูมิภาค สนับสนุนการเปิดการค้าเสรีและสร้างองค์ความรู้การต่างประเทศต่อส่วนต่างๆ และสาธารณชนไทย

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

๑. การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
๒. การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ
๓. การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
๔. การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน

๕. การพัฒนาการเชื่อมโยงมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑. การจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
๒. การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
  ๓. การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจ
  ๔. การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
  ๕. การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
  ๖. การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑. การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ
๒. การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ
๓. การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม
  ๔. การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ
  ๕. การพัฒนาระบบบริหารจัดการสังคมและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ
  ๖. การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
  ๗. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัยเป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจน พัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

ในปี ๒๕๕๘ จากการประชุมระดมความเห็นการจัดทำงานพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ระดับภาค การประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม จากภาคีการพัฒนาชุมชนประจำปี ๒๕๕๘ ของ สศช. และการร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิสัยทัศน์ประเทศไทยของสถาปนิกรูปแห่งชาติมาพิจารณาปรับปรุง และยกร่างเป็นทิศทางพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนนำเสนอ กก.สช. พิจารณา

ที่ประชุม กก.สช. ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ มีมติเห็นชอบ ทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ทั้ง ๑๐ ยุทธศาสตร์ องค์ประกอบของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์เฉพาะด้านของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๒ ทั้ง ๙ คณะตามที่สำนักงาน เสนอพร้อมทั้งมอบหมายให้สำนักงาน นำทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ดังกล่าวมาเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ เห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ตามที่สำนักงานเสนอ

และให้สำนักงานรับความเห็นของสำนักงานงบประมาณไปพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้แผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางการปฏิรูปประเทศให้สำนักงานพิจารณาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมีการแปลงยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นแผนงาน/โครงการในช่วง ๕ ปี โดยระบุแผนปฏิบัติการและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมรวมทั้งให้มีการประเมินผลของการดำเนินงานในรอบ ๑ ปี และ ๕ ปี

กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒

๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

พัฒนาคนทุกช่วงวัยเพื่อให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่งมีระเบียบวินัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะการพัฒนาและดูแลผู้สูงอายุที่จะมีสัดส่วนสูงขึ้นในสังคมสูงวัยทั้งการสร้างงานที่เหมาะสม การฟื้นฟูและดูแลสุขภาพ

๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมการสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากรแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเพื่อยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

๓. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง รวมถึงการปฏิรูปภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตรอุตสาหกรรมบริการลงทุนการพัฒนา SMEs และเกษตรกรรมใหม่

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

๕. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ให้ความสำคัญกับความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในทุกมิติทั้งมิติเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการพัฒนาศักยภาพให้ประเทศ

๖. ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในภาครัฐ

เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมประเทศปราศจากคอร์รัปชัน มีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลางภูมิภาคและท้องถิ่น

๗. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งการเชื่อมโยงเครือข่ายโทรคมนาคมและการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่เมืองการเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

๘. ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม

ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ ทั้งการเพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนา และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์

๙. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ พัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศศักยภาพโอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่ รวมทั้งความต้องการของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องก่อสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑๐. ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ/ประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ประสานและพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งในเชิงรุกและรับอย่างสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการดูแลการดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกรณี ตลอดจนมาตรฐานต่างๆ ที่ไทยมีความเกี่ยวข้องในฐานะประเทศสมาชิกทั้งในเวทีระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาค

ในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑ หลายประเทศได้ดำเนินการปฏิรูปขนานใหญ่อย่างเป็นระบบ เพื่อรับมือกับชุดของโอกาส ความเสี่ยง และภัยคุกคามชุดใหม่ ทำการรื้อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐาน ปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ โดยการยกระดับคุณภาพในทุกภาคส่วนและปรับเปลี่ยนให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ฉะนั้นเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของประเทศไทย ก็คือ การพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่หนึ่งภายในปี ๒๕๗๕

การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งบริบทของประเทศไทยมีคุณลักษณะ ๖ ประการด้วยกัน คือ

๑. มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและวัฒนธรรมของตน
๒. พัฒนาคคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
๓. มีสังคมที่มีคุณภาพ
๔. มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่
๕. มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
๖. การมีบทบาทสำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและระดับโลก

ภายใต้ “โมเดลประเทศไทย ๔.๐” จำเป็นจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ จากเดิมที่มี ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ให้มีความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน เพื่อเปลี่ยนจากโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพิ่มมูลค่า ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สร้างมูลค่า ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่มหลักๆ คือ

๑. กลุ่มอุตสาหกรรมทางชีวภาพ
๒. กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน
๓. กลุ่มอุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมและการออกแบบ
๔. กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต และ
๕. กลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการสัมภาษณ์ นายองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง พบว่า ชุมชนน้ำขำมีการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และ กรอบ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๒ มาปรับใช้ในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นพื้นที่ สร้างสรรค์ ส่งเสริมทางด้านรายได้ของคนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลน้ำขำ มีการส่งเสริมทางด้านผลิตภัณฑ์อาหาร และการเผาถ่านส่งเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนตลอดจนการ ขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ของชุมชนตำบลน้ำขำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น^๑

๕.๑.๒ ผลการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำขำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ในอดีตประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยขาดการพัฒนาในมิติอื่นให้มีความสอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย ๔.๐ จึงเน้นการ พัฒนาที่สมดุล ใน ๔ มิติ คือ มีความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การรักษาสสิ่งแวดล้อม การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการ เสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ โดยการพัฒนาที่สมดุลตั้งอยู่บนฐานความคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง” หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ว่า “เมื่อพร่อง ต้องรู้จักเติม เมื่อพอ ต้อง รู้จักหยุด เมื่อเกินต้องรู้จักปัน” ระดับจุลภาคการรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จะทำให้ประชาชนมี หลักประกันในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ก่อให้เกิดการ สร้างเสริมพลังทางสังคม และการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมตามมา ในระดับมหภาค “การรู้จักเติมเต็ม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพลวัต โลก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการฉีกกำลังของทุกภาค ส่วน การรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จึงเป็น ระบบคุณค่าใหม่ ที่จะสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่ความ มั่งคั่ง ความมั่นคง และความยั่งยืนในโลกที่หนึ่งได้ในที่สุด

การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในพื้นที่สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจของ ชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้าน เศรษฐกิจมีหลายปัจจัยที่ใช้ชีวิตสถานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นตัววัดที่ไม่ได้สะท้อนถึงความอยู่ดีกินดี และคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคนในสังคมชนบท โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าหรือการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ ของประชาชนในยุคที่ความเหลื่อมล้ำสูงได้ ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา การ พัฒนาที่ทุ่มเทให้กับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเพียงมิติเดียว การละเลยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชน และทวีความรุนแรงด้านความเหลื่อมล้ำ ซึ่งผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน มักจะเป็นชุมชนเล็กๆ คนจนที่มีช่องทางหารายได้จำกัดและมีจำนวนมาก การพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบสุดโต่ง ยังเป็นเหตุให้ หลายชุมชนล่มสลายและเกิดปัญหาสังคมตามมาอีกด้วยพบว่าแต่เดิมการพัฒนามุ่งไปที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดรายจ่ายในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน เป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้นชุมชนมีการ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการการตนเองอย่างเหมาะสม เช่น การมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและวิถี ชุมชนที่ชุมชนมีความต้องการสร้างคุณค่า มูลค่า ควบคู่กับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร โดยการมีต้นแบบใน การศึกษาที่ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการ

^๑ สัมภาษณ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องพอง เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕

รักษาสสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แบบตรงไปตรงมา ว่า “ การสร้างเครือข่ายในรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองได้และได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางมากขึ้น

แนวทางการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ของตำบลน้ำชำที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยอ้างอิงจากนโยบายและยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

นโยบายด้านพัฒนาคน สังคม และการสาธารณสุข

๑. จัดทำ จัดสร้างศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล
๒. จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นของประชาชนจากเวทีประชาคม
๓. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น
๔. ดูแลในเรื่องสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส คนชรา คนพิการ และผู้ติดเชื้อเอดส์ ภายในตำบล
๕. ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ
๖. ส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร
๗. สนับสนุนนโยบายรัฐบาล ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ปลอดภัย
๘. สร้างจิตสำนึก รณรงค์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. การให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้ด้อยโอกาส และเยาวชน
๒. ส่งเสริมการมีรายได้และพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงและยั่งยืน
๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาแหล่งน้ำ

๑. ก่อสร้างถนน คสล. ภายในหมู่บ้าน
๒. ซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหายให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้
๓. ติดตั้งไฟกิ่งตามตรอก ซอย
๔. ซ่อมแซมไฟกิ่งที่ชำรุดเสียหายให้กลับมีสภาพดีใช้งานได้ติดตั้งเดิม
๕. ให้มีรางระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบมีฝาปิด
๖. ให้มีรางระบายน้ำแบบท่อคอนกรีตตามความเหมาะสม
๗. จัดให้มีการวางผังเมืองให้เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบทุกหมู่บ้าน

๘. ซ่อมแซม บำรุงรักษา ระบบชลประทานให้ใช้งานได้
๙. จัดให้มีน้ำประปาที่สะอาดและเพียงพอในการอุปโภคและบริโภค
๑๐. ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ฝายเก็บกักน้ำ
๑๑. ขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำ
๑๒. ขุดลอกแหล่งน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาด้านระบบสาธารณสุขปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงถนน สะพาน รางระบายน้ำ ไฟฟ้า ระบบประปา ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและมีมาตรฐาน เพื่อให้มีทางการคมนาคม รางระบายน้ำเพิ่มขึ้น
๒. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
๓. ก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สาธารณะประโยชน์

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. สร้างจิตสำนึกและตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. การป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. บำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติให้สามารถใช้ประโยชน์ได้
๔. เพื่อบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและเอกชนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ
๕. มีถังขยะครบทุกหมู่บ้าน
๖. จัดเก็บขยะได้อย่างเพียงพอต่อจำนวนถังขยะ
๗. มีเจ้าหน้าที่เก็บขยะอย่างพอเพียง
๘. มีระบบบำบัดน้ำเสียเพียงพอต่อความต้องการ
๙. โรงเรียนมีระบบกำจัดอากาศเสียภายในโรงงาน
๑๐. โรงงานมีระบบกำจัดฝุ่น ควัน ภายในโรงงาน
๑๑. มีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงในแม่น้ำหรือแหล่งน้ำอื่นๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาด้านการสาธารณสุข อานามัยและสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น
๒. พัฒนาด้านการบริการสาธารณสุข การป้องกันควบคุมโรคติดต่อและไม่ติดต่อ เพื่อให้ประชาชนได้รับการป้องกันและควบคุมโรคที่ดี
๓. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้มาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการ

๑. พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐาน
๒. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนและบริหารจัดการ การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
๔. สนับสนุนและจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่สำหรับการศึกษา
๕. ขยายโอกาสทางการศึกษา
๖. จัดการศึกษาในระบบทางไกลด้วยระบบดาวเทียมและระบบอินเทอร์เน็ตตำบล
๗. จัดหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในรูปสวนสาธารณะประจำหมู่บ้าน/ตำบล
๘. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนันทนาการและกิจกรรมกีฬาของประชาชนในตำบล
๙. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้จัดกิจกรรมด้านศาสนา สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวันสำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. ส่งเสริม เผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการบำรุงศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. ส่งเสริม สนับสนุนกิจการทางศาสนา เพื่อสนับสนุนการบำรุงรักษาศาสนสถานและโบราณสถาน

นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

๑. ประกันราคาสินค้าที่จำหน่ายในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง ให้ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในผลิตภัณฑ์สินค้าหรือประเภทเดียวกัน
๒. พัฒนาฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับมาตรฐานสากล และสามารถส่งออกขายได้ทั้งในและนอกประเทศ
๓. ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านการขายและการตลาดให้แก่ พ่อค้าและประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการขยายและการตลาดและมีความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ
๔. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มศักยภาพในการระดมเงินทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต
๕. พัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปสู่อุตสาหกรรมแบบเต็มตัว
๖. สามารถระดมเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้าของแต่ละกลุ่มอาชีพ
๗. สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มอาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาด้านการศึกษา กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. ส่งเสริมการศึกษาทุกระดับของประชาชน เพื่อพัฒนาการศึกษาของประชาชนให้มีความรู้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน
๒. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมด้านการกีฬา การนันทนาการแก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาให้มีความก้าวหน้าต่อไป
๓. ส่งเสริม สนับสนุนผลิตภัณฑ์ของตำบล เพื่อให้ประชาชนมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนของตนเองให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

นโยบายการพัฒนาการเมืองและการบริหาร

๑. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปของประชาคม
๒. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลและการบริหารการปกครองตามแนวระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
๓. พัฒนาคูคลองทั้งพนักงานส่วนตำบล สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน
๔. พัฒนารายได้ โดยการปรับปรุงแหล่งรายได้ วิธีการหารายได้ รวมทั้งระบบการจัดการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล
๕. จัดหาและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชน โดยจัดการให้บริการทั้งในและนอกสำนักงาน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่องานต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน
๖. ให้การบริหารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง
๗. ให้ประชาชนได้ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีการทำงานที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพเพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชน และหน่วยงานของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน

แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างกลยุทธ์

๑. พัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและองค์กร พัฒนาทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ในองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและมีความทันสมัย
๒. พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการและการบริการประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร
๓. พัฒนาคูคลอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

๕.๑.๓ ผลการนำเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตำบลน้ำชำ

๑. ประกันราคาสินค้าที่จำหน่ายในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง ให้ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในผลิตภัณฑ์สินค้าหรือประเภทเดียวกัน

๒. พัฒนาฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ระดับมาตรฐานสากล และสามารถส่งออกขายได้ทั้งในและนอกประเทศ

๓. ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านการขายและการตลาดให้แก่ พ่อค้าและประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการขายและการตลาดและมีความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ

๔. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มศักยภาพในการระดมเงินทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต

๕. พัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปสู่อุตสาหกรรมแบบเต็มตัว

๖. สามารถระดมเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้าของแต่ละกลุ่มอาชีพ

๗. สนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มอาชีพ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจตำบลน้ำชำ

๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรับระบบการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างสมดุล เพื่อคงความเป็นรากฐานเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์การเกษตร

๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการยกระดับการค้าและบริการให้ได้มาตรฐาน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสตลาด เน้นการพัฒนาบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สนับสนุนการค้า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตำบลน้ำชำ

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาเมืองศูนย์กลางเพื่อรองรับการเชื่อมโยงของทุกภาคส่วน

๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาบุคลากรทางสังคมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมั่นคงและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา แรงงาน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในภายภาคหน้า

๕. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๖. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำด้านเศรษฐกิจ ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์

อย่างสมดุล และเตรียมการป้องกันและรับมือภัยธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนได้

๕.๒ การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

สภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำขำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ชุมชนตำบลน้ำขำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประชาชนจึงใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีการช่วยเหลือเอื้ออารีต่อกัน จึงเป็นจุดเด่นของหมู่บ้านน้ำขำ และมีความสามัคคีกลมเกลียวกันและช่วยเหลือกันอยู่เสมอตามแบบของสังคมชนบท ชุมชนตำบลน้ำขำจะเน้นในเรื่องของการทำเกษตรอินทรีย์ มีการเสริมสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม จะเน้นในเรื่องของการสนับสนุนอาชีพอุตสาหกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการเกษตร เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของการผลิตผลทางอุตสาหกรรมและการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐาน จะเน้นในเรื่องของการทำนุบำรุงถนน ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า และส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาด้านการสาธารณสุข อานามัยและสิ่งแวดล้อม จะเน้นในเรื่องของการบริการทางสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้มีความทั่วถึงทุกพื้นที่ในชุมชน และมีการควบคุมโรคติดต่อ และส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเน้นในเรื่องของกิจกรรมทางประเพณีของท้องถิ่นและสืบสานภูมิปัญญาของชุมชน เช่น การทำข้าวแต๋นกล้วยฉาบ เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาทางการศึกษา กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีในชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการบริการประชาชน เน้นในเรื่องของการบริการประชาชนของหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน และพัฒนาทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ให้มีความทันสมัยมากขึ้น และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย **มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ** พวงทอง อโยธาใหญ่ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่” พบว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนมากมีความพยายามปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนไม่ปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดทำแนวทางพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อีกทั้งขาดการนำเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อกรรมการพัฒนาขององค์กรต่างๆในชุมชนและในส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังอยู่ในระดับน้อยประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควรดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น^๒ และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพรรณ คำเล็ก ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามเพศอายุระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเห็นว่ามีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อยเห็นว่ามีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อยไม่แตกต่างกันดังนั้นหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรนำไปเป็นข้อสารสนเทศในการวางแผนจัดทำแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลองอำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด^๓

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา “นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) ควรส่งเสริมทางด้านงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
- ๒) ควรส่งเสริมทางด้านกรรมาชีพให้กับชุมชนอย่างจริงจัง
- ๓) ควรส่งเสริมทางด้านวิชาการความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับประชาชนในกลุ่มกรรมาชีพอย่างจริงจัง
- ๔) ควรส่งเสริมทางด้านกรรมาชีพมีส่วนร่วมของกลุ่มกรรมาชีพของชุมชนอย่างจริงจัง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ของชุมชน
- ๒) ผู้นำชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการพัฒนาชุมชนทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและความต้องการของคนในสังคมได้
- ๓) องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่เชิงสร้างสรรค์หรือการท่องเที่ยวสามารถนำเอาผลการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์กับการพัฒนาส่งเสริมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนได้

^๒ พวงทอง โยธาใหญ่, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

^๓ ประภาพรรณ คำเล็ก, “ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (นโยบายสาธารณะ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์
- ๒) ควรมีการศึกษาในส่วนของการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป

- โกวิทย์ พวงงาม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท., ๒๕๔๔.
- กวี รัชชชช. การสัมมนาการบริหารรัฐกิจ: การประเมินนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.
- จินตวีร์ เกษมสุข. หลักการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๗.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. ชุดการศึกษาค้นคว้าวิชา ทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้ในการพัฒนา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๓.
- ธีรนนท์ นันทขว้าว. กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย. วิชาวิทยาการพัฒนาคความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: กองทัพบก, ๒๕๕๑.
- นนทนี้อย์ กมลศิริพิชัยพร. การพัฒนาที่ยั่งยืน. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๙.
- นิภา ตรงเทียง. คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๒.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.
- บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ. การจัดการเชิงยุทธศาสตร์สำหรับ CEO. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขุมและบุตร, ๒๕๔๗.
- ประเวศ วะสี. กระบวนการนโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร: บริษัทปิยอนต์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๒.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๑.
- พระมหาสทิษฐ์ อากาศโร. การสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พัชรี สิโรรส และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.
- เมธี จันทจากรุณณ์ และคณะ. วิทยาการชุมชน : การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชน. นครสวรรค์: สุขุมและบุตร, ๒๕๔๑.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุคส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.
- _____ .พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ลภัสสรดา สหิตสพาศนและคณะ. รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการพื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย ๔.๐ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ๒๕๖๑.
 วัฒนา พัฒนพงษ์. **ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บรรณสาส์นการพิมพ์, ๒๕๔๖.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. **ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕.
- สถาบันพระปกเกล้า. **การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕.
 สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ. ๒๕๖๑.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. **สาธารณบริหารศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.
- สมบัติ อารงธัญวงศ์. **การบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๔๕.
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)**. ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙.
- เสน่ห์ จามริก. **นโยบายกลวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข, ๒๕๔๒.
- สมยศ นาวิการ. **แนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, ๒๕๔๕.
- อรทัย ก๊กผล. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: จริยสุนันทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๒.
- อัจฉรา โพธิยานนท์. **การศึกษากับการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคปรีนติ้ง, ๒๕๓๙.
 องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง. **แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕**. จังหวัดแพร่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง.

บรรณานุกรม (ต่อ)

งานวิจัย

- กัลยาสุตา บัวแก้ว. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. **ศาสตราศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ชาคริต โภชะเรือง. การพัฒนากระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ กรณีศึกษา พื้นที่เทศบาลตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. **วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.
- ช่อนกลิ่น วิชยนต์. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน. **ศาสตราศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ณัฐกร ดอนแก้วกร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง อำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์. **บทความวิจัย**, การประชุมเสวนาสุนันทาวิชาการระดับชาติ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๔. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๙.
- ดำรง วัฒนา. ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น”. **รายงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔.
- ธีระยุทธ สุดเสมอใจ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ๒๕๕๐.
- ปรีดา เจษฎารางกุล. การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น**. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.
- ประภาพรรณ คำเล็ก. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (นโยบายสาธารณะ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).
- พระครูปลัดเพลิน วชิโร. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ. **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ทวยัง). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พวงทอง โยธาใหญ่. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- ภาณุมาศ ภู่ม. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. นโยบายศาสตร์เชิงวิพากษ์. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔๙ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม, ๒๕๕๒.
- วัชรินทร์ หลวงท่าเม. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. นโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓.
- สุวิทย์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษักวิน. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม, ๒๕๖๐.

ภาษาต่างประเทศ

- Deleon Peter. **Democracy and the Policy Sciences**. New York: State University of New York Press, 1997.
- H. Mintzberg. B. Ahlstrand and J. Lampel. **Strategy Safari: A Guided Tour Through Wild of Strategic Management**. New York: The Free Press, 1998.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

คำชี้แจง

1. จุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์นี้มุ่งวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อเตรียมความพร้อมของประชาชนในการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ระดับชาติ และท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2. ข้อความที่ให้สัมภาษณ์ทุกข้อความไม่มีถูกหรือผิด คำตอบต่างๆ ที่ได้รับมาจะใช้ในงานวิจัยเท่านั้น จะไม่ให้ส่งผลเสียต่อผู้ให้สัมภาษณ์แต่ประการ

3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในแนวทางการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ในการให้สัมภาษณ์นี้ ขอความกรุณาได้โปรดให้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงที่สุดเท่านั้น จึงจะกระทำให้การวิจัยครั้งนี้มีผลสรุปที่เที่ยงตรง ซึ่งจะได้เป็นประโยชน์ในทางการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ให้มีความเจริญก้าวหน้าทันนานาประเทศต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.ดำเนิน หมายดี

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

**แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
นโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของตำบลน้ำชำ
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่**

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ..... นามสกุล.....
2. ตำแหน่ง .....
3. เพศ.....
4. อาชีพ.....
5. วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพบริบทในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ท่านมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อทางการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ อย่างไร

- 1) ชุมชนตำบลน้ำชำมีแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

- 2) ชุมชนตำบลน้ำชำแนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนมีแนวทางเพื่อทางการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

- 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลน้ำชำควรมีนโยบายและยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 4) ชุมชนตำบลน้ำชำมีกระบวนการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 5) ท่านมีข้อเสนอแนะการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เพื่อทางการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพะ เลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๕
ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพะ
จังหวัดแพะ ๕๔๐๐๐

ที่ อว ๘๐๔๒ /ว ๐๔

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์งานวิจัย

เจริญพร

ด้วย ดร.ดำเนิน หมายถึง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในนามหัวหน้าโครงการวิจัย ด้วยทุนสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพะ ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ กำลังจัดทำวิจัย เรื่อง “นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำข้า อำเภอมืองแพะ จังหวัดแพะ” เพื่อพัฒนางานวิชาการให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัย และงานวิจัยตามภารกิจของอุดมศึกษา

ดังนั้น ทางสำนักวิชาการวิทยาเขตแพะ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถให้คำแนะนำอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ และพัฒนางานวิจัยอย่างมีคุณค่า ทางมหาวิทยาลัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออนุญาตสัมภาษณ์ ในวันที่ ๑๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ตามเอกสารแนบ และจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษวิจัยต่อไป และขอขอบคุณมา โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เจริญพร

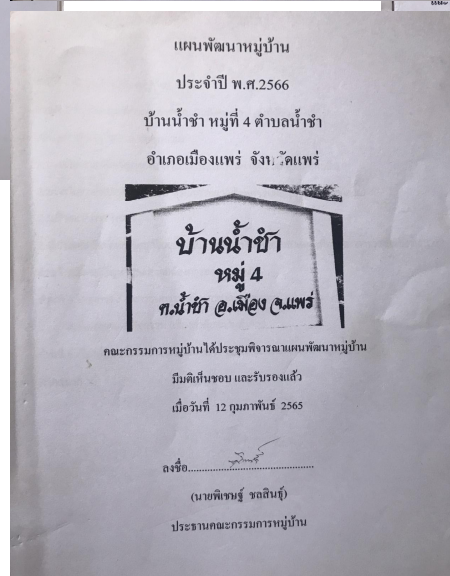
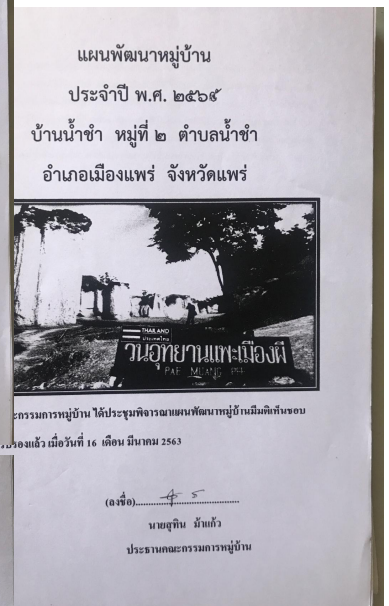
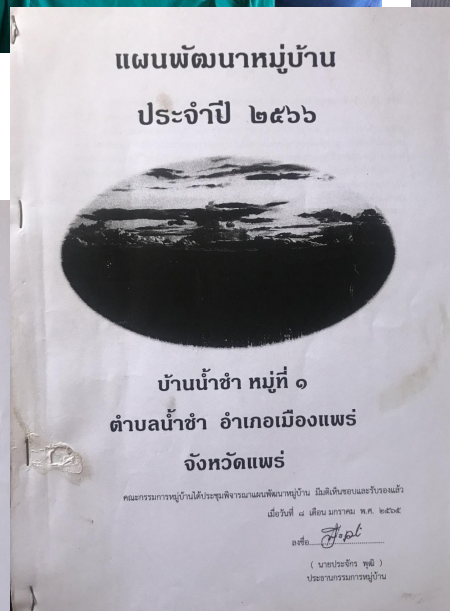
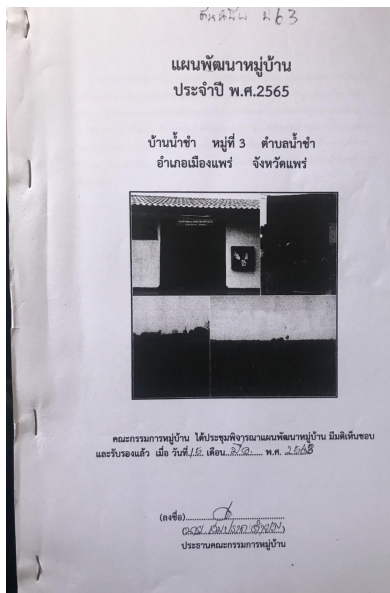
(พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ,ดร.)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตแพะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพะ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. นายชัยตรงณั วงศ์ศักดิ์สิทธิ์	นายกองค์การบริหารงานตำบลร่องฟอง
๒. นายสุทิน ม้าแก้ว	กำนันตำบลน้ำชำ
๓. นายประจักษ์ พุฒิ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ บ้านน้ำชำ
๔. นายสมปรารถ คำยวง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านน้ำชำ
๕. นายพิเชษฐ์ ชลสินธุ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ บ้านน้ำชำ
๖. นางวารุณี ภิรมพัต	ประชาชนทั่วไปตำบลน้ำชำ
๗. นางสมทรง ชุ่มใจ	ประชาชนทั่วไปตำบลน้ำชำ
๘. นายสำรวย คำยวง	ประชาชนทั่วไปตำบลน้ำชำ
๙. นางชลธิชา คำวังจันทร์	ประชาชนทั่วไปตำบลน้ำชำ
๑๐. นางหทัยกาญจน์ คำวังจันทร์	ประชาชนทั่วไปตำบลน้ำชำ

ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการลงพื้นที่

ภาคผนวก ง
การรับรองการนำไปใช้ประโยชน์

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ดร.ดำเนิน หมายดี

ข้าพเจ้า นายสุทิน ม้าแก้ว ตำแหน่ง กำนันตำบลน้ำข่า อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำข่า อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของ ดร.ดำเนิน หมายดี / พระมหาฐิติพงษ์ วรทลลี โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาประดิษฐ์

การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ

การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่ กันยายน ๒๕๖๕ จนถึง ตุลาคม ๒๕๖๕ ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้นก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

ได้นำเอาความรู้ที่เกิดการวิจัยมาบูรณาการกับแผนพัฒนาชุมชนตำบลน้ำข่า อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และกำหนดแนวทางการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนในส่วนที่บกพร่องเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนตำบลน้ำข่า เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายสุทิน ม้าแก้ว)

ตำแหน่ง กำนันตำบลน้ำข่า อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ภาคผนวก จ
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการวิจัย
(Output/Outcome/Impact)

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการวิจัย

1. ผลผลิต(Input) ที่ได้จากวิจัย

งานวิจัยนี้ ได้เอกสารผลงานทางวิชาการ เช่น

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ 1 ชิ้นบทความวิจัยจำนวน 1 ชิ้นอันประกอบด้วยองค์ความรู้ใหม่ คือ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐานและประวัติความเป็นมาของพื้นที่ตำบลน้ำชำ, นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลน้ำชำ, ผลการศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ องค์ความรู้การพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

2. ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นและการนำไปใช้ประโยชน์

1) ประโยชน์กับวงวิชาการ

สำหรับโครงการวิจัยได้รับ 1. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ 1 ชิ้นบทความวิจัยจำนวน 1 ชิ้นอันประกอบด้วยองค์ความรู้ใหม่ คือ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบไปด้วย ผลการศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์ตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ชุดความรู้และผลงานพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

2) ประโยชน์กับชุมชนและสังคม

วิจัยนี้ ผู้นำตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้จากการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

3) ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ

ผู้นำตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้การพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

4) ประโยชน์เชิงนโยบาย

ผู้นำตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้ การพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อที่จะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

3. ผลกระทบ(Impact) ที่เกิดขึ้น

1) ผลกระทบเชิงวิชาการ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้ช่วยการพัฒนาผู้นำตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้การพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

2) ผลกระทบเชิงชุมชนและสังคม

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้ช่วยการพัฒนาผู้นำตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้การพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนให้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน ที่ทันสมัย

3) ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ

ทำให้เกิดการบูรณาการยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนกับแผนพัฒนาของชุมชนแต่ละหมู่บ้าน ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้นต่อไป

4) ผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อม

ได้นำองค์ความรู้การพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเจริญมากยิ่งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

5) ผลกระทบเชิงนโยบาย

ได้ผลงานมอบให้กับผู้นำตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของตำบลน้ำชำนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการและนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจของตำบลน้ำชำเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นการช่วยยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ประวัติผู้วิจัย

ก. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

- ชื่อ (ภาษาไทย) ดร.ดำเนิน หมายดี
(ภาษาอังกฤษ) Dr.Dumnern Maidee

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๓. ประวัติการศึกษา

- ป.ธ. ๔
- พธ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พธ.ม. (พระพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ร.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- งานวิจัย : การศึกษาวิเคราะห์บัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- : การบริหารงานบุคคลเชิงกลยุทธ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดแพร่
- : กระบวนการปลูกฝังความสามัคคีเชิงพุทธแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดแพร่
- : วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- : การบริหารโดยใช้องค์กรเครือข่ายแบบร่วมคิดร่วมทำในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่/ปี ๒๕๖๐
- สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย
- : การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแพร่
- สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย
- : การส่งเสริมศักยภาพเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการจัดการลุ่มน้ำยม ๑๖ สาขาจังหวัดแพร่
- สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย

บทความทางวิชาการ

- : การส่งเสริมการพัฒนาสังคมมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา
  - : การพัฒนาตนเองบนพื้นฐานของชาวพุทธ
  - : การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา
  - : ความเสียสละพัฒนาสังคมมนุษย์แนวพุทธ
- การทำงาน** : ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ เลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๕ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ข. ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) พระมหาฐิติพงษ์ วรทสสี (ผาสุข)
(ภาษาอังกฤษ) Phramaha Titipong Varatusee (Phasook)

๒. ตำแหน่งปัจจุบัน

- นักจัดการงานทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๓. ประวัติการศึกษา

- ป.ธ. ๔
- พธ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

๔. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- ๑) ชื่อเรื่อง “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดแพร่”

ปีงบประมาณ : ๒๕๔๓

สถานภาพการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

- ๒) ชื่อเรื่อง “กระบวนการสร้างและการใช้องค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดแพร่”

ปีงบประมาณ : ๒๕๕๘

สถานภาพการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๓) ชื่อเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล :
ศึกษา เฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดแพร่”

ปีงบประมาณ : ๒๕๕๙

สถานภาพการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๔) ชื่อเรื่อง “การเรียนรู้และแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านศีลธรรมของ
ชุมชนในจังหวัดแพร่”

ปีงบประมาณ : ๒๕๕๙

สถานภาพการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๕) ชื่อเรื่อง “บทบาทการเชื่อมโยงภูมิภาคของครูบาศรีวิชัย” ภายใต้แผนงานวิจัย
เรื่อง บทบาทการเชื่อมโยงภูมิภาคของพระมหาเถระในล้านนา

ปีงบประมาณ : ๒๕๖๐

สถานภาพการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย

๖) ชื่อเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่”

ปีงบประมาณ : ๒๕๖๑

สถานภาพการทำวิจัย : หัวหน้าโครงการ

๗) ชื่อเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย
ของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยประยุกต์กับหลักสัปปุริส
ธรรม ๗”

ปีงบประมาณ : ๒๕๖๔

สถานภาพการทำวิจัย : ผู้ร่วมวิจัย